

Bank Pocztowy

Grupa Kapitałowa Banku Pocztowego S.A.

Skonsolidowane
sprawozdanie finansowe
za rok zakończony
31 grudnia 2016 roku

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	3
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	4
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	5
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	6
Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym.....	8
Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	9
1. Informacje ogólne	9
2. Skład Grupy	9
3. Identyfikacja i zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego	10
4. Skład organów jednostki dominującej	10
4.1. Skład Zarządu jednostki dominującej	10
4.2. Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej	11
5. Zasady rachunkowości	12
5.1. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz oświadczenie o jego zgodności ze standardami rachunkowości	12
5.2. Porównywalność danych finansowych.....	18
5.3. Profesjonalny osąd	19
5.4. Niepewność szacunków	20
5.5. Zmiana szacunków	22
5.6. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości	22
6. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych	42
7. Wynik z tytułu odsetek	46
8. Wynik z tytułu prowizji i opłat	47
9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	47
10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	47
11. Ogólne koszty administracyjne	48
12. Świadczenia pracownicze.....	48
13. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	49
14. Pozostałe przychody operacyjne.....	50
15. Pozostałe koszty operacyjne	50
16. Podatek dochodowy	51
17. Podział wyniku finansowego	53
18. Zysk na jedną akcję	53
19. Kasa i środki w Banku Centralnym	54
20. Należności od innych banków	54
20.1. Należności od innych banków (netto)	54
20.2. Należności od innych banków wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz przesłanki utraty wartości	54
20.3. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	55
21. Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu.....	55
22. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	56
23. Instrumenty finansowe zabezpieczające.....	58
24. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)	60
24.1. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według rodzaju)	60

24.2. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według terminów zapadalności)	60
24.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	61
24.4. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg przesłanki utraty wartości	62
24.5. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	63
25. Inwestycyjne aktywa finansowe	64
26. Rzeczowe aktywa trwałe	66
27. Wartości niematerialne	69
28. Pozostałe aktywa	70
29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego	71
30. Zobowiązania wobec innych banków	71
31. Zobowiązania wobec klientów	72
32. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	72
33. Zobowiązania podporządkowane	73
34. Rezerwy	74
35. Pozostałe zobowiązania	76
36. Kapitały własne	77
36.1. Kapitał zakładowy	77
36.2. Kapitał zapasowy	77
36.3. Kapitał z aktualizacji wyceny	77
36.4. Pozostałe kapitały rezerwowe	80
37. Wartość godziwa instrumentów finansowych	80
37.1. Instrumenty finansowe niewyceniane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej	80
37.2. Instrumenty finansowe wyceniane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej	84
38. Leasing operacyjny	88
39. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	89
40. Pozabilansowe zobowiązania warunkowe	92
41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	95
42. Sprzedaż pakietów wierzytelności	97
43. Informacje o podmiotach powiązanych	97
44. Struktura zatrudnienia	103
45. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym	103
46. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie	103
47.1. Ryzyko kredytowe	105
47.2. Ryzyko płynności	126
47.3. Ryzyko rynkowe	133
47.4. Ryzyko operacyjne	146
47.5. Pozostałe ryzyka	147
47. Zarządzanie kapitałem	149

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Nota	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	zmiana 2016/2015
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
Działalność kontynuowana*				
Przychody z tytułu odsetek	<u>7</u>	348 647	353 887	(5 240)
Koszty z tytułu odsetek	<u>7</u>	(80 951)	(97 065)	16 114
Wynik z tytułu odsetek		267 696	256 822	10 874
Przychody z tytułu prowizji i opłat	<u>8</u>	93 109	101 063	(7 954)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	<u>8</u>	(45 382)	(43 873)	(1 509)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		47 727	57 190	(9 463)
Przychody z tytułu dywidend		18	0	18
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	<u>9</u>	3 395	1 789	1 606
Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	<u>10</u>	20 245	11 727	8 518
Ogólne koszty administracyjne	<u>11, 12</u>	(224 898)	(217 030)	(7 868)
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	<u>13</u>	(100 496)	(65 158)	(35 338)
Pozostałe przychody operacyjne	<u>14</u>	3 618	4 714	(1 096)
Pozostałe koszty operacyjne	<u>15</u>	(9 993)	(7 175)	(2 818)
Wynik na działalności operacyjnej		7 312	42 879	(35 567)
Zysk brutto		7 312	42 879	(35 567)
Podatek dochodowy	<u>16</u>	(4 802)	(8 948)	4 146
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		2 510	33 931	(31 421)
z tego przypadający na:	<u>18</u>			
- akcjonariuszy jednostki dominującej		2 510	33 931	
Średnioważona liczba akcji zwykłych		11 013 288	10 005 241	
Zysk podstawowy na jedną akcję zwykłą (w złotych)**		0,23	3,39	

* W roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2016 roku oraz w okresie porównawczym w Grupie Kapitałowej Banku Pocztowego S.A. nie wystąpiła działalność zaniechana.

** Grupa nie wylicza rozwodnionego zysku na jedną akcję z uwagi na brak w okresie bieżącym i latach poprzednich kategorii kapitałowych powodujących rozwodnienie.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

		okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	Nota	tys. zł	tys. zł
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		2 510	33 931
Pozycje, które mogą w przyszłości zostać przeniesione do skonsolidowanego rachunku zysków i strat:			
Zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	<u>25,36.3</u>	(20 786)	8 698
- podatek odroczony	<u>16</u>	4 876	(2 040)
Rozliczenie wyceny aktywów finansowych reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:		442	358
- podatek odroczony	<u>16</u>	(104)	(84)
Zyski/straty z wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:		(720)	25
- podatek odroczony	<u>16</u>	168	(6)
Pozycje, które nie zostaną w przyszłości przeniesione do skonsolidowanego rachunku zysków i strat:			
Zyski/straty aktuarialne z wyceny programów określonych świadczeń, w tym:		(154)	(93)
- podatek odroczony	<u>16</u>	37	21
Pozostałe całkowite dochody razem	<u>36.3</u>	(21 218)	8 988
Dochody całkowite		(18 708)	42 919
z tego przypadające na:			
- akcjonariuszy jednostki dominującej		(18 708)	42 919

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	Stan na	Stan na	zmiana
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	2016/2015
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	19	65 365	426 875	(361 510)
Należności od innych banków	20	45 898	45 346	552
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	21	0	19 794	(19 794)
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	22	695	603	92
Instrumenty finansowe zabezpieczające	23	1 146	1 140	6
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	24	5 154 339	5 312 882	(158 543)
Inwestycyjne aktywa finansowe:	25	1 464 557	1 248 037	216 520
- dostępne do sprzedaży		1 175 686	803 347	372 339
- utrzymywane do terminu zapadalności		288 871	444 690	(155 819)
Rzeczowe aktywa trwałe	26	43 713	46 015	(2 302)
Wartości niematerialne	27	75 260	54 122	21 138
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	16	31	98	(67)
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	16	39 113	19 929	19 184
Pozostałe aktywa	28	46 449	38 189	8 260
Aktywa razem		6 936 566	7 213 030	(276 464)

Zobowiązania i kapitał własny	Nota	Stan na	Stan na	zmiana
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	2016/2015
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	29	2	10	(8)
Zobowiązania wobec innych banków	30	21 856	34 440	(12 584)
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	21	1 040	154 017	(152 977)
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	22	205	377	(172)
Instrumenty finansowe zabezpieczające	23	932	0	932
Zobowiązania wobec klientów	31	5 763 014	5 742 377	20 637
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	32	355 641	503 500	(147 859)
Zobowiązania podporządkowane	33	142 818	141 887	931
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	16	5 001	2 145	2 856
Rezerwy	34	13 246	1 459	11 787
Pozostałe zobowiązania	35	109 369	90 333	19 036
Zobowiązania razem		6 413 124	6 670 545	(257 421)
Kapitał zakładowy		110 133	110 133	0
Kapitał zapasowy		80 824	81 159	(335)
Kapitał z aktualizacji wyceny		(9 353)	11 865	(21 218)
Pozostałe kapitały rezerwowe		353 081	315 796	37 285
Zyski zatrzymane		(11 243)	23 532	(34 775)
Kapitał własny razem	36	523 442	542 485	(19 043)
Zobowiązania i kapitał własny razem		6 936 566	7 213 030	(276 464)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	Nota	okres	okres
		od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
		tys. zł	tys. zł
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		2 510	33 931
Korekty razem:		(148 719)	(512 336)
Amortyzacja	11	23 884	18 178
Dywidenda		(8)	0
Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)		(267 696)	(258 175)
Odsetki wypłacone		(55 025)	(86 157)
Odsetki otrzymane		311 286	323 383
Zysk/strata z działalności inwestycyjnej		(145)	(145)
Zmiana stanu należności od innych banków	39	95	110 798
Zmiana stanu należności z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	39	19 782	(19 782)
Zmiana aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		(92)	733
Zmiana wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających	39	51	(54)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	39	203 422	(123 508)
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	39	(395 652)	309 324
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	39	149 552	(31 458)
Zmiana stanu należności/zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		(1 462)	0
Zmiana stanu pozostałych aktywów		(8 260)	(8 915)
Zmiana stanu zobowiązań wobec Banku Centralnego		(8)	(1)
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	39	(12 527)	30 364
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	39	(152 966)	(23 695)
Zmiana zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu		(172)	283
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	39	16 149	(741 496)
Zmiana stanu rezerw		11 787	(1 396)
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		19 036	(9 033)
Zapłacony podatek dochodowy		(14 624)	(10 778)
Obciążenie podatkowe pokazywane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat		4 802	8 948
Inne pozycje	39	72	246
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(146 209)	(478 405)

Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

Wpływy z działalności inwestycyjnej	166	158
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	158	158
Dywidendy	8	0
Wydatki z działalności inwestycyjnej	42 996	38 366
Nabycie wartości niematerialnych	33 807	29 527
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	9 189	8 839
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(42 830)	(38 208)

Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

Wpływy z działalności finansowej	50 005	234 933
Emisja dłużnych papierów wartościowych	50 000	175 000
Wpływy netto z emisji akcji lub innych instrumentów kapitałowych	0	59 933
Inne wpływy finansowe	5	0
Wydatki z działalności finansowej	221 830	50 004
Wykup obligacji z emisji własnej	195 190	30 000
Koszty emisji akcji	335	0
Splata odsetek od wyemitowanych instrumentów finansowych i zaciągniętych zobowiązań podporządkowanych	25 531	20 004
Inne wydatki finansowe	774	0
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(171 825)	184 929

Zwiększenie (zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(360 864)	(331 684)
w tym różnice kursowe netto	(250)	(129)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	430 800	762 484
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	39	69 936

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym

za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku

	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy		Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane		Kapitał własny ogółem
		tys. zł	Kapitał zapasowy tworzony ustawowo	Z nadwyżki przy emisji akcji			tys. zł	Wynik finansowy netto bieżącego okresu	
Na dzień 1 stycznia 2016 roku		110 133	25 468	55 691	11 865	315 796	(10 399)	33 931	542 485
Zysk za okres		0	0	0	0	0	0	2 510	2 510
Pozostałe całkowite dochody		0	0	0	(21 218)	0	0	0	(21 218)
Całkowite dochody		0	0	0	(21 218)	0	0	2 510	(18 708)
Koszty emisji akcji		0	0	(335)	0	0	0	0	(335)
Podział zysku		0	0	0	0	37 285	(3 354)	(33 931)	0
Na dzień 31 grudnia 2016 roku	36	110 133	25 468	55 356	(9 353)	353 081	(13 753)	2 510	523 442

za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku

	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy		Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane		Kapitał własny ogółem
		tys. zł	Kapitał zapasowy tworzony ustawowo	Z nadwyżki przy emisji akcji			tys. zł	Wynik finansowy netto bieżącego okresu	
Na dzień 1 stycznia 2015 roku		97 290	25 468	8 600	2 877	267 238	(5 480)	43 639	439 632
Zysk za okres		0	0	0	0	0	0	33 931	33 931
Pozostałe całkowite dochody		0	0	0	8 988	0	0	0	8 988
Całkowite dochody		0	0	0	8 988	0	0	33 931	42 919
Podwyższenie kapitału		12 843	0	47 158	0	0	0	0	60 001
Koszty emisji nowych akcji		0	0	(67)	0	0	0	0	(67)
Podział zysku		0	0	0	0	48 558	(4 919)	(43 639)	0
Na dzień 31 grudnia 2015 roku	36	110 133	25 468	55 691	11 865	315 796	(10 399)	33 931	542 485

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 9 do 151 stanowią jego integralną część.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej Banku Pocztowego S.A. („Grupa”) jest Bank Poczty S.A. („Bank”, „Jednostka dominująca”) z siedzibą centrali w Bydgoszczy przy ul. Jagiellońskiej 17. Został on utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 18 z 5 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Banku Pocztowego Spółki Akcyjnej w Bydgoszczy.

Bank zarejestrowano pod numerem RHB 1378 w dziale B Rejestru Handlowego w dniu 16 maja 1990 roku przez Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego w Bydgoszczy. Obecnie Bank figuruje pod numerem 0000010821 w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Bankowi nadano numer statystyczny REGON: 002482470.

Czas trwania Banku zgodnie ze statutem Banku nie jest ograniczony.

Przedmiotem działalności Banku jest wykonywanie czynności bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym oraz w granicach dopuszczonych prawem wszelkich innych czynności powiązanych z czynnościami bankowymi.

Podstawowa działalność Banku według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana do działu pozostałe pośrednictwo pieniężne symbol 6419Z.

Bank działa na podstawie obowiązujących przepisów i statutu Banku.

Akcjonariat Banku na 31 grudnia 2016 roku był następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów	Wartość nominalna 1 akcji (w zł)	Udział w kapitale podstawowym
Poczta Polska S.A.	8 259 956	8 259 956	10	74,9999%
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	2 753 332	2 753 332	10	25,0001%
	11 013 288	11 013 288		100%

2. Skład Grupy

W skład Grupy na 31 grudnia 2016 roku wchodził Bank oraz następujące spółki zależne, konsolidowane metodą pełną:

Jednostka	Siedziba	Podstawowy przedmiot działalności	Procentowy udział Banku w kapitale	
			31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	Działalność wspomagająca usługi finansowe	100%	100%
Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	100%	100%

Na 31 grudnia 2016 roku i na 31 grudnia 2015 roku udział głosów posiadanych przez Bank na Walnych Zgromadzeniach podmiotów zależnych w ogólnej liczbie głosów był równy udziałowi Banku w kapitałach tych jednostek. Ponadto, Bank ma prawo do desygnowania do Rady Nadzorczej każdej ze spółek większości członków, a tym samym prawo do podejmowania kluczowych decyzji, w tym ma prawo mianowania wszystkich członków ich Zarządów.

Spółka **Centrum Operacyjne Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** („Centrum Operacyjne”) została utworzona przez Bank w dniu 20 maja 2010 roku. Spółka ta rozpoczęła działalność 28 maja 2010 roku. Siedziba Centrum Operacyjnego zlokalizowana jest w Bydgoszczy.

Centrum Operacyjne powstało w celu świadczenia usług w zakresie procesów administracyjnych dla produktów i usług podmiotów sektora finansowego. Podstawowa działalność Spółki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana, jako pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych – symbol 6619Z.

W 2016 roku Centrum Operacyjne świadczyło usługi na rzecz Banku, Spółki Dystrybucyjnej Banku Pocztowego Sp. z o.o. oraz Poczтового Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej.

Na 31 grudnia 2016 roku, podobnie jak na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Centrum Operacyjnego wynosił 3 284 tys. zł, w tym kwota wniesiona aportem w wysokości 784 tys. zł.

Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością („Spółka Dystrybucyjna”) została utworzona przez Bank w dniu 20 maja 2010 roku. Spółka ta rozpoczęła działalność 28 maja 2010 roku. Siedziba Spółki Dystrybucyjnej zlokalizowana jest w Warszawie.

Spółka Dystrybucyjna powstała w celu organizacji i prowadzenia działań w ramach mobilnych struktur sprzedażowych dla produktów i usług finansowych, w tym przede wszystkim dotyczących współpracy z Bankiem. Podstawowa działalność Spółki Dystrybucyjnej według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana, jako pozostałe formy udzielania kredytów – symbol 6492Z.

W 2016 roku Spółka Dystrybucyjna współpracowała przede wszystkim z Bankiem, w zakresie dystrybucji jego produktów.

Na 31 grudnia 2016 roku, podobnie jak na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Spółki Dystrybucyjnej wynosił 2 680 tys. zł, w tym kwota wniesiona aportem w wysokości 680 tys. zł.

3. Identyfikacja i zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Bank sporządził skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku, które zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 23 marca 2017 roku.

4. Skład organów jednostki dominującej

4.1. Skład Zarządu jednostki dominującej

Skład Zarządu Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawia się następująco:

- **Sławomir Zawadzki** – Prezes Zarządu,
- **Jerzy Konopka** – Członek Zarządu,
- **Robert Kuraskiewicz** – Członek Zarządu,
- **Magdalena Nawara** – Członek Zarządu,
- **Krzysztof Telega** – Członek Zarządu.

Zmiany w składzie Zarządu Banku

Skład Zarządu Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

- Szymon Midera - Prezes Zarządu,
- Paweł Spławski – Wiceprezes Zarządu,
- Hubert Meronk – Członek Zarządu,
- Michał Sobiech – Członek Zarządu.

Pan Michał Sobiech złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu Banku ze skutkiem na dzień 29 lutego 2016 roku.

W dniu 17 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę o wystąpieniu do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Pani Magdaleny Nawary na funkcję Członka Zarządu Banku odpowiedzialnego za obszar ryzyk istotnych. W dniu 23 lutego 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała zgodę

na powołanie Pani Magdaleny Nawary na stanowisko Członka Zarządu Banku. Z dniem 1 marca 2016 roku Pani Magdalena Nawara objęła funkcję Członka Zarządu Banku.

W dniu 28 czerwca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku, w związku z kończąca się w dniu odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku zatwierdzającego sprawozdania finansowe za rok 2015 tj. 30 czerwca 2016 roku – IX kadencją Zarządu Banku, podjęła uchwały w sprawie ustalenia składu Zarządu Banku X kadencji i powołała następujących członków Zarządu, z dniem 1 lipca 2016 roku:

- Sławomira Zawadzkiego i powierzyła mu pełnienie funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku, p.o. Prezesa Zarządu Banku,
- Magdaleny Nawarę i powierzyła jej pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku,
- Jerzego Konopkę i powierzyła mu pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku,
- Krzysztofa Telegę i powierzyła mu pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku,
- Roberta Kuraszkiewicza i powierzyła mu pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku.

Ponadto, Rada Nadzorcza Banku wyznaczyła Pana Sławomira Zawadzkiego do pełnienia obowiązków odpowiadających obowiązkom Prezesa Zarządu Banku. Jednocześnie Rada Nadzorcza Banku upoważniła Przewodniczącego i Sekretarza Rady Nadzorczej Banku do wystąpienia do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na pełnienie funkcji Prezesa Zarządu Banku przez Pana Sławomira Zawadzkiego. Wniosek ten został złożony do Komisji Nadzoru Finansowego 29 czerwca 2016 roku. W związku z wyrażeniem przez Komisję Nadzoru Finansowego, w dniu 13 września 2016 roku, zgody na powołanie Pana Sławomira Zawadzkiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku, w dniu 21 września 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Pana Sławomira Zawadzkiego na Prezesa Zarządu Banku.

4.2. Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Skład Rady Nadzorczej Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawia się następująco:

- **Przemysław Sypniewski** – Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- **Szymon Wałach** – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej,
- **Magdalena Pacuła** – Sekretarz Rady Nadzorczej,
- **Piotr Chełmikowski** – Członek Rady Nadzorczej,
- **Katarzyna Kreczmańska-Gigol** – Członek Rady Nadzorczej,
- **Marcin Mosz** – Członek Rady Nadzorczej,
- **Jakub Słupiński** – Członek Rady Nadzorczej.

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej Banku

Skład Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

- Jerzy Józkowiak - Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Jakub Papierski - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej,
- Piotr Michalski - Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Paweł Borys - Członek Rady Nadzorczej,
- Mariusz Czyżak - Członek Rady Nadzorczej,
- Bogusław Grabowski - Członek Rady Nadzorczej,
- Janusz Wojtas - Członek Rady Nadzorczej.

Pan Janusz Wojtas złożył rezygnację z mandatu członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 31 marca 2016 roku.

Pan Piotr Michalski złożył rezygnację z mandatu członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 5 kwietnia 2016 roku.

Pan Jerzy Józkowiak złożył rezygnację z mandatu członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 7 kwietnia 2016 roku.

W dniu 14 kwietnia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwały w sprawie odwołania Pana Mariusza Czyżaka ze składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji oraz powołania Pana Mirosława Jakubowskiego, Pani Magdaleny Pacuły, Pana Ryszarda Stopy i Pana Piotra Chełmikowskiego do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji.

Jednocześnie akcjonariusz Poczta Polska S.A. wskazał Pana Ryszarda Stopę na Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

Pan Paweł Borys złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 30 kwietnia 2016 roku.

W dniu 18 maja 2016 roku Rada Nadzorcza Banku wybrała Panią Magdalenę Pacułę do pełnienia funkcji Sekretarza Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 20 maja 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwałę w sprawie powołania Pana Szymona Wałacha do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji.

Pan Jakub Papierski złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 31 maja 2016 roku.

W dniu 9 czerwca 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie powołania Pana Marcina Mosza do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji. Jednocześnie w dniu 9 czerwca 2016 roku akcjonariusz PKO BP S.A. wskazał Pana Szymona Wałacha na Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 3 sierpnia 2016 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku, w trakcie którego podjęte zostały następujące uchwały:

- w sprawie odwołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Bogusława Grabowskiego,
- w sprawie odwołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Mirosława Jakubowskiego,
- w sprawie powołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Przemysława Sypniewskiego,
- w sprawie powołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Bogdana Pęka.

Na Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku od 4 sierpnia 2016 roku wyznaczony został Pan Przemysław Sypniewski, tym samym Pan Ryszard Stopa do dnia 3 sierpnia 2016 roku pełnił funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 4 października 2016 roku Pan Ryszard Stopa złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 10 października 2016 roku Pan Bogdan Pęk złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 2 grudnia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku powołało Panią Katarzynę Kreczmańską - Gigol oraz Pana Jakuba Słupińskiego do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji.

5. Zasady rachunkowości

5.1. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz oświadczenie o jego zgodności ze standardami rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym instrumentów pochodnych oraz instrumentów finansowych zabezpieczających, które wyceniane są do wartości godziwej.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe przedstawiono w polskich złotych, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

Oświadczenie o zgodności z MSSF

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości oraz ich interpretacjami („MSSF”), które zostały włączone do prawa Unii Europejskiej w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej („UE”). Natomiast w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami i interpretacjami jest ono zgodne z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1047 z późniejszymi zmianami) („Ustawa o rachunkowości”) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez UE standardów oraz związanych z nimi interpretacji za wyjątkiem wymienionych poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez UE bądź zostały zatwierdzone przez UE, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym. Grupa nie skorzystała w okresie objętym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym z możliwości wcześniejszego zastosowania standardów i interpretacji, które zostały zatwierdzone przez UE, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym.

Standardy i zmiany do standardów opublikowane i zatwierdzone przez UE, które Grupa zastosowała po raz pierwszy od 1 stycznia 2016 roku

Następujące standardy oraz zmiany do istniejących standardów opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz zatwierdzone do stosowania w UE weszły w życie po raz pierwszy od 1 stycznia 2016 roku:

- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” – jednostki inwestycyjne: zastosowanie zwolnienia z konsolidacji.

Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 oraz MSR 28 wprowadzają wyjaśnienia w odniesieniu do rozliczania jednostek inwestycyjnych. Zmiany dostarczają także, w szczególnych okolicznościach, pewne zwolnienia w tym aspekcie.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” – rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych operacjach.

Zmiany dostarczają nowe wskazówki w zakresie sposobu rozliczania nabycia udziałów we wspólnych operacjach mającego formę przedsięwzięcia.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” - inicjatywa w odniesieniu do ujawnień.

Zmiany do MSR 1 mają na celu zachęcanie jednostek do zastosowania profesjonalnego osądu w celu określenia, jakie informacje podlegają ujawnieniu w sprawozdaniu finansowym jednostki. Na przykład, zmiany określają jasno, że istotność ma zastosowanie do całości sprawozdania finansowego oraz że włączanie nieistotnych informacji może zmniejszyć przydatność ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Ponadto zmiany wyjaśniają, że jednostki powinny korzystać z profesjonalnego osądu w celu ustalenia, gdzie i w jakiej kolejności zaprezentować ujawnienia w sprawozdaniu finansowym.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Aktywa niematerialne” – wyjaśnienia na temat akceptowalnych metod amortyzacji.

Zmiany precyzują, że stosowanie metod opartych na przychodach do obliczania amortyzacji środka trwałego nie jest właściwe, ponieważ przychody uzyskane z działalności, która obejmuje wykorzystanie aktywów, na ogół odzwierciedla czynniki inne niż konsumowanie korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów. Zmiany precyzują również, że przyjęcie przychodu jako podstawy pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych jest co do zasady uważane za nieodpowiednie. Dopuszczalne są jednak odstępstwa od tej zasady w ściśle określonych okolicznościach.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 41 „Rolnictwo” – rolnictwo: uprawy roślinne.

Zmiany włączają uprawy roślinne, które są wykorzystywane wyłącznie w celu wzrostu produktów, w zakres MSR 16 i w związku z tym rozliczane są one w taki sam sposób jak rzeczowe aktywa trwałe.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” – programy określonych świadczeń: składki pracownicze.

Zmiany dotyczą zakresu zastosowania standardu do składek od pracowników lub osób trzecich płaconych na rzecz programów określonych świadczeń. Celem zmian jest uproszczenie rozliczania składek, które są niezależne od liczby przepracowanych lat pracy (np. składek pracowniczych obliczanych jako stały procent wynagrodzenia).

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” – metoda praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Zmiany mają na celu przywrócenie metody praw własności jako dodatkowej opcji rozliczania inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych wykazywanych w jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2010-2012)”.

Dokonano zmian do różnych standardów w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do standardów (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38) ukierunkowanych głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) definicji „warunku nabycia uprawnień”,
- 2) rozliczania zapłaty warunkowej w połączeniu przedsięwzięć,
- 3) agregacji segmentów operacyjnych i uzgodnienia sumy aktywów segmentów sprawozdawczych do aktywów jednostki,
- 4) wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań,
- 5) proporcjonalnego przekształcenia skumulowanego umorzenia w modelu przeszacowania,
- 6) definicji kluczowych członków kierownictwa.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2012-2014)”.

Dokonano zmian do różnych standardów w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do standardów (MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 oraz MSR 34) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Poprawki zawierają nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) zmiany w metodach zbycia,
- 2) kontraktów usługowych,
- 3) zastosowania poprawek do MSSF 7 w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych,
- 4) stopy dyskonta: emisje na rynkach regionalnych,
- 5) ujawniania informacji „w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego”.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Standardy, jakie zostały już opublikowane i zatwierdzone przez UE, ale jeszcze nie weszły w życie

Sporządzając skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupa nie zastosowała następujących standardów, które zostały opublikowane przez RMSR i zostały zatwierdzone do stosowania w UE, ale które nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe” - opublikowany w dniu 24 lipca 2014 roku jest standardem zastępującym MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

MSSF 9 określa wymogi w zakresie ujmowania i wyceny, utraty wartości, zaprzestania ujmowania oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Klasyfikacja i wycena - MSSF 9 wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od charakterystyki przepływów pieniężnych oraz modelu biznesowego związanych z danymi aktywami. Takie jednolite podejście zastępuje istniejące wymagania oparte na regułach zgodnie z MSR 39. Nowy model skutkuje również ujednoczeniem modelu utraty wartości w stosunku do wszystkich instrumentów finansowych.

Utrata wartości - MSSF 9 wprowadza nowy model utraty wartości ustalonej w oparciu o oczekiwane straty, który wymaga bieżącego ujmowania oczekiwanych strat kredytowych. W szczególności, nowy standard wymaga, aby jednostki ujmowały oczekiwane straty kredytowe w momencie kiedy instrumenty finansowe są ujmowane po raz pierwszy oraz ujmowały wszelkie oczekiwane straty z całego okresu życia instrumentów w szybszy niż dotychczas sposób.

Rachunkowość zabezpieczeń - MSSF 9 wprowadza zreformowany model rachunkowości zabezpieczeń, z rozszerzonymi wymaganiami w zakresie ujawnień dotyczących zarządzania ryzykiem. Nowy model stanowi znaczącą zmianę rachunkowości zabezpieczeń, która ma na celu dostosowanie zasad rachunkowości w tym zakresie do praktycznej działalności zarządzania ryzykiem.

Własne ryzyko kredytowe - MSSF 9 usuwa zmienność wyniku finansowego, powodowaną przez zmiany ryzyka kredytowego zobowiązań wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej. Ta zmiana oznacza, że zyski na zobowiązaniach spowodowane pogorszeniem własnego ryzyka kredytowego jednostki nie są ujmowane w rachunku zysków i strat.

W przypadku MSSF 9, zastosowanie tego standardu w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych, zasad tworzenia odpisów na utratę wartości instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń będzie miało znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy. Grupa jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu wprowadzenia MSSF 9 na wyniki finansowe.

- MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” oraz zmiany do MSSF 15 (obowiązujący dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Standard ten określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, oraz wprowadza wymóg dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego jednostka spodziewa się uzyskać prawo w zamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytyczne ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacje umów) jak i dostarcza obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych.

Grupa przeanalizowała wymogi nowego standardu i jego zmian. Jego zastosowanie nie będzie miało znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Standardy i Interpretacje przyjęte przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różni się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez RMSR, z wyjątkiem poniższych standardów, zmian do standardów oraz interpretacji, które według stanu na 31 grudnia 2016 roku nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania w UE:

- MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności” (obowiązujący dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Standard ten ma na celu umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulacyjnej zgodnie z ich poprzednimi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.

Grupa przeanalizowała wymogi nowego standardu. Jego zastosowanie nie będzie miało znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- MSSF 16 „Leasing” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie).

Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązania z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej stopą zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne. Jeżeli nie można łatwo określić tej stopy, leasingobiorca stosuje krańcową stopę procentową. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem leasingu. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto.

Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla on wpływ korzyści ekonomicznych z wykorzystania aktywów będących przedmiotem leasingu.

Grupa jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu wprowadzenia nowego standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji” – klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania:

- 1) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych,
- 2) płatności na bazie akcji mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi,
- 3) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikacji transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” – zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy).

Zmiany zostały wprowadzone w celu rozwiązania problemów wynikających z wdrożenia nowego standardu MSSF 9 przed wprowadzeniem nowego standardu zastępującego MSSF 4.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” – sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany mają na celu usunięcie sprzeczności między wymogami MSR 28 a MSSF 10 oraz wyjaśniają, że ujęcie zysku lub straty w transakcjach z udziałem jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia zależy od tego czy sprzedane lub wniesione aktywa stanowią przedsięwzięcie.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych” - inicjatywa w odniesieniu do ujawnień (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie).

Zmiany doprecyzowujące MSR 7 mają na celu poprawę informacji przekazywanych użytkownikom sprawozdań finansowych w zakresie działalności finansowej jednostki. Zmiany wymagają, aby jednostka zaprezentowała ujawnienia umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 12 „Podatek dochodowy” – ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego od niezrealizowanych strat (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie).

Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Zmiany określają, że jednostka dokonuje przeniesienia poszczególnych nieruchomości do lub z nieruchomości inwestycyjnych tylko wówczas, gdy istnieją dowody na zmianę sposobu ich użytkowania. Zmiana sposobu użytkowania występuje wtedy, gdy nieruchomość spełnia lub przestała spełniać definicję nieruchomości inwestycyjnych. Zmiana intencji kierownictwa co do sposobu użytkowania nieruchomości sama w sobie nie stanowi przesłanki do zmiany sposobu użytkowania. Zmiany określają również, iż przykłady zawarte w paragrafie 57 nie stanowią zamkniętego katalogu przykładów (przed zmianą wykaz ten stanowił zamknięty katalog przykładów).

Grupa jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu zmiany standardu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2014-2016)” – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (zmiany do MSSF 12 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie, a zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Poprawki zawierają:

- 1) usunięcie paragrafów E3-E7 z krótkoterminowych zwolnień w MSSF 1 gdyż minął termin ich zastosowania,
- 2) wyjaśnienie zakresu MSSF 12, określając, że wymogi dotyczące ujawniania informacji w MSSF 12, z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafach B10-B16, dotyczą udziałów wymienionych w paragrafie 5, które zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, jako przeznaczone do dystrybucji lub jako działalność zaniechana zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”,
- 3) wyjaśnienie w zakresie wyboru wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy inwestycji w jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia, które znajdują się w posiadaniu organizacji typu *venture-capital* lub podobny podmiot. Zmiany wyjaśniają, że tego wyboru można dokonać w momencie początkowego ujęcia w odniesieniu do każdej inwestycji w jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia (indywidualnie w odniesieniu do każdej inwestycji).

Grupa jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu zmiany standardów na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Interpretacja określa, iż w celu ustalenia kursu wymiany datą transakcji jest data początkowego ujęcia przedpłaty jako składnika aktywów niepieniężnych lub zobowiązania z tytułu odroczonej dochodów. Jeśli istnieje wiele płatności lub wpływów zaliczkowych, ustala się datę transakcji w odniesieniu do każdej płatności lub wpływów.

Grupa jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu nowej interpretacji na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Okres i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2015 roku,
- dla pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego zestawienia zmian w kapitale własnym, skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Kontynuacja działalności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2016 roku.

Zarząd Banku nie stwierdza, na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności prowadzonej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku i okresie porównawczym w Grupie nie wystąpiła działalność zaniechana.

Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Banku oraz sprawozdania finansowe jego jednostek zależnych. Zostały one sporządzone za okres 12 miesięcy kończący się w dniu 31 grudnia 2016 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych, po uwzględnieniu korekt doprowadzających do zgodności z MSSF, sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty.

Jednostka dominująca wyłącza wartość bilansową inwestycji jednostki dominującej w każdej z jednostek zależnych oraz tej części kapitału własnego każdej z jednostek zależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej. Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym przychody i koszty, niezrealizowane zyski oraz zyski i straty wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez jednostkę dominującą do dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce wtedy, gdy jednostka dominująca sprawuje władzę nad jednostką zależną, z tytułu swojego zaangażowania w jednostkę zależną jednostka dominująca podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką zależną do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

5.2. Porównywalność danych finansowych

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w porównaniu do zatwierdzonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji niektórych pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat. Wprowadzone zamiany prezentacyjne spowodowały konieczność przekształcenia danych porównawczych w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Zmiany w skonsolidowanym rachunku zysków i strat:

Grupa zmieniła sposób prezentacji wyniku na sprzedaży wierzytelności bilansowych, który w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku był ujmowany w „Pozostałych przychodach operacyjnych”. W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wynik na sprzedaży wierzytelności bilansowych został zaprezentowany w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Ponadto, Grupa dokonała zmiany w prezentacji pozycji korygujących rozliczone prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej kredytów i pożyczek z pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat” do pozycji „Przychody z tytułu odsetek”

Opisane powyżej zmiany i ich wpływ na poszczególne pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat w zakresie danych porównawczych prezentuje poniższa tabela.

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Korekty prezentacyjne	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015 przekształcone
Działalność kontynuowana	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu odsetek	355 240	(1 353)	353 887
Koszty z tytułu odsetek	(97 065)	0	(97 065)
Wynik z tytułu odsetek	258 175	(1 353)	256 822
Przychody z tytułu prowizji i opłat	99 710	1 353	101 063
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(43 873)	0	(43 873)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	55 837	1 353	57 190
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	1 789	0	1 789
Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	11 727	0	11 727
Ogólne koszty administracyjne	(217 030)	0	(217 030)
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	(66 145)	987	(65 158)
Pozostałe przychody operacyjne	5 701	(987)	4 714
Pozostałe koszty operacyjne	(7 175)	0	(7 175)
Wynik na działalności operacyjnej	42 879	0	42 879
Wynik finansowy brutto bieżącego okresu	42 879	0	42 879
Podatek dochodowy	(8 948)	0	(8 948)
Wynik finansowy netto bieżącego okresu	33 931	0	33 931

W opinii Grupy powyższe zmiany prezentacyjne lepiej oddają ekonomiczny charakter pozycji podlegających reklasyfikacji, a tym samym wpływają na zwiększenie przejrzystości skonsolidowanego sprawozdania finansowego dla jego odbiorców.

Opisane zmiany nie miały wpływu na wartość wyniku finansowego oraz całkowitych dochodów Grupy.

5.3. Profesjonalny osąd

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Utrata wartości aktywów finansowych

Grupa ocenia, czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych. Poprzez przesłanki utraty wartości rozumie się zdarzenia lub grupy zdarzeń, które miały miejsce po dacie początkowego ujęcia składnika/grupy aktywów, a które wskazują, iż mogło nastąpić obniżenie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub grupy aktywów. W momencie rozpoznania przesłanek utraty wartości dokonuje się oszacowania odpisów z tytułu utraty wartości.

Więcej informacji na temat utraty wartości aktywów finansowych zostało zaprezentowanych w notach 5.6.7, 13, 20 i 24.

Składnik aktywów z tytułu dochodowego podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu dochodowego podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Więcej informacji na temat aktywów z tytułu dochodowego podatku odroczonego przedstawiono w notcie 16.

Klasyfikacja umów leasingowych

Grupa klasyfikuje leasing jako operacyjny lub finansowy w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji. Szczegółowe informacje na temat umów leasingowych zawarto w notcie 38.

5.4. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku obrotowym. Wartości rzeczywiste ujęte przez Grupę mogą się różnić od wartości ustalonych na bazie przyjętych szacunków.

Dokonywane przez Grupę szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków rozpoznaje się w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy są one rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych ujmowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej, dla których nie identyfikuje się aktywnego rynku, wycenę przeprowadza się w oparciu o powszechnie stosowane techniki wyceny w maksymalnym stopniu bazując na obserwowalnych w otoczeniu rynkowym danych wejściowych i profesjonalnym osądzie. Stosowane techniki wyceny i dane wejściowe podlegają regularnej weryfikacji.

Sposób ustalenia wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych i ich wartości bilansowe przedstawiono w nocie 37.

Poniższa tabela prezentuje wpływ zmiany rynkowych stóp procentowych o + 1 p.b./- 1 p.b. na wartość godziwą instrumentów finansowych ujmowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej:

	Stan na 31 grudnia 2016			Stan na 31 grudnia 2015		
	wartość bilansowa	+1 p.b.	-1 p.b.	wartość bilansowa	+1 p.b.	-1 p.b.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	1 171 667	(209)	209	788 533	(178)	178
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	695	(3)	3	603	(14)	14
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	205	(9)	9	377	(9)	9
Instrumenty pochodne zabezpieczające - aktywa	1 146	0	0	1 140	(14)	14
Instrumenty pochodne zabezpieczające - zobowiązania	932	(18)	18	0	0	0

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych.

Poniższa tabela prezentuje szacunkowy wpływ zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych na zmianę odpisów z tytułu utraty wartości dla składników pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” analizowanych indywidualnie.

Stan na 31 grudnia 2016			Stan na 31 grudnia 2015		
wartość bilansowa	Szacunkowa zmiana odpisów		wartość bilansowa	Szacunkowa zmiana odpisów	
tys. zł	+ 10 % tys. zł	- 10 % tys. zł	tys. zł	+ 10 % tys. zł	- 10 % tys. zł
84 397	(1 629)	3 687	84 210	(2 605)	2 553

Wartość godziwa zabezpieczeń udzielonych kredytów

Wartość godziwą zabezpieczeń udzielonych kredytów ustala się w oparciu o techniki wyceny oraz analizę rynku nieruchomości. Lista przyjmowanych przez Grupę zabezpieczeń oraz ich wartość godziwa (w przypadku zabezpieczeń hipotecznych) zostały przedstawione w nocie 47.1. skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W Grupie przyjmuje się następujące podstawowe zasady wyceny wartości godziwej dla najczęściej stosowanych rodzajów zabezpieczeń:

Lp.	Rodzaj zabezpieczenia	Ogólne zasady dokonywania wyceny wartości
1	hipoteka na nieruchomości	wycena nieruchomości dokonana przez uprawnionego rzeczoznawcę, sporządzona dla celów związanych z zabezpieczeniem lub dokument potwierdzający nabycie nieruchomości lub przedwstępna umowy sprzedaży, w przypadku finansowania celów mieszkaniowych dla osób fizycznych
2	przewłaszczenie, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły na rzeczy ruchomej stanowiącej środek trwały	wycena ruchomości dokonana przez uprawnionego rzeczoznawcę, sporządzona dla celów związanych z zabezpieczeniem lub polisa ubezpieczeniowa - w przypadkach, gdy rzeczy ruchome występują w powszechnym obrocie rynkowym lub cena zakupu - w przypadkach, gdy rzeczy ruchome są nowe, zakupione na rynku, charakteryzuje je płynność rynkowa
3	przewłaszczenie, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły na rzeczy ruchomej stanowiącej majątek obrotowy	cena zakupu, po jej zweryfikowaniu z cenami giełdowymi /rynkowymi /komisowymi lub polisa ubezpieczeniowa, po jej zweryfikowaniu z cenami giełdowymi/rynkowymi/komisowymi lub udokumentowana cena giełdowa/rynkowa/komisowa rzeczy
4	poręczenia lub poręczenia wekslowe	dochody poręczyciela muszą kształtować się na poziomie zbliżonym do dochodów wnioskodawcy lub jeżeli poręczyciel nie spełnia wymogów określonych powyżej do ustalenia wartości zabezpieczenia przyjmuje się taką kwotę, jaką przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej poręczyciela mógłby on uzyskać w Banku jako kredytobiorca lub w przypadku poręczenia podmiotu jako zabezpieczenie przyjmowane jest wyłącznie w przypadku, gdy łączna kwota poręczenia udzielonego przez poręczyciela jednemu dłużnikowi nie przekroczy 15% aktywów netto poręczyciela, pomniejszonych o należne, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych spółek akcyjnych i spółdzielni
5	przelew wierzytelności z umowy	wartość netto towarów lub usług, bez podatku VAT, uwzględniając indywidualne warunki umowy/kontraktu, w tym terminy płatności, tryb zgłaszania i załatwiania reklamacji, zabezpieczenie realizacji umowy
6	ubezpieczenie	w przypadku ubezpieczeń na życie suma ubezpieczenia powinna pokrywać kwotę kredytu, natomiast w przypadku ubezpieczeń od utraty pracy suma ubezpieczenia na jedno zdarzenie ubezpieczeniowe powinna stanowić wyższą z kwot: równowartość 6 rat kredytu, lub kwotę 9 tys. zł. Zakres ochrony i wyłączeń odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu polisy ubezpieczeniowej podlega każdorazowo akceptacji Banku

Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Grupa corocznie weryfikuje przyjęte okresy użyteczności środków trwałych i wartości niematerialnych na podstawie bieżących szacunków. Szczegółowe informacje dotyczące okresów użytkowania aktywów trwałych i wartości niematerialnych zawarto w nocie 5.6.10. i 5.6.11.

Szacując długość przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych uwzględniane są m.in.:

- dotychczasowe przeciętne przewidywane okresy ekonomicznej użyteczności, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywności wykorzystania, itp.,
- utratę przydatności z przyczyn technologicznych,

- okres sprawowania kontroli nad składnikiem aktywów oraz prawne i inne ograniczenia okresu użytkowania,
- zależność okresu użytkowania składników aktywów od okresu użytkowania innych aktywów,
- inne okoliczności mające wpływ na przewidywany przeciętny okres ekonomicznej użyteczności tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, przewidywany przeciętny okres ekonomicznej użyteczności odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych, bądź też w sytuacji, kiedy szacowany okres jest krótszy, przyjmuje się szacowany okres ekonomicznej użyteczności.

Poniższa tabela prezentuje wpływ na koszty Grupy zmiany długości przeciętnego przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności o +/- 1 rok dla największych grup rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji.

	Stan na			Stan na		
	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	amortyzacja	+ 1 rok	- 1 rok	amortyzacja	+ 1 rok	- 1 rok
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Budynki i budowle	470	(11)	12	579	(21)	25
Urządzenia i maszyny	6 123	(958)	1 631	5 632	(951)	1 465
Ulepszenia w obcych obiektach	2 430	(372)	598	2 292	(383)	569
Wyposażenie	2 177	(343)	499	1 849	(277)	420
Koszty zakończonych prac rozwojowych	1 940	(338)	575	1 577	(258)	426
Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	10 729	(2 949)	1 451	6 229	(1 036)	1 716

5.5. Zmiana szacunków

W bieżącym okresie sprawozdawczym i okresie porównawczym Grupa nie zmieniała istotnie wielkości szacunkowych, które mogły mieć znaczący wpływ na wyniki finansowe okresu bieżącego lub okresów przyszłych.

5.6. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości

5.6.1. Początkowe ujęcie aktywów i zobowiązań finansowych

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu.

Grupa decyduje o klasyfikacji aktywa finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Aktywa i zobowiązania finansowe objęte zakresem MSR 39 klasyfikuje się do następujących kategorii:

- aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (do tej kategorii zalicza się aktywa lub zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym instrumenty pochodne, a także aktywa i zobowiązania finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy),
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wycenia się według wartości godziwej, powiększonej lub pomniejszonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wszystkie standaryzowane transakcje kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych ujmuje się pozabilansowo na dzień zawarcia transakcji tj. na dzień, w którym Grupa zobowiązuje się zakupić składnik aktywów finansowych. Natomiast w dniu realizacji transakcji składnik aktywów finansowych wprowadza się do ewidencji bilansowej. Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży polega na kupnie lub sprzedaży składnika aktywów finansowych zgodnie z umową, której warunki wymagają dostarczenia składnika aktywów w okresie wynikającym ze zwykle obowiązujących regulacji lub konwencji przyjętych na danym rynku.

5.6.2. Późniejsza wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej. Instrumenty pochodne posiadające na dzień wyceny dodatnią wartość godziwą wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa, zaś instrumenty posiadające ujemną wartość z wyceny – jako zobowiązania. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu, wykazuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”.

Pozostałe aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu obejmują instrumenty finansowe nabyte w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim czasie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie, i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie. Inne niż pochodne instrumenty finansowe aktywa i zobowiązania finansowe zakwalifikowane jako przeznaczone do obrotu ujmowane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej. Zmiany wartości godziwej odnoszone są do skonsolidowanym rachunku zysków i strat, w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”. Przychody oraz koszty z tytułu odsetek ujmowane są odpowiednio w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” albo „Koszty z tytułu odsetek”.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu zostały zaprezentowane w nocie 22.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Grupa zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności, inne niż:

- aktywa finansowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy przy początkowym ujęciu,
- aktywa finansowe zaklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- aktywa finansowe spełniające definicję „pożyczek i należności”.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”. Straty z tytułu utraty wartości są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Metoda efektywnej stopy procentowej to metoda naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym – do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczeniu efektywnej stopy procentowej Bank dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany czas trwania grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże w rzadkich przypadkach, kiedy nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych lub oczekiwanego czasu trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), dokonuje się wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).

W przypadku rozliczania prowizji i opłat oraz niektórych kosztów zewnętrznych związanych z nabyciem lub wytworzeniem instrumentu finansowego, w przypadku instrumentów z ustalonym harmonogramem przepływów,

dla których ze względów technicznych lub merytorycznych nie można zastosować metody efektywnej stopy procentowej Bank stosuje metody uproszczone, w szczególności metodę sumy cyfr rocznych, których wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności zostały zaprezentowane w nocie 25.

Pożyczki i należności

Do kategorii pożyczek i należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Grupa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
- aktywa finansowe, gdzie Grupa może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Po ujęciu początkowym pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” skonsolidowanego rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości pozycji innych niż „Pozostałe aktywa” są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników zakwalifikowanych do kategorii pożyczki i należności zostały zaprezentowane w notach 20-21, 24 i 28.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub nienależące do żadnej z wcześniej wymienionych kategorii aktywów.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej ujmuje się w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach (skonsolidowane pozostałe całkowite dochody skumulowane są w pozycji kapitału „Kapitał z aktualizacji wyceny”). Kapitał z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości, gdzie skumulowane zyski i straty ujmowane są w pozycji „Wynik na pozostałych instrumentach finansowych”.

W przypadku instrumentów dłużnych, przychody odsetkowe, dyskonto lub premia rozliczane w czasie z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej ujmowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”. Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w momencie ustalenia prawa do otrzymania płatności w pozycji „Przychody z tytułu dywidend”.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te są ujmowane według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości rozpoznawane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości” i nie podlegają one odwróceniu.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących aktywa finansowe dostępne do sprzedaży zostały zaprezentowane w nocie 25.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do skonsolidowanego rachunku zysków i strat wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przepływów pieniężnych, a więc także rzetelnie ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu zostały zaprezentowane w notach 29-33 i 35.

Gwarancje finansowe

Zgodnie z MSR 39 gwarancje finansowe to takie umowy, które zobowiązują Grupę, jako ich wystawcę, do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie zgodnie z warunkami instrumentu dłużnego. Umowy gwarancji finansowych w momencie ich początkowego ujęcia wyceniane są w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować czynności wystawienia gwarancji. W terminie późniejszym zobowiązania te są ujmowane według wyższej z dwóch wartości: najlepszego szacunku wydatków koniecznych do uregulowania bieżących zobowiązań na dzień bilansowy oraz wartości ujętej pierwotnie pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników zobowiązań pozabilansowych zostały zaprezentowane w nocie 40.

5.6.3. Przekwalifikowanie aktywów finansowych

Grupa może przekwalifikować składnik aktywów finansowych z kategorii dostępnych do sprzedaży do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, jeśli ma zamiar i możliwość utrzymywania składnika aktywów finansowych do terminu jego zapadalności. Składnik aktywów jest przekwalifikowywany według jego wartości godziwej w dniu przekwalifikowania, która staje się jego nowym zamortyzowanym kosztem. Wszelkie zyski i straty związane z takim składnikiem aktywów, które poprzednio odniesiono na kapitał z aktualizacji wyceny, amortyzuje się i ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu zapadalności przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Informacje wartościowe dotyczące aktywów finansowych, które podlegały przekwalifikowaniu w poprzednich latach, a które nadal pozostają w aktywach Grupy przedstawia nota 25.

5.6.4. Wyłączenie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Aktywa finansowe

Grupa wyłącza składnik aktywów finansowych (lub część składnika aktywów finansowych, lub część grupy podobnych aktywów finansowych) ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy:

- wygasły prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych,
- przeniosła prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązała się do przekazania otrzymanych przepływów pieniężnych bez zbędnej zwłoki stronie trzeciej na zasadzie pośredniczenia w transakcji i:
  - (a) przeniosła zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów, lub
  - (b) nie przeniosła ani nie zachowała zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ale przeniosła kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku, gdy Grupa przeniosła swoje prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązała się do pośredniczenia w transakcji, ale nie przeniosła ani nie zachowała zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ani też wyżej wymienione przeniesienie nie spowodowało przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów, wówczas ten składnik aktywów jest ujmowany w stopniu, w jakim Grupa utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów.

Zaangażowanie w składnik aktywów, które przyjmuje formę gwarancji, jest wyceniane według niższej z dwóch wartości: wartości bilansowej składnika aktywów oraz maksymalnej kwoty, którą Grupa może być zobowiązana zapłacić za ten składnik aktywów.

Zobowiązania finansowe

Grupa wyłącza ze swojego skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, kiedy obowiązek określony w umowie został wypelniony, umorzony lub wygasł.

Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach, dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami, Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

5.6.5. Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

Papiery wartościowe sprzedane z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje typu *repo*, *sell-buy-back*) nie są wyłączone z bilansu pod warunkiem zachowania przez Grupę zasadniczo całości ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa. Zobowiązania wobec kontrahenta ujmuje się jako „Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu”.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu (*reverse repo*, *buy-sell-back*), w przypadku których kontrahent zachowuje zasadniczo całość ryzyk i korzyści dotyczących papierów wartościowych, należności z tytułu zawartych transakcji ujmowane są jako „Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu”.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu i zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu wyceniane są według zamortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji sprzedaży z udzielonym przyrzeczeniem odkupu podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych.

Różnica między ceną sprzedaży/zakupu i odkupu jest traktowana jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana w czasie trwania umowy z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Informacje wartościowe dotyczące stanu należności/zobowiązań z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu zostały zawarte w nocie 21.

5.6.6. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa stanowi cenę, którą Grupa otrzymałaby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciłaby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym zorganizowanym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna – dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży – dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny, gdzie Grupa maksymalizuje wykorzystanie obserwowalnych danych wejściowych, np. oszacowania ceny instrumentu finansowego, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej w aktywnym obrocie regulowanym ceny nie różniącego się istotnie, podobnego instrumentu finansowego albo cen składników złożonego instrumentu finansowego lub oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne.

Wartość godziwa dla poszczególnych pozycji aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, oraz sposoby jej szacowania zostały opisane szczegółowo w nocie 25 i 37.

5.6.7. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Do obiektywnych dowodów utraty wartości należą np. znaczące trudności finansowe dłużnika, niespłacenie lub zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału, wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika, obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Przesłanki utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych dzieli się na dwie grupy:

- 1) Ilościowe (obligatoryjne):
  - a) opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 90 dni,
  - b) w przypadku sektora rządowego i samorządowego opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 30 dni,
- 2) Jakościowe:
  - a) wypowiedzenie umowy kredytowej/pożyczki,
  - b) wniosek (w tym wniosek banku) o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, likwidacyjnego, upadłościowego

- lub naprawczego wobec kontrahenta (dłużnika),
- c) restrukturyzacja zadłużenia,
  - d) umorzenie części kredytu/pożyczki, układ, ugoda,
  - e) kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
  - f) nieznanne miejsca pobytu i nieujawniony majątek kontrahenta,
  - g) uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, bankructwie lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
  - h) znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej, wskazujące na znaczące trudności finansowe kontrahenta na podstawie przeprowadzanej oceny sytuacji finansowej dokonanej w ramach monitorowania ekspozycji kredytowej, skutkujące zmianą klasyfikacji ekspozycji kredytowej,
  - i) zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe, w przypadku gdy z uwagi na znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitenta (ewentualne bankructwo), płynność obrotu tymi aktywami jest na tyle niska, że wiarygodne ustalenie ceny aktywów nie jest możliwe,
  - j) ekspozycja klasyfikowana jest do grupy „zagrożone” (tj. kategorie ryzyka „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”), zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” – w przypadku wszystkich kategorii ekspozycji poza kredytami detalicznymi zabezpieczonymi hipotecznie. Natomiast w przypadku kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie przesłankę utraty wartości stanowi jedynie klasyfikacja do kategorii „stracone (nie stanowi jej klasyfikacja do pozostałych kategorii ryzyka w grupie „zagrożone”). Dodatkowo przesłanka wynikająca z klasyfikacji kredytobiorcy zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” nie ma zastosowania do transakcji zrestrukturyzowanych z uwagi na odmienny okres kwarantanny,
  - k) uzyskanie informacji o zdarzeniu mogącym mieć wpływ na przewidywane przepływy pieniężne.

Utrzymujące się w 2 kolejnych okresach monitorowania sygnały wczesnego ostrzegania - SWO (z wyłączeniem sezonowości i zdarzeń o charakterze jednorazowym) wraz z innymi dostępnymi informacjami mogą stanowić obiektywny dowód (przesłankę) utraty wartości. Lista najbardziej typowych sygnałów wczesnego ostrzegania (SWO):

1) Sygnały związane z relacjami z Bankiem / bankami:

- a) znaczący spadek obrotów na rachunku bieżącym kredytobiorcy,
- b) znaczący wzrost wykorzystania kredytu w rachunku bieżącym,
- c) debet na rachunku bieżącym,
- d) powtarzający się brak wpływów na rachunek od istotnych kontrahentów lub opóźnienia w zapłacie faktur,
- e) występujące opóźnienia lub brak spłat rat kapitałowych lub odsetkowych kredytu lub pożyczki w okresie ostatnich 3 miesięcy lub złożenie wniosku o prolongatę spłaty,
- f) złożenie wniosku o zwolnienie lub zmianę zabezpieczeń,
- g) niedotrzymywanie zasad, warunków i terminów umów kredytowych,
- h) niedotrzymanie innych istotnych warunków umowy, skutkujące spadkiem oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych,
- i) niedostarczenie lub opóźnienia w przekazywaniu dokumentów dotyczących sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- j) złożenie w Banku przez klienta nieprawdziwych oświadczeń, sfałszowanych dokumentów,
- k) trudności w komunikowaniu się z kredytobiorcą, przejawy arogancji, brak chęci współpracy,
- l) zgoda kredytobiorcy na ostrzejsze warunki kredytowania w innych bankach, natarczywe domaganie się udzielenia kredytu,
- m) ograniczenie lub odmówienie finansowania przez inne banki,
- n) pozyskanie informacji o udzielonych kredytach przez inne banki,
- o) występowanie zajęć na rachunku klienta.

2) Sygnały związane z bieżącą działalnością klienta:

- a) toczący się proces sądowy przeciwko kredytobiorcy (np. o oszustwo, zaniedbanie) lub postępowanie wyjaśniające prowadzone przez podmioty uprawnione,
- b) prolongowanie spłaty zobowiązań pozabankowych (np. przesunięcie terminu płatności podatku),
- c) negatywne sygnały o kredytobiorcy płynące z rynku (np. obniżenie ratingu przez agencję ratingową),
- d) podstawowy produkt firmy znajduje się w schyłkowej fazie życia gospodarczego lub ma złą markę,

- e) zmiana przedmiotu działalności kredytobiorcy,
  - f) zmiana na kluczowych stanowiskach kierowniczych, istotne zmiany struktury właścicielskiej,
  - g) istotne zmiany organizacyjne,
  - h) złe stosunki z pracownikami; wysokie zagrożenie strajkami,
  - i) wysokie ryzyko zaistnienia zdarzeń związanych z koniecznością poniesienia znacznych kosztów (zanieczyszczenie środowiska, remonty, wycofanie produktów, reklamacje),
  - j) znaczny wzrost zobowiązań pozabilansowych,
  - k) pogorszenie płynności finansowej w firmie,
  - l) obniżenie poziomu sprzedaży,
  - m) zmiana warunków sprzedaży,
  - n) wzrost przychodów ze sprzedaży przy malejących zyskach,
  - o) wzrost kosztów finansowych,
  - p) obniżenie stawek amortyzacji,
  - q) wydłużenie się cykli rotacji,
  - r) negatywne dla kredytobiorcy decyzje spółki "matki" (np. dot. polityki cenowej),
  - s) pojawienie się negatywnych sygnałów wobec podmiotu powiązanego z klientem,
  - t) znaczące zmiany w strukturze aktywów,
  - u) znaczny wzrost zadłużenia bieżącego w bankach,
  - v) duży udział kapitałów zewnętrznych w finansowaniu działalności klienta,
  - w) zastrzeżenia, negatywne uwagi audytora w raporcie z badania sprawozdania finansowego klienta,
  - x) zmiana przez kredytobiorcę audytora dla potrzeb badania ostatniego sprawozdania finansowego,
  - y) wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
  - z) znaczące trudności finansowe kontrahenta (na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej kontrahenta dokonanej w procesie monitoringu),
  - aa) znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej,
  - bb) obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu kontrahenta, ratingu kraju lub ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez kontrahenta,
  - cc) negatywne zmiany w wewnętrznej strukturze organizacyjnej czy strukturze kierownictwa,
  - dd) utrata rynków zbytu lub znaczących klientów,
  - ee) znaczący spadek cen rynkowych zabezpieczeń ekspozycji,
  - ff) przegrana istotna sprawa sporna mogąca spowodować istotne straty,
  - gg) zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe,
  - hh) inne, o ile mogą wpłynąć na przewidywane przepływy pieniężne.
- 3) Sygnały związane z ogólną sytuacją gospodarczą:
- a) informacje o niekorzystnych zmianach w branży, w polityce społeczno-gospodarczej, w przepisach prawnych,
  - b) negatywne zmiany czynników makroekonomicznych, które mają wpływ na branżę, w której działa kredytobiorca/pożyczkobiorca,
  - c) zmiana przepisów prawa mających negatywny wpływ na funkcjonowanie kredytobiorcy/pożyczkobiorcy.

Natomiast dla kredytów indywidualnie nieistotnych podlegających analizie grupowej Grupa identyfikuje następujące przesłanki utraty wartości:

1) Ilościowe (mieralne):

- a) opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 90 dni,
- b) wypowiedzenie umowy kredytu/pożyczki,
- c) ekspozycja ma charakter wyłudzenia (fraud),
- d) ekspozycja podlega restrukturyzacji,
- e) status ekspozycji w windykacji,
- f) uzyskanie informacji o znaczących trudnościach finansowych klienta, np.:
  - wszczęciu postępowania upadłościowego lub bankructwie klienta,

- problemach finansowych klienta detalicznego (utrata pracy, obniżenie dochodów, wzrost zadłużenia, niespłacanie zadłużenia w innych bankach),
  - wszczęciu postępowania egzekucyjnego wobec kontrahenta,
  - znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej, wskazujące na znaczące trudności finansowe kontrahenta, na podstawie przeprowadzanej oceny sytuacji finansowej dokonanej w ramach monitorowania ekspozycji kredytowej), skutkujące zmianą klasyfikacji ekspozycji kredytowej,
- g) ekspozycja klasyfikowana jest do grupy „zagrożone” (tj. kategorie ryzyka „poniżej standardu”, „wątliwe”, „stracone”), zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” – w przypadku wszystkich kategorii ekspozycji poza kredytami detalicznymi zabezpieczonymi hipotecznie. Natomiast w przypadku kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie przesłankę utraty wartości stanowi jedynie klasyfikacja do kategorii „stracone” (nie stanowi jej klasyfikacja do pozostałych kategorii ryzyka w grupie „zagrożone”). Dodatkowo przesłanka wynikająca z klasyfikacji kredytobiorcy zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” nie ma zastosowania do transakcji zrestrukturyzowanych z uwagi na odmienny okres kwarantanny,
- h) uzyskanie przez Bank informacji o zdarzeniu mogącym mieć wpływ na przewidywane przepływy pieniężne.
- 2) Jakościowe (czynniki podlegające ocenie eksperckiej):
- a) zanik aktywnego rynku na wybraną grupę ekspozycji kredytowych ze względu na trudności finansowe kontrahentów (np. znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitentów, spowodowało spadek obrotu wybranymi rodzajami aktywów, skutkujący brakiem możliwości wiarygodnego ustalenia ceny aktywów),
  - b) obserwowane dane wskazują na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą bilansowych ekspozycji kredytowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy, w tym:
    - negatywne zmiany statusu płatności kontrahentów w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności lub zwiększona liczba posiadaczy kart kredytowych, którzy osiągnęli limit kredytowy i spłacają miesięczną kwotę minimalną), lub
    - krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która ma związek z niespłacaniem ekspozycji kredytowych w grupie (np. wzrost wskaźnika bezrobocia w obszarze geograficznym kontrahenta, w przypadku kredytów hipotecznych spadek cen nieruchomości w danym regionie, niekorzystne zmiany w kondycji branży, która dotyczy kontrahentów w grupie),

Utrzymujące się w 2 kolejnych okresach monitorowania sygnały wczesnego ostrzegania - SWO (z wyłączeniem sezonowości i zdarzeń o charakterze jednorazowym), wraz z innymi dostępnymi informacjami mogą stanowić obiektywny dowód (przesłankę) utraty wartości.

Należności od innych banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom

W przypadku należności od innych banków oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, Grupa w pierwszej kolejności rozważa, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także łącznie w przypadku aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. W przypadku stwierdzenia, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, składnik ten jest włączany do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie oceniany pod względem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których Grupa dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Jeżeli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się poprzez zastosowanie rachunku rezerw i kwota straty ujmowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości. Kredyty wraz z dotyczącymi ich odpisami z tytułu utraty wartości są spisywane w momencie, gdy brak jest realnych perspektyw przyszłych odzysków oraz wszystkie zabezpieczenia zostały zrealizowane i przeniesione na rzecz Grupy. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zwiększyła

się bądź zmniejszyła się z powodu zdarzenia, które miało miejsce po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu zwiększa się bądź zmniejsza się poprzez skorygowanie rachunku rezerw.

Wartość bieżąca oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych jest ustalana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla danego instrumentu finansowego. Jeżeli pożyczka bądź należność mają przypisaną zmienną stopę procentową, to stopa dyskontowa dla wyceny utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową. Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym zastawem składnikiem aktywów, odzwierciedla przepływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji, pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia (w przypadku analizy portfelowej koszty nie są obecnie uwzględniane ze względu na brak możliwości jednoznacznego przypisania kosztu do ekspozycji kredytowej, a także stwierdzony w drodze przeprowadzonych analiz brak materialności wpływu uwzględnienia kosztów), niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe grupowane są według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy, np. na podstawie oceny ryzyka kredytowego lub procesu oceniania według przyjętej skali, z uwzględnieniem typu składnika aktywów, branży, obszaru geograficznego, rodzaju zabezpieczenia, opóźnienia w spłacie i innych istotnych czynników.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, są szacowane na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego.

Odpisy wyznaczone dla grupy aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, w tym odpis IBNR, szacowane są zgodnie z koncepcją straty poniesionej lecz niezareportowanej, opartą o powszechnie stosowane w sektorze bankowym parametry ryzyka: PD oraz LGD. Szacując rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe Grupa uwzględnia dodatkowo współczynnik konwersji kredytowej (CCF). Wartości parametrów PD, LGD oraz CCF szacowane są z wykorzystaniem metod statystycznych opartych na obserwacjach historycznych strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, przy zastosowaniu zasady PIT (ang. *point in time*), poprzez zastosowanie mechanizmu ważenia historycznych obserwacji oraz uwzględnieniu czynników wynikających z aktualnej sytuacji rynkowej. Weryfikacji (tzw. *backtest*) w oparciu o dane historyczne podlega również wartość parametru LIP, który przyjmuje obecnie wartość 9 miesięcy dla portfeli grupujących kredyty detaliczne zabezpieczone hipotecznie oraz 6 miesięcy dla pozostałych portfeli homogenicznych Banku. W razie potrzeby w procesie kalkulacji parametrów ryzyka dane historyczne dotyczące strat mogą być korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych, tak aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne dotyczące strat, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie.

Dodatkowo, w celu zapewnienia adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości model wyliczeniowy podlega w Grupie procesowi zarządzania modelami (w tym cyklicznej walidacji) oraz cyklicznie (raz do roku) przeprowadzanym testom potwierdzającym (tzw. *backtest*).

Szczegółowe informacje wartościowe dotyczące utraty wartości tych składników aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 20, 24 i 47.1.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

W przypadku aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności na każdy dzień bilansowy Grupa indywidualnie ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się, a kwotę straty ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Grupa nie zidentyfikowała utraty wartości dla aktywów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii utrzymywane do terminu zapadalności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

W przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

W przypadku inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, do obiektywnych dowodów utraty wartości zalicza się znaczący bądź utrzymujący się spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej kosztu.

Jeżeli nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, to skumulowane straty – będące różnicą pomiędzy kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszone o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat – wyksięguje się z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmuje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych nie poddaje się odwróceniu przez skonsolidowany rachunek zysków i strat. Wzrost ich wartości godziwej po ujęciu straty z tytułu utraty wartości ujmowany jest bezpośrednio w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach.

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, ocena czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych odbywa się na takich samych zasadach, jak w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Grupa nie zidentyfikowała utraty wartości dla aktywów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży.

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

Grupa nie zidentyfikowała utraty wartości dla aktywów finansowych wycenianych według kosztu.

5.6.8. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 tj.:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem i strategię zawierania transakcji zabezpieczających. Dokumentacja obejmuje identyfikację pozycji zabezpieczanej lub transakcji, pozycji zabezpieczającej i charakter zabezpieczanego ryzyka. Dokumentuje się również, w momencie ustanowienia zabezpieczenia i przez cały czas jego trwania, ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej pozycji lub przepływów pieniężnych wynikających z pozycji zabezpieczanej,
- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką efektywnością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych i zmian wartości godziwej, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na skonsolidowany rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą lub przepływy środków pieniężnych wynikające z zabezpieczanej pozycji oraz instrumentu zabezpieczającego,

- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką efektywność w całym okresie jego wykorzystania.

Grupa w roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku stosowała rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych. W roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku Grupa nie stosowała rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanego z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na skonsolidowany rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”.

Zyski i straty ujęte w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przeklasyfikowane są do skonsolidowanego rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczane planowane przepływy pieniężne mają wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat. Jednakże, jeśli Grupa oczekuje, że całość lub część strat ujętych w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach nie będzie odzyskana w jednym lub więcej przyszłych okresów, kwotę, co do której oczekuje się, że nie będzie odzyskana, przeklasyfikuje się do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Odsetki od instrumentów zabezpieczających ujmowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycjach „Przychody z tytułu odsetek” lub „Koszty z tytułu odsetek”.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych transakcji zabezpieczających zostały zaprezentowane w nocie 23.

5.6.9. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy, wykazywane według wartości nominalnej oraz aktywa finansowe o dużej płynności, tzw. krótkoterminowe (za taki okres można przyjąć okres trzymiesięczny lub krótszy, licząc od daty nabycia).

Szczegóły dotyczące składników stanowiących środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych zostały zaprezentowane w nocie 39.

5.6.10. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają skonsolidowany rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia. Grunty nie podlegają amortyzacji. Amortyzacja innych rzeczowych aktywów trwałych jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

Typ	Okres
Budynki i budowle	25, 40 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	5 – 20 lat
Urządzenia biurowe	5 – 20 lat
Środki transportu	5 lat
Komputery	3 – 10 lat
Inwestycje w obcych środkach trwałych	3,5 – 10 lat (ale nie dłużej niż okres umowy najmu)

Odpis amortyzacyjny składników rzeczowych aktywów trwałych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w „Ogólnych kosztach administracyjnych”.

Wszelkie zyski lub straty wynikające ze sprzedaży danego składnika aktywów z bilansu (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” lub „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie, w którym dokonano takiej transakcji.

Środki trwałe będące w toku budowy lub montażu są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących rzeczowe aktywa trwałe zostały zaprezentowane w nocie 26.

5.6.11. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji początkowo wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Amortyzację wartości niematerialnych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej przez okresy ich użytkowania, które wynoszą 2 lata, w uzasadnionych przypadkach, przy uwzględnieniu przewidywanego okresu użyteczności 3 - 20 lat.

Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w „Ogólnych kosztach administracyjnych”.

Zyski lub straty wynikające ze sprzedaży danego składnika wartości niematerialnych są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” lub „Pozostałe koszty operacyjne”.

Koszty prac badawczych są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Aktywa niematerialne powstałe w wyniku prowadzenia prac rozwojowych, ujmowane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie po spełnieniu następujących warunków:

- z technicznego punktu widzenia istnieje możliwość ukończenia składnika aktywów niematerialnych, tak aby nadawał się do sprzedaży lub użytkowania,
- istnieje możliwość udowodnienia zamiaru ukończenia składnika oraz jego użytkowania i sprzedaży,
- składnik będzie zdolny do użytkowania lub sprzedaży,
- znany jest sposób w jaki składnik będzie wytwarzał przyszłe korzyści ekonomiczne,
- zapewnione zostaną środki techniczne oraz finansowe konieczne do ukończenia prac rozwojowych oraz jego użytkowania lub sprzedaży,
- istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych.

Wartość początkową aktywów niematerialnych wytworzonych we własnym zakresie stanowi suma wydatków poniesionych od dnia gdy składnik aktywów niematerialnych po raz pierwszy spełnia wymienione powyżej kryteria ujmowania ich w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. W przypadku gdy nie można ująć w bilansie kosztów prac rozwojowych wytworzonych we własnym zakresie, koszty te są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat okresu, w którym zostały poniesione.

Aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie w ramach prac rozwojowych po początkowym ujęciu są wykazywane po pomniejszeniu o umorzenie i łączne odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, na takiej samej zasadzie jak nabyte aktywa niematerialne.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących wartości niematerialne zostały zaprezentowane w nocie 27.

5.6.12. Leasing

Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingu operacyjnego, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki wynikające z posiadania przedmiotu leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są w pozycji „Ogólne koszty administracyjne” skonsolidowanego rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingu operacyjnego, na mocy których oddaje do odpłatnego użytkowania lub pobierania pożytków środki trwałe przez określony w umowie czas.

Opłaty z tytułu umów leasingu operacyjnego ujmowane są w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” skonsolidowanego rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Informacje wartościowe dotyczące leasingu zostały zaprezentowane w nocie 38.

5.6.13. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Grupa raz do roku ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie obligatoryjności wynikającej z MSSF przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne (OWŚP) pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Wartość tę ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba, że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów lub OWŚP jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów.

Do określania wartości godziwej, pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, używany jest odpowiedni dla danego składnika aktywów model wyceny. Obliczenia te są potwierdzone przez wyceny dokonane na podstawie innych źródeł lub inne dostępne wyznaczniki wartości godziwej.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, z wyłączeniem aktywów wcześniej przeszacowanych. W ich przypadku przeszacowanie zostało odniesione na kapitał. Wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest także ujmowany w kapitałach do wartości wcześniejszych przeszacowań.

Na koniec każdego roku obrotowego ocenia się, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że wcześniej ujęte odpisy z tytułu utraty wartości aktywów są nadal zasadne i czy nie powinny zostać pomniejszone. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów bądź ośrodków wypracowujących wpływy pieniężne. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie powinna przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się niezwłocznie w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, chyba że dany składnik aktywów wykazywany jest w wartości

przeszacowanej, w którym to przypadku odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości traktuje się jako zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Powyższe kryteria mają także zastosowanie w ocenie, czy nastąpiła utrata wartości aktywów ujętych jako wartości niematerialne. Test ten przeprowadza się albo dla poszczególnych aktywów, albo dla ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz gdy okoliczności wskazują, że mogła wystąpić utrata wartości.

5.6.14. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

Jeżeli Grupa spodziewa się, że wydatki objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazywane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest dyskontowana, przy zastosowaniu bieżącej stopy dyskontowej nieuwzględniającej podatku, odzwierciedlającej ewentualne ryzyko związane z danym zobowiązaniem. Jeżeli kwota rezerwy została zdyskontowana, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty odsetkowe.

Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Grupa prowadzi szczegółową ewidencję spraw spornych. W sprawach, w których na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków, Grupa tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw. Grupa rozpoznała rezerwy na wszystkie szacowane straty. Szacunkowe terminy realizacji rezerw na sprawy sporne wynoszą, co do zasady, powyżej 1 roku.

Informacje dotyczące rezerw na sprawy sporne zostały zaprezentowane w nocie 34.

Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe

Odprawy emerytalno-rentowe stanowią zgodnie z MSR 19 programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe ustalana jest w oparciu o zasady Regulaminów Wynagradzania obowiązujących w Grupie. Wartość bieżąca rezerw na odprawy emerytalno-rentowe i związanych z nimi kosztów bieżącego i przeszłego zatrudnienia wyceniona jest przez niezależnego aktuarusza metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych. Przeszacowania rezerw na odprawy emerytalno-rentowe składają się z następujących składników:

- kosztów zatrudnienia (w tym kosztów bieżącego zatrudnienia, kosztów przeszłego zatrudnienia),
- kosztu lub dochodu z odsetek netto, oraz
- zysków lub strat aktuarialnych.

Koszty zatrudnienia i koszty lub dochód z odsetek netto ujmowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty aktuarialne są ujmowane w ciężar kapitału z aktualizacji wyceny w okresie, w którym te zmiany wystąpiły.

Informacje dotyczące rezerw na odprawy emerytalno-rentowe zostały zaprezentowane w nocie 34.

Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

W procesie zarządzania ryzykiem udzielone gwarancje oraz bezwarunkowe zobowiązania dotyczące finansowania traktowane są jako element zaangażowania obarczonego ryzykiem kredytowym. Przy kalkulacji rezerw związanych ze zobowiązaniami pozabilansowymi uwzględnia się współczynnik konwersji kredytowej (CCF). Szczegółowe zasady tworzenia odpisów na utratę wartości ekspozycji obarczonych ryzykiem kredytowym, w tym kredytów i pożyczek zostały opisane w nocie 5.6.7.

5.6.15. Pozostałe aktywa

Na pozycję „Pozostałe aktywa” składają się głównie: koszty do rozliczenia w czasie, przychody do otrzymania, zaliczki, rozliczenia kart płatniczych, zapasy związane z działalnością uboczną Grupy oraz należności od kontrahentów.

Przychody do otrzymania to przychody odnoszące się do wyniku danego okresu sprawozdawczego do otrzymania przez Grupę w okresie późniejszym, które dotyczą naliczonych opłat i prowizji za prowadzenie rachunków i wykonanie innych czynności bankowych.

Koszty do rozliczenia w czasie to koszty poniesione w danym okresie sprawozdawczym dotyczące następnych okresów sprawozdawczych, w szczególności koszty eksploatacyjne zapłacone z góry, koszty ubezpieczenia i prenumeraty.

Należności od kontrahentów ujmuje się w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji (jeżeli występują) zgodnie z MSR 39.

Nabyte lub powstałe zapasy rzeczowych składników aktywów obrotowych ujmuje się w księgach rachunkowych według cen nabycia lub kosztów wytworzenia na dzień ich nabycia lub powstania.

Wartość należności aktualizuje się, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, który zalicza się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat do „Pozostałych kosztów operacyjnych” lub „Wyniku z tytułu prowizji i opłat”.

Wartość zapasów aktualizuje się uwzględniając ich cenę nabycia lub koszt wytworzenia w stosunku do ich wartości netto możliwej do odzyskania. Odpis wartości zapasów do ich wartości netto możliwej do uzyskania ujmowany jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat „Pozostałych kosztach operacyjnych”.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników pozostałych aktywów zostały zaprezentowane w nocie 28.

5.6.16. Pozostałe zobowiązania

Składnikami pozostałych zobowiązań są między innymi: rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach sprawozdawczych, zobowiązania wobec pracowników z tytułu niewykorzystanych urlopów, premii uznaniowych, zaliczki otrzymane oraz pozostałe zobowiązania od kontrahentów, rozrachunki międzybankowe, rozliczenia publiczno-prawne oraz rozliczenia z Poczta Polska z tytułu obsługi zastępczej. Pozycje te ujmuje się w wartości wymagającej zapłaty.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników pozostałych zobowiązań zostały zaprezentowane w nocie 35.

5.6.17. Ujmowanie przychodów i kosztów

Wynik z tytułu odsetek

W przypadku wszystkich aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz oprocentowanych aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, przychody i koszty odsetkowe ujmowane są z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, jako odpowiednio „Przychody z tytułu odsetek” lub „Koszty z tytułu odsetek”. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. W przypadku, gdy Grupa zmienia oszacowania płatności udzielonych lub otrzymanych, koryguje wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Korekta jest wyliczana z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i ujmowana jest w „Przychodach z tytułu odsetek” lub „Kosztach z tytułu odsetek” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia są ujmowane w „Przychodach z tytułu odsetek”.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe naliczane są od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania odpisu z tytułu utraty wartości.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku z tytułu odsetek zostały zaprezentowane w nocie 7.

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje nie stanowiące integralnej części efektywnej stopy procentowej tj. takie, które nie są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej, lecz rozkładane są w czasie metodą liniową lub rozpoznawane jednorazowo w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi, są ujmowane odpowiednio w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat” lub „Koszty z tytułu prowizji i opłat”. Do przychodów rozliczanych w czasie metodą liniową zaliczane są głównie prowizje od kredytów w rachunku bieżącym.

Do przychodów i kosztów prowizyjnych Grupy rozpoznawanych jednorazowo w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi należą m.in.:

- prowizje za prowadzenie rachunku bieżącego, realizację przelewów, zleceń stałych, poleceń zapłaty i wypłaty gotówkowe,
- opłaty i prowizje za czynności związane z obsługą kart płatniczych,
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za zawarcie umowy wkładu terminowego, pod warunkiem, że te umowy są niezależne od samej lokaty (wkładu terminowego),
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za przyjęcie pełnomocnictwa pod warunkiem, że dotyczy ono nie konkretnej lokaty, ale różnych depozytów,
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za odwołanie pełnomocnictwa klienta,
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za przyjęcie dyspozycji na wypadek śmierci.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku z tytułu prowizji i opłat zostały zaprezentowane w nocie 8.

Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa uzyskuje przychody z tytułu „*bancassurance*”, tj. sprzedaży poprzez kanały dystrybucji Grupy produktów ubezpieczeniowych. Jednocześnie, w trakcie ochrony ubezpieczeniowej, Grupa może świadczyć dodatkowe usługi na rzecz towarzystwa ubezpieczeń o charakterze obsługi posprzedażowej zawartych polis.

W przypadku produktów ubezpieczeniowych, kiedy Grupa otrzymuje wynagrodzenie jako procent liczony od składki ubezpieczeniowej pobranej z góry za cały okres objęty ochroną ubezpieczeniową z zachowaniem przez klientów prawa do anulowania ochrony ubezpieczeniowej i zwrotu nadpłaconej składki w dowolnym momencie, Grupa ujmuje wynagrodzenie otrzymywane za oferowanie tego typu produktów ubezpieczeniowych na podstawie profesjonalnego osądu czy sprzedaż ubezpieczenia jest ograniczona wyłącznie do świadczenia usługi pośrednictwa czy też usługa sprzedaży ubezpieczenia jest powiązana ze sprzedażą produktu kredytowego. Ocena bazuje na treści ekonomicznej oferowanych produktów kredytowych oraz produktów ubezpieczeniowych, w których sprzedaży Grupa uczestniczy. Celem osądu jest rozróżnienie na bazie treści ekonomicznej przychodów stanowiących:

- integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego produktu kredytowego,
- wynagrodzenie za usługę agencyjną lub pośrednictwa,
- wynagrodzenie za świadczenie dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego.

Ocena bezpośredniego powiązania przeprowadzana jest przede wszystkim na podstawie następujących kryteriów:

- oceny czy produkt kredytowy jest oferowany zawsze z produktem ubezpieczeniowym, tj. oboje transakcje zostały zawarte w tym samym czasie lub zostały zawarte w sekwencji, w której każda kolejna transakcja wynika z poprzedniej,
- średniego rzeczywistego rocznego oprocentowania poszczególnych produktów kredytowych w portfelu Grupy w podziale na zawierające ochronę ubezpieczeniową oraz bez elementu ubezpieczenia,
- dobrowolności skorzystania z ubezpieczenia,
- możliwości dostarczenia indywidualnej polisy przez klienta z dowolnego towarzystwa ubezpieczeniowego bez udziału Grupy,
- oceny rentowności produktu kredytowego w oparciu o raporty zarządcze z uwzględnieniem wyniku z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych,
- oceny stopnia sprzedaży produktów łączonych, tzn. procentowego udziału produktów kredytowych z ochroną ubezpieczeniową do ilości umów dotyczących produktów kredytowych w portfelu Grupy,
- ilości rezygnacji i wysokości zwracanych prowizji - w podziale na produkty kredytowe zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń; poziomu kontynuowanych umów ubezpieczenia po ich pierwotnym okresie obowiązywania.

Analiza bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z produktem kredytowym skutkuje podziałem produktu łączonego tj. wydzieleniem wartości godziwej oferowanego produktu kredytowego oraz wartości godziwej

produktu ubezpieczeniowego sprzedawanego łącznie z kredytem. W przypadku, gdy Grupa wykonuje czynności pośrednictwa, należne Grupie wynagrodzenie jest dzielone pomiędzy część stanowiącą element zamortyzowanego kosztu produktu kredytowego ujmowane metodą sumy cyfr rocznych (której wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej) w „Przychodach z tytułu odsetek” oraz część stanowiącą wynagrodzenie za wykonanie czynności pośrednictwa ujmowane w „Przychodach z tytułu prowizji i opłat”. Podział wynagrodzenia jest dokonywany w czytelnej części: odpowiednio wartości godziwej produktu kredytowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu wartości.

Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, iż Grupa będzie zobowiązana do świadczenia dalszych usług w okresie ważności polisy ubezpieczeniowej, prowizja lub jej część jest odraczana i rozliczana w czasie przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów.

Wartość godziwą ustala się według następującego podejścia:

- usługa pośrednictwa – bazuje na danych rynkowych i wykorzystuje ceny i inne dane rynkowe generowane przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe realizowane w ramach produktów ubezpieczeniowych sprzedawanych niezależnie od produktów kredytowych,
- wartość godziwa produktu kredytowego – określenie przyszłych spłat kapitałowych i odsetkowych z uwzględnieniem przyszłych strat z tytułu utraty wartości kredytu oraz spodziewanych odzysków, zdyskontowanych za pomocą rynkowej krzywej stóp procentowych powiększonej o bieżące marże oferowane przez Grupę dla danego typu kredytu,
- w odniesieniu do elementu wynagrodzenia za inne czynności na rzecz ubezpieczyciela wykonywane przez Grupę w trakcie trwania ubezpieczenia, szacunek wartości godziwej dla celów alokacji dokonany na podstawie analizy poniesionych kosztów w związku z świadczeniem tych usług.

Dodatkowo, Grupa dokonuje szacunku rezerwy na zwroty, czyli kwoty, o którą winna być pomniejszona suma wynagrodzenia Grupy z tytułu dystrybucji ubezpieczeń. Grupa opiera szacunek rezerwy na zwroty na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach wynagrodzenia, jak również na przewidywaniach Grupy, co do trendu w przyszłości. Rezerwa na zwroty uwzględniana jest proporcjonalnie do podziału wynagrodzenia między element pośrednictwa oraz element stanowiący korektę efektywnej stopy procentowej produktu kredytowego.

Koszty sprzedaży ubezpieczenia ujmowane są proporcjonalnie do sposobu podziału przychodów na rozpoznawane w ramach kalkulacji kosztu zamortyzowanego metodą sumy cyfr rocznych (której wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej) ujmowane jako „Przychody z tytułu odsetek” i kosztów rozpoznawanych jednorazowo jako wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa i ujmowane jako „Koszty z tytułu prowizji i opłat”.

W przypadku oferowanych kredytów hipotecznych z ubezpieczeniem Grupa ujmowała od 0% do 12,92% przychodu i kosztu z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami hipotecznymi (przed uwzględnieniem rezerwy na zwroty wynagrodzenia przez Grupę) jednorazowo jako przychód prowizyjny, natomiast pozostała część przychodu rozliczana była w pozycji „Przychód z tytułu odsetek” metodą sumy cyfr rocznych przez okres ekonomicznego życia kredytu oraz w pozycji „Przychód z tytułu prowizji i opłat” liniowo przez ekonomiczny okres życia kredytu.

W przypadku produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi lub innymi produktami bankowymi, gdzie składka ubezpieczeniowa płacona przez klienta, jak również wynagrodzenie Grupy rozliczane są w okresach miesięcznych, a klient może zrezygnować z ochrony ubezpieczeniowej w każdym momencie, Grupa traktuje takie ubezpieczenia jako odnawialne co miesiąc. Przychody z tytułu sprzedaży tego typu produktów ubezpieczeniowych ujmowane są również w okresach miesięcznych i prezentowane jako „Przychody z tytułu prowizji i opłat”. Wydatki (koszty pośrednictwa) ponoszone przez Grupę w związku ze sprzedażą tego typu produktów ubezpieczeniowych rozpoznawane są metodą liniową (równomiernie) w okresie życia kredytu i prezentowane w „Kosztach z tytułu prowizji i opłat”.

Informacje wartościowe dotyczące przychodów i kosztów z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych zostały zaprezentowane w nocie 8.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

W pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany” uwzględnia się:

- wszystkie zyski i straty wynikające ze zbycia oraz ze zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu oraz instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia,
- nieefektywną część zysków i strat związanych z wyceną instrumentów zabezpieczających w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych,
- wynik z pozycji wymiany, tj. dodatnie i ujemne różnice kursowe zarówno zrealizowane, jak niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na dzień bilansowy średniego kursu NBP.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wyniku z pozycji wymiany zostały zaprezentowane w nocie 9.

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych

„Wynik na pozostałych instrumentach finansowych” zawiera:

- zyski i straty powstałe w wyniku zbycia aktywów finansowych zaklasyfikowanych jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- zyski i straty zrealizowane na sprzedaży papierów wartościowych zakwalifikowanych do kategorii pożyczek i należności.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku na pozostałych instrumentach finansowych zostały zaprezentowane w nocie 10.

Koszty świadczeń pracowniczych

Płatności z tytułu wynagrodzeń, premii oraz płatnych urlopów wypoczynkowych ujmowane są w pozycji „Koszty świadczeń pracowniczych” skonsolidowanego rachunku zysków i strat w okresie, w którym pracownicy świadczyli pracę.

Płatności na rzecz określonych programów emerytalnych, tj. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, funduszy emerytalnych i Pracowniczego Programu Emerytalnego, stanowią programy określonych składek i ujmowane są jako koszty w pozycji „Koszty świadczeń pracowniczych” skonsolidowanego rachunku zysków i strat w momencie kiedy pracownicy wykonali usługi uprawniające ich do udziału w tych programach.

Informacje wartościowe dotyczące kosztów świadczeń pracowniczych zostały zaprezentowane w nocie 12.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

W pozycji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wykazywane są pozycje niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną.

Na pozostałe przychody operacyjne składają się w szczególności zyski z tytułu sprzedaży środków trwałych, otrzymane odszkodowania oraz kary, przychody z odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, spłaty kosztów windykacji, rozwiązania rezerw na przyszłe zobowiązania, rozwiązanie odpisów aktualizujących należności od dłużników różnych oraz przychody uboczne Grupy.

Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych, koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien, koszty utworzenia rezerw na zobowiązania, koszty z tytułu spisanych należności, odpisy na należności od dłużników różnych i inne koszty operacyjne.

Informacje wartościowe dotyczące pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zostały zaprezentowane w nocie 14 i 15.

5.6.18. Podatki

Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwoty przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (w przypadku należności – podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza wynikiem finansowym jest ujmowany w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach, w zakresie pozycji ujętych w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, w zakresie pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Odroczony podatek dochodowy

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy jest obliczany metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem przypadku, gdy rezerwa na odroczony podatek dochodowy powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub innego składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać wyżej wymienione różnice, ulgi i straty, z wyjątkiem przypadku, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na zrealizowanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe), które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza wynikiem finansowym jest ujmowany w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach, w zakresie pozycji ujętych w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, w zakresie pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat aktywów z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

Informacje wartościowe dotyczące podatku bieżącego i podatku odroczonego zostały zaprezentowane w nocie 16.

5.6.19. Kapitały własne

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem Banku oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej.

Pozostałe pozycje kapitałów własnych wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej z uwzględnieniem ich podziału na rodzaje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i z postanowieniami statutu Banku. Tworzą je:

- kapitał zapasowy, który jest tworzony z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad ich ceną nominalną, z obligatoryjnego 8% odpisu z zysku netto i z przeniesienia kapitału z aktualizacji wyceny,
- kapitał rezerwowy tworzony zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1988 z późniejszymi zmianami) („Prawo bankowe”) i statutem Banku z podziału zysku netto,
- wynik finansowy netto bieżącego okresu oraz niepodzielony zysk lub niepokryta strata z okresów poprzednich (prezentowane łącznie w pozycji „Zyski zatrzymane/Niepokryte straty”),
- kapitał z aktualizacji wyceny.

Informacje wartościowe dotyczące kapitału własnego Grupy zostały zaprezentowane w nocie 36.

5.6.20. Zysk netto na akcję

Zysk netto na akcję dla danego okresu jest obliczony poprzez podzielenie wyniku finansowego netto za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Grupa nie prezentuje rozwodnionego zysku/straty na akcję, ponieważ nie występują potencjalne akcje zwykłe, które rozwadniałyby średnią ważoną liczbę akcji zwykłych.

Informacje wartościowe dotyczące zysku netto na akcję zostały zaprezentowane w nocie 18.

5.6.21. Zobowiązania warunkowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujemowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy,
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujemowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. Na pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych składają się przyznane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje. W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 oraz
- wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18.

Informacje wartościowe dotyczące zobowiązań warunkowych zostały zaprezentowane w nocie 41.

5.6.22. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS)

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (t. jedn. Dz. U. z 2016 roku, poz. 800 z późniejszymi zmianami) spółki wchodzące w skład Grupy tworzą ZFŚS. Celem ZFŚS jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników. Zobowiązania ZFŚS stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank i spółki Grupy na rzecz ZFŚS pomniejszone o bezwrotne wydatki z ZFŚS.

W Grupie nie występuje majątek socjalny, całość zobowiązań z tytułu ZFŚS wyrażona jest w środkach pieniężnych zgromadzonych na wyodrębnionych rachunkach bankowych.

Na potrzeby prezentacji w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa dokonała kompensaty aktywów i zobowiązań ZFŚS ze względu na fakt, że nie stanowią one aktywów Grupy.

5.6.23. Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w polskich złotych. Jest to waluta funkcjonalna Grupy. Jest to również waluta podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Grupa.

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na polskie złote przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na polskie złote przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez NBP. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej są przeliczane po kursie z dnia dokonania wyceny do wartości godziwej.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
1 USD = 4,1793 zł	1 USD = 3,9011 zł
1 EUR = 4,4240 zł	1 EUR = 4,2615 zł
1 CAD = 3,0995 zł	1 CAD = 2,8102 zł
1 CHF = 4,1173 zł	1 CHF = 3,9394 zł
1 GBP = 5,1445 zł	1 GBP = 5,7862 zł
1 DKK = 0,5951 zł	1 DKK = 0,5711 zł
1 SEK = 0,4619 zł	1 SEK = 0,4646 zł

6. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych

Zgodnie z intencją MSSF 8 informacje o segmentach operacyjnych prezentuje się w oparciu o strukturę raportowania stosowaną do celów sprawozdawczości wewnętrznej przedstawianej Zarządowi Banku, którego zadaniem jest przydzielanie zasobów do segmentów oraz ocena ich wyników.

Dla celów zarządczych działalność Grupy podzielono na segmenty w oparciu o sprzedawane produkty, świadczone usługi oraz typ klientów. Istnieją zatem następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: detaliczny, instytucjonalny oraz rozliczeń i skarbu.

Szczegółowe zasady wydzielenia przychodów i kosztów oraz aktywów i pasywów poszczególnych segmentów opisują wewnętrzne regulacje Banku. Grupa rozlicza transakcje pomiędzy segmentami przy zastosowaniu wewnętrznych stawek transferowych ustalonych w oparciu o dane rynkowe. Operacje koncentrują się na rynku polskim - podstawową bazę klientów stanowią krajowe osoby fizyczne i podmioty gospodarcze. Działalność Grupy nie jest narażona na fluktuacje związane z sezonowością operacji.

Zarząd Banku ocenia wyniki finansowe poszczególnych segmentów w zakresie następujących wielkości:

- wynik na działalności bankowej po odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości z uwzględnieniem pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych,
- ogólne koszty administracyjne,
- wskaźnik C/I (*cost/income*, czyli koszty z amortyzacją/dochody).

Zasady rachunkowości stosowane w sprawozdawczości według segmentów operacyjnych są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w nocie 5.

W związku z tym, że Zarząd Banku analizuje wynik odsetkowy łącznie w wynikach finansowych poszczególnych segmentów nie wydzielono przychodów i kosztów odsetkowych.

Segment detaliczny Grupy

Segment detaliczny w ujęciu zarządczym obejmuje ofertę skierowaną do osób fizycznych oraz mikroprzedsiębiorstw (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). Oferta zawiera rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe (ROR) i konta oszczędnościowe, lokaty terminowe, kredyty konsumpcyjne (w tym gotówkowe, kredyty odnawialne w ROR), kredyty hipoteczne (w tym: kredyty mieszkaniowe) i pożyczki hipoteczne, karty kredytowe, produkty ubezpieczeniowe i fundusze inwestycyjne. Oferta kierowana jest za pomocą tradycyjnych kanałów dystrybucji poprzez ogólnopolską sieć placówek (w tym: sieć własną, sieć Poczty Polskiej S.A. i pośredników finansowych), bankowość internetową *Pocztowy24*, bankowość telefoniczną Contact Center i usługę *PocztowySMS*.

Segment instytucjonalny Grupy

Segment instytucjonalny w ujęciu zarządczym obejmuje wynik na działalności uzyskany z tytułu obsługi podmiotów gospodarczych będących osobami prawnymi, osobami fizycznymi i jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej, jeżeli na podstawie właściwych przepisów prowadzą działalność gospodarczą oraz jednostek budżetowych szczebla centralnego i samorządowego.

W skład oferty segmentu instytucjonalnego wchodzi: produkty kredytowe (kredyty obrotowe, kredyty w rachunku bieżącym, kredyty inwestycyjne, kredyty z premią termomodernizacyjną i z premią remontową, pożyczki hipoteczne oraz gwarancje bankowe), depozytowe (rachunki bieżące i pomocnicze, mieszkaniowy rachunek powierniczy, lokaty standardowe i indywidualnie negocjowane w tym lokaty typu *overnight*, konta oszczędnościowe) oraz produkty rozliczeniowe (wpłaty otwarte, wpłaty i wypłaty zamknięte, Giro Płatność, masowe płatności). Produkty są oferowane poprzez sieć własną.

Segment rozliczeń i skarbu Grupy

W obszarze usług rozliczeniowych, Grupa oferuje kompleksową obsługę w zakresie wpłat gotówkowych klientów Poczty Polskiej S.A., polegającą na włączeniu do rozliczeń międzybankowych wpłat gotówkowych przez Bank. Do usług tych należą przede wszystkim: obsługa wpłat gotówkowych na rachunki w innych bankach oraz obsługa wpłat na rzecz ZUS i Urzędów Skarbowych.

Obszar skarbu prowadzi działalność w zakresie operacji skarbowych, rynków finansowych, zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych oraz ryzykiem walutowym. Dokonuje transakcji na rynku międzybankowym (np. depozyty), kupuje lub sprzedaje papiery wartościowe (obligacje Skarbu Państwa, instrumenty dłużne wyemitowane przez Narodowy Bank Polski, obligacje banków), przeprowadza transakcje *sell-buy-back* i *buy-sell-back* oraz transakcje pochodne zabezpieczające ekspozycję na ryzyko (typu: FRA, IRS i *swap*). W transakcjach wewnętrznych odkupuje po stawce transferowej od segmentów operacyjnych pozyskane przez nie środki klientów i sprzedaje im fundusze na działalność kredytową.

Pozycje niezaalokowane

Wielkości niezaalokowane obejmują przychody i koszty nieprzyporządkowane do powyższych segmentów oraz podatek dochodowy.

Zmiany w sprawozdawczości dotyczącej segmentów operacyjnych

W danych dotyczących skonsolidowanego rachunku zysków i strat za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku przychody z tytułu dywidend zostały przypisane do segmentu rozliczeń i skarbu. Wyniki za 2015 rok zostały doprowadzone do porównywalności.

W danych dotyczących aktywów, zobowiązań i kapitału własnego wg stanu na 31 grudnia 2016 roku zostały zaalokowane zarządczo do segmentu rozliczeń i skarbu następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto i pozostałe aktywa oraz następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem. Dane na 31 grudnia 2015 roku doprowadzone zostały do porównywalności.

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wynik z tytułu odsetek	231 211	21 385	12 446	2 654	267 696
- sprzedaż klientom zewnętrznym	239 547	17 464	8 031	2 654	267 696
- sprzedaż innym segmentom	(8 336)	3 921	4 415	0	0
Wynik z tytułu prowizji i opłat	19 829	12 173	14 410	1 315	47 727
Pozostałe przychody i koszty związane z działalnością bankową*	0	0	23 658	0	23 658
Wynik na działalności bankowej	251 040	33 558	50 514	3 969	339 081
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(4 275)	(841)	(353)	(906)	(6 375)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(183 584)	(22 939)	(15 437)	(2 938)	(224 898)
- amortyzacja	(19 328)	(2 860)	(943)	(753)	(23 884)
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	(102 648)	2 152	0	0	(100 496)
Wynik na działalności operacyjnej	(39 467)	11 930	34 724	125	7 312
Zysk (strata) brutto	(39 467)	11 930	34 724	125	7 312
Podatek dochodowy	0	0	0	(4 802)	(4 802)
Wynik finansowy netto bieżącego okresu	(39 467)	11 930	34 724	(4 677)	2 510

* Na pozycję składają się: wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany, wynik na pozostałych instrumentach finansowych i przychody z tytułu dywidend otrzymanych od spółek spoza Grupy.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wynik z tytułu odsetek	220 809	23 766	11 588	659	256 822
- sprzedaż klientom zewnętrznym	222 277	19 290	14 596	659	256 822
- sprzedaż innym segmentom	(1 468)	4 476	(3 008)	0	0
Wynik z tytułu prowizji i opłat	29 369	11 178	15 501	1 142	57 190
Pozostałe przychody i koszty związane z działalnością bankową*	0	0	13 516	0	13 516
Wynik na działalności bankowej	250 178	34 944	40 605	1 801	327 528
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(1 573)	51	(23)	(916)	(2 461)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(178 104)	(20 753)	(15 059)	(3 114)	(217 030)
- amortyzacja	(14 959)	(1 882)	(689)	(648)	(18 178)
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	(64 149)	(1 009)	0	0	(65 158)
Wynik na działalności operacyjnej	6 352	13 233	25 523	(2 229)	42 879
Zysk (strata) brutto	6 352	13 233	25 523	(2 229)	42 879
Podatek dochodowy	0	0	0	(8 948)	(8 948)
Wynik finansowy netto bieżącego okresu	6 352	13 233	25 523	(11 177)	33 931

* Na pozycję składają się: wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany i wynik na pozostałych instrumentach finansowych i przychody z tytułu dywidend otrzymanych od spółek spoza Grupy.

Aktywa segmentu detalicznego i segmentu instytucjonalnego obejmują przypisane bezpośrednio do segmentów kredyty i pożyczki netto udzielone klientom oraz zaalokowane zarządczo do segmentów następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto oraz pozostałe aktywa.

Aktywa segmentu rozliczeń i skarbu obejmują przypisane bezpośrednio do segmentu środki pieniężne zgromadzone w Banku Centralnym, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, instrumenty finansowe zabezpieczające i inwestycyjne aktywa finansowe oraz zaalokowane zarządczo do segmentu następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto oraz pozostałe aktywa.

Zobowiązania i kapitał własny segmentu detalicznego i segmentu instytucjonalnego obejmują przypisane bezpośrednio zobowiązania wobec klientów, zobowiązania bieżące wobec Banku Centralnego i innych banków oraz zaalokowane zarządczo do segmentów następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem.

Zobowiązania segmentu rozliczeń i skarbu obejmują przypisane bezpośrednio do segmentu zobowiązania terminowe wobec innych banków, lokaty indywidualnie negocjowane Poczty Polskiej S.A., zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, zobowiązania przeznaczone do obrotu, zobowiązania podporządkowane, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych i instrumenty finansowe zabezpieczające oraz zaalokowane zarządczo do segmentu następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem.

Stan na 31 grudnia 2016	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa segmentu	4 650 991	724 116	1 577 804	(16 345)	6 936 566
Zobowiązania segmentu i kapitał własny	5 150 343	1 217 380	585 188	(16 345)	6 936 566

Stan na 31 grudnia 2015	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa segmentu	4 679 737	807 398	1 741 803	(15 908)	7 213 030
Zobowiązania segmentu i kapitał własny	4 895 458	1 290 524	1 042 956	(15 908)	7 213 030

Przychody od głównego kontrahenta Grupy wyrażone w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta w 2016 roku wyniosły 16 360 tys. zł podczas, gdy w 2015 roku wyniosły 17 031 tys. zł.

7. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek, w tym:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu należności od innych banków	4 773	4 914
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	313 217	313 812
od kredytów w rachunku bieżącym	2 999	4 209
od kredytów i pożyczek terminowych	310 218	309 603
- osoby fizyczne	282 625	275 875
- klienci instytucjonalni	21 779	26 540
- instytucje samorządowe	5 814	7 188
Przychody z tytułu inwestycyjnych aktywów finansowych zaklasyfikowanych jako:	30 657	35 089
dostępne do sprzedaży	21 159	18 729
utrzymywane do terminu zapadalności	9 498	16 360
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	0	72
Razem	348 647	353 887

Kwota przychodów odsetkowych od należności z rozpoznaną utratą wartości w 2016 roku wyniosła 17 989 tys. zł, natomiast w 2015 roku kwota ta wynosiła 16 649 tys. zł.

Koszty z tytułu odsetek, w tym:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Koszty z tytułu zobowiązań wobec banków	(56)	(1 125)
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów, w tym:	(54 923)	(73 287)
od rachunków bieżących	(10 490)	(16 975)
od depozytów terminowych:	(44 433)	(56 312)
- osoby fizyczne	(37 457)	(46 370)
- klienci instytucjonalni	(6 683)	(9 489)
- instytucje samorządowe	(293)	(453)
Koszty z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych i pożyczki podporządkowanej	(24 562)	(20 384)
Koszty z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(1 246)	(2 141)
Koszty z tytułu instrumentów zabezpieczających	(164)	(128)
Razem	(80 951)	(97 065)

Wynik z tytułu odsetek	267 696	256 822

8. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat, w tym z tytułu:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
operacji rozliczeniowych oraz operacji gotówkowych	45 637	45 401
obsługi rachunków bankowych	16 316	25 221
kart płatniczych i kredytowych	19 978	19 520
sprzedaży produktów ubezpieczeniowych	3 371	3 412
obsługi funduszy inwestycyjnych	2 445	1 667
udzielonych kredytów i pożyczek	874	1 097
pozostałe	4 488	4 745
Razem	93 109	101 063

Koszty z tytułu prowizji i opłat, w tym z tytułu:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
obsługi rachunków bieżących i lokat terminowych	(17 718)	(18 071)
obsługi kart płatniczych, wypłat w bankomatach i POS-ach	(14 541)	(12 853)
obsługi kasowej i rozliczeniowej świadczonej na rzecz Grupy	(8 110)	(7 916)
pozostałych usług	(5 013)	(5 033)
Razem	(45 382)	(43 873)

Wynik z tytułu prowizji i opłat	47 727	57 190

9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynik na aktywach finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym:	384	(764)
- dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	6	(485)
- IRS	196	(254)
- OIS	0	(15)
- FRA	182	(10)
Wynik z pozycji wymiany	3 062	2 499
Nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	(51)	54
Razem	3 395	1 789

10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynik zrealizowany z aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	20 245	4 914
Wynik na papierach wartościowych zakwalifikowanych do kategorii pożyczki i należności	0	6 813
Razem	20 245	11 727

11. Ogólne koszty administracyjne

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Świadczenia pracownicze	(102 105)	(95 276)
Wynagrodzenia	(86 461)	(80 856)
Narzuty na wynagrodzenia	(13 690)	(12 530)
Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 954)	(1 890)
Koszty rzeczowe	(98 909)	(103 576)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(5 661)	(6 324)
Koszty usług obcych, w tym:	(47 817)	(45 841)
- koszty serwisu oprogramowania, usług informatycznych	(18 038)	(16 116)
- koszty usług telekomunikacyjnych	(10 309)	(10 681)
- koszty usług związanych z rozliczeniami bankowymi	(4 272)	(5 345)
- koszty usług komunalnych, ochrona i monitoring	(5 468)	(4 959)
- pozostałe	(2 470)	(2 320)
- koszty doradztwa i audytu, obsługi prawnej	(5 439)	(4 243)
- koszty remontów i napraw	(1 821)	(2 177)
Koszty poniesione na rzecz BFG	(11 230)	(19 973)
Koszty ubezpieczeń, czynszów, dzierżawy	(13 620)	(13 268)
Koszty promocji i reklamy	(8 680)	(7 889)
Materiały	(2 635)	(3 004)
Podatki i opłaty, w tym:	(8 349)	(2 980)
- podatek od niektórych instytucji finansowych	(4 796)	0
Pozostałe koszty rzeczowe, w tym:	(917)	(4 297)
- koszty poniesione na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	0	(3 638)
Amortyzacja, w tym :	(23 884)	(18 178)
Amortyzacja środków trwałych	(11 215)	(10 372)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(12 669)	(7 806)
Razem	(224 898)	(217 030)

W pozycji „Koszty poniesione na rzecz BFG” za 2016 rok oprócz opłaty rocznej i opłaty ostrożnościowej wpłaconych za ten okres, ujęty został również koszt wpłaty na rzecz BFG wynikający z Uchwały nr 308/DGD/2016 Zarządu BFG z dnia 28 października 2016 roku w kwocie 799 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie.

W pozycji „Koszty poniesione na rzecz BFG” za 2015 rok oprócz opłaty rocznej i opłaty ostrożnościowej wpłaconych za ten okres, ujęty został również koszt wpłaty na rzecz BFG wynikający z Uchwały nr 87/DGD/2015 Zarządu BFG z dnia 26 listopada 2015 roku w kwocie 11 925 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

12. Świadczenia pracownicze

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynagrodzenia, w tym:	(86 461)	(80 856)
- pracowniczy program emerytalny	(1 991)	(1 882)
- rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	(150)	(114)
- rezerwy na niewykorzystane urlopy	(945)	303
Narzuty na wynagrodzenia	(13 690)	(12 530)
Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 954)	(1 890)
Razem	(102 105)	(95 276)

13. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016						okres od 01.01.2015 do 31.12.2015							
	Ekspozycje oceniane portfelowo			Ekspozycje oceniane indywidualnie			Razem	Ekspozycje oceniane portfelowo			Ekspozycje oceniane indywidualnie			Razem
	bilansowe	pozabilansowe	tym IBNR	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe		pozabilansowe	tym IBNR	bilansowe	pozabilansowe			
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł		
osoby fizyczne	(94 927)	67	(13 762)	(8 071)	0	(102 931)	(58 611)	149	(3 427)	(177)	0	(58 639)		
- kredyty w rachunku bieżącym	(172)	(11)	35	0	0	(183)	(776)	35	109	0	0	(741)		
- kredyty gotówkowe i ratałne	(96 019)	39	(13 784)	0	0	(95 980)	(53 009)	(23)	(4 792)	0	0	(53 032)		
- pożyczki hipoteczne	(3 877)	0	(100)	(1 636)	0	(5 513)	(2 697)	0	106	(177)	0	(2 874)		
- kredyty na nieruchomości	5 714	12	126	(6 435)	0	(709)	(1 734)	12	1 047	0	0	(1 722)		
- kredyty w rachunku karty kredytowej	(573)	27	(39)	0	0	(546)	(395)	125	103	0	0	(270)		
klienci instytucjonalni	(1 343)	91	1 966	3 708	0	2 456	(5 802)	76	1 275	(841)	0	(6 567)		
instytucje samorządowe	(21)	0	(21)	0	0	(21)	48	0	3	0	0	48		
Razem	(96 291)	158	(11 817)	(4 363)	0	(100 496)	(64 365)	225	(2 149)	(1 018)	0	(65 158)		

Na kwotę wyniku na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości składa się zmiana stanu odpisów na kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz ekspozycje pozabilansowe, wykorzystanie odpisów z tytułu spisania w ciężar odpisów i sprzedaży wierzytelności oraz wynik ze sprzedaży wierzytelności bilansowych.

14. Pozostałe przychody operacyjne

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu spłaty kosztów windykacji należności komorniczych i sądowych	1 555	2 396
Rozwiązanie odpisów aktualizujących	337	177
Rozwiązanie rezerw na przyszłe zobowiązania	26	299
Przychody uboczne Grupy:	1 110	1 235
- przychody ze sprzedaży towarów i usług	225	213
- inne przychody uboczne	885	1 022
Inne pozostałe przychody operacyjne	590	607
Razem	3 618	4 714

15. Pozostałe koszty operacyjne

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Utworzenie odpisów na należności	(1 329)	(1 850)
Koszty z tytułu przekazania darowizn	(367)	(383)
Koszty z tytułu spisania należności	(3 537)	(801)
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania	(4 032)	(382)
Wynik na sprzedaży, likwidacji rzeczowych aktywów trwałych	(121)	(212)
Koszty z tytułu odszkodowań, kar, grzywien	(26)	(1 872)
Pozostałe	(581)	(1 675)
Razem	(9 993)	(7 175)

Grupa utworzyła odpisy aktualizujące na należności od dłużników różnych, na zapasy oraz na przychody do otrzymania (przeterminowane należności prowizyjne), uwzględniając prawdopodobieństwo ich zapłaty i okres przeterminowania tych należności. Odpisy na przeterminowane należności prowizyjne prezentowane są w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w „Wyniku z tytułu prowizji i opłat”.

16. Podatek dochodowy

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bieżący podatek dochodowy	(19 009)	(9 966)
Odroczony podatek dochodowy	14 207	1 018
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(4 802)	(8 948)

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych w skonsolidowanych całkowitych dochodach	4 977	(2 109)
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów	4 977	(2 109)

Uzgodnienie efektywnej stopy podatkowej	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	7 312	42 879
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(1 389)	(8 147)
Pozycje zwiększające/zmniejszające efektywną stawkę podatkową nie ujęte w podatku odroczonym	(3 413)	(801)
- podatek od instytucji finansowych	(911)	0
- opłata ostrożnościowa na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(636)	(375)
- składka na PFRON	(226)	(245)
- spadek wartości niezrealizowanych odpisów z tytułu ekspozycji kredytowych	(565)	(235)
- koszty związane z projektem emisji akcji	(607)	79
- koszty spisania należności przedawnionych i nieściągalnych	(115)	(7)
- opłaty zasądzone	0	(352)
- ulga technologiczna	94	547
- koszty utworzenia IBNR do wysokości odpisu na fundusz ogólnego ryzyka	0	408
- odpisy na przyszłe zobowiązania i rezerwy na dłużników różnych	(200)	(333)
- pozostałe koszty	(247)	(288)
Razem bieżące obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(4 802)	(8 948)

	Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej		Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Odsetki do zapłacenia od depozytów	9 378	6 631	2 747	(2 015)
Koszty papierów dłużnych (premia, ESP)	2 536	1 491	1 045	463
Odsetki do zapłacenia od papierów dłużnych	327	591	(264)	(30)
Ujemna wycena instrumentów pochodnych	330	253	77	175
Rezerwy na koszty rodzajowe do zapłacenia	7 767	6 249	1 518	(2 374)
Prowizje i odsetki rozliczane według ESP	17 495	16 669	826	2 172
Odpisy aktualizujące na należności od podmiotów finansowych	5	18	(13)	(13)
Odpisy aktualizujące na należności podmiotów niefinansowych	27 256	17 518	9 738	2 188
Odpisy na prowizje od rachunków bieżących	2 662	2 240	422	78
Różnica pomiędzy amortyzacją bilansową a podatkową	911	741	170	191
Koszty do poniesienia na rzecz organizacji kartowych	154	0	154	0
Pozostałe	120	106	14	94
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto odnoszone na wynik finansowy	68 941	52 507	16 434	929
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto odnoszone na kapitał własny	2 376	434	1 942	(23)
Razem aktywa z tytułu podatku odroczonego	71 317	52 941	18 376	906
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Odsetki naliczone do otrzymania od kredytów	(8 035)	(6 408)	(1 627)	1 516
Dyskonto i odsetki od papierów wartościowych	(1 366)	(823)	(543)	(137)
Dodatnia wycena transakcji pochodnych	(626)	(506)	(120)	(192)
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	(6 247)	(5 530)	(717)	(1 275)
Prowizje opodatkowane z góry płacone pośrednikom kredytowym	(13 134)	(15 074)	1 940	177
Należne przychody na rzecz organizacji kartowych	(1 160)	0	(1 160)	0
Wartość IBNR ujęta w rezerwie	(1 452)	(1 452)	0	0
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na wynik finansowy	(32 020)	(29 793)	(2 227)	89
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na kapitał własny	(184)	(3 219)	3 035	(2 086)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego razem	(32 204)	(33 012)	808	(1 997)
Prezentacja w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rachunku zysków i strat:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa z tytułu podatku odroczonego - odnoszone do skonsolidowanego rachunku zysków i strat	68 941	52 507	16 434	929
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - odnoszona do skonsolidowanego rachunku zysków i strat	(32 020)	(29 793)	(2 227)	89
Rezerwa/Aktywa z tytułu podatku odroczonego - wpływ na skonsolidowany rachunek zysków i strat	36 921	22 714	14 207	1 018
Prezentacja w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa z tytułu podatku odroczonego - odnoszone na skonsolidowane pozostałe całkowite dochody	2 376	434	1 942	(23)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - odnoszona na skonsolidowane pozostałe całkowite dochody	(184)	(3 219)	3 035	(2 086)
Rezerwa/Aktywa z tytułu podatku odroczonego - wpływ na skonsolidowane pozostałe całkowite dochody	2 192	(2 785)	4 977	(2 109)

Grupa dokonała zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku w zakresie wartości IBNR ujętego w rezerwie na podatek odroczony, która prezentowana była jako pomniejszenie aktywów z tytułu podatku odroczonego. W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wartość ta została zaprezentowana jako odrębna pozycja rezerwy na podatek odroczony.

Zobowiązania/należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	31	98
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 001	2 145

17. Podział wyniku finansowego

W 2016 roku i w okresie porównawczym Bank nie wypłacał dywidendy.

Zgodnie z Uchwałą Nr 5 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Pocztowego S.A. z 30 czerwca 2016 roku, zysk netto Banku za 2015 rok w kwocie 37 285 323,89 zł przeznaczono na:

- kapitał rezerwowy w kwocie 27 285 323,89 zł,
- fundusz ogólnego ryzyka w kwocie 10 000 000,00 zł.

Zarząd Banku będzie rekomendował Walnemu Zgromadzeniu przeznaczenie całego zysku netto za 2016 rok na zasilenie funduszu ogólnego ryzyka Banku.

18. Zysk na jedną akcję

Zysk przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie wyniku finansowego netto za dany okres, przypadającego na akcjonariuszy Banku przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące wyniku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego zysku na jedną akcję:

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
Wynik finansowy netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej (w tys. zł)	2 510	33 931
Średnia ważona ilość akcji zwykłych (w szt.)	11 013 288	10 005 241
Zysk na jedną akcję (w zł)	0,23	3,39

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W bieżącym okresie sprawozdawczym oraz w okresach poprzednich Bank nie emitował obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych co do podziału wyniku finansowego). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jest równa wartości podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję. W okresie między dniem bilansowym a dniem sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie wystąpiły żadne inne transakcje dotyczące akcji zwykłych lub potencjalnych akcji zwykłych.

19. Kasa i środki w Banku Centralnym

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Środki pieniężne w kasie	3 222	3 120
Środki pieniężne w rachunku bieżącym w Banku Centralnym	62 137	423 755
Środki pieniężne inne	6	0
Razem	65 365	426 875

Środki pieniężne zgromadzone na rachunku bieżącym w Banku Centralnym Grupa wykorzystuje na pokrycie rezerwy obowiązkowej oraz na realizację bieżących rozliczeń pieniężnych w ciągu danego dnia. Grupa musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w wysokości odpowiadającej wartości z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Grupa utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% depozytów otrzymanych. Średnia arytmetyczna zadeklarowanego stanu środków rezerwy obowiązkowej, który będzie utrzymywany przez Bank w Narodowym Banku Polskim wynosiła:

- 210 335 tys. zł w okresie od 30 listopada 2016 roku do 1 stycznia 2017 roku,
- 206 746 tys. zł w okresie od 31 grudnia 2015 roku do 31 stycznia 2016 roku.

Środki pieniężne zgromadzone na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim obejmują w szczególności środki klientów, w tym Poczty Polskiej S.A. oraz środki pozyskane na rynku międzybankowym. Środki pieniężne od Poczty Polskiej S.A. nie stanowią istotnej pozycji salda na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim.

20. Należności od innych banków

20.1. Należności od innych banków (netto)

Struktura rodzajowa	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące	4 571	3 925
Pozostałe należności, w tym:	41 327	41 421
- dłużne papiery wartościowe banków	40 196	40 191
Należności od banków brutto	45 898	45 346
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	0	0
Należności od banków netto	45 898	45 346

Według terminów zapadalności	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	5 702	5 155
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	10 036	0
Od 1 roku do 5 lat	30 160	40 191
Razem	45 898	45 346

20.2. Należności od innych banków wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz przesłanki utraty wartości

Wszystkie należności od innych banków są oceniane indywidualnie. Nie zidentyfikowano dla nich przesłanek utraty wartości zarówno na 31 grudnia 2016 roku jak i 31 grudnia 2015 roku.

20.3. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

Na 31 grudnia 2016 roku, jak i na 31 grudnia 2015 roku nie nastąpiła utrata wartości należności od innych banków.

21. Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu

Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według kontrahenta)

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
- od banków	0	0	19 794	151 017
- od klientów	0	1 040	0	3 000
Razem	0	1 040	19 794	154 017

Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według rodzaju)

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
- obligacje Skarbu Państwa	0	1 040	19 794	154 017
Razem	0	1 040	19 794	154 017

Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według terminu zapadalności)

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	0	1 040	19 794	154 017
Razem	0	1 040	19 794	154 017

22. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne	695	603
Razem	695	603

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne	205	377
Razem	205	377

Instrumenty pochodne - struktura rodzajowa	Stan na		Stan na	
	31 grudnia 2016		31 grudnia 2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Swap walutowy	2	0	0	0
FRA	0	0	0	18
IRS	693	205	603	359
Razem	695	205	603	377

Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2016 roku

	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Walutowe instrumenty pochodne:						
Swap walutowy						
kupno	53	0	0	0	0	53
sprzedaż	53	0	0	0	0	53
Instrumenty pochodne stopy procentowej:						
IRS						
kupno	0	0	0	20 000	25 000	45 000
sprzedaż	0	0	0	20 000	25 000	45 000

Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2015 roku

	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne stopy procentowej:						
FRA						
kupno	0	0	150 000	0	0	150 000
IRS						
kupno	0	0	0	95 000	0	95 000
sprzedaż	0	0	0	95 000	0	95 000

23. Instrumenty finansowe zabezpieczające

Grupa na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego stosowała rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Opis relacji zabezpieczającej

Eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w złotych o zmiennym oprocentowaniu wynikającego ze zmienności rynkowych stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem. Grupa zabezpiecza ryzyko stopy procentowej wynikającej ze zmienności przepływów pieniężnych poprzez transakcje swap stopy procentowej (IRS).

Zabezpieczane ryzyko

Ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający

Transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M lub WIBOR 6M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana

Portfel kredytów w złotych indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M lub WIBOR 6M.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki

Od 1 kwietnia 2015 roku do 16 grudnia 2019 roku.

Pomiar efektywności zabezpieczenia

W celu pomiaru efektywności zabezpieczenia Grupa stosuje metodę tzw. „derywatu hipotetycznego”, polegającą na porównaniu zmian wartości godziwej rzeczywistej transakcji zabezpieczającej z wartością godziwą hipotetycznej transakcji pochodnej, której parametry są dopasowane do parametrów pozycji zabezpieczanej.

Instrumenty zabezpieczające - wartość godziwa	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne:				
IRS	1 146	932	1 140	0
Razem	1 146	932	1 140	0

Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2016 roku

Stan na 31 grudnia 2016	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
IRS						
kupno	0	0	140 000	75 000	0	215 000
sprzedaż	0	0	140 000	75 000	0	215 000

Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2015 roku

Stan na 31 grudnia 2015	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
IRS						0
kupno	0	0	0	140 000	0	140 000
sprzedaż	0	0	0	140 000	0	140 000

Wpływ rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych na skonsolidowane dochody całkowite netto

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny - zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, w tym:	(720)	25
- podatek dochodowy	168	(6)
Koszty odsetkowe na instrumentach pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	(133)	(104)
- podatek dochodowy	31	24
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym:	(41)	44
- podatek dochodowy	10	(10)
Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na całkowite dochody netto	(894)	(35)

24. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)

24.1. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według rodzaju)

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	4 734 032	4 711 355
- kredyty w rachunku bieżącym	28 857	32 478
- kredyty gotówkowe i ratalne	2 161 347	2 031 277
- pożyczki hipoteczne	212 847	228 598
- kredyty na nieruchomości	2 314 454	2 402 034
- kredyty w rachunku karty kredytowej	16 527	16 968
klienci instytucjonalni	532 574	578 292
- kredyty w rachunku bieżącym	16 512	29 007
- kredyty na nieruchomości	328 681	302 556
- kredyty operacyjne	54 157	69 630
- kredyty inwestycyjne	105 791	138 338
- pożyczki hipoteczne	23 817	33 352
- pozostałe należności	556	2 554
- fundusze i depozyty zabezpieczające	3 060	2 855
instytucje samorządowe	205 546	252 842
- kredyty na nieruchomości	195	351
- kredyty operacyjne	1	0
- kredyty inwestycyjne	202 615	252 491
- pożyczki hipoteczne	2 735	0
Kredyty i pożyczki brutto	5 472 152	5 542 489
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	317 813	229 607
Kredyty i pożyczki netto	5 154 339	5 312 882

24.2. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według terminów zapadalności)

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	103 653	91 086
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	89 867	102 648
Od 3 miesięcy do 1 roku	379 738	382 304
Od 1 roku do 5 lat	1 519 915	1 504 579
Powyżej 5 lat	2 919 666	3 096 723
Dla których termin zapadalności upłynął	141 500	135 542
Razem	5 154 339	5 312 882

24.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości			Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo		oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	Razem
				bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości			
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	14 924	4 719 108	11 568	36 659	223 824	3 356	4 458 625	4 461 981
- kredyty w rachunku bieżącym	0	28 857	0	306	3 735	0	24 816	24 816
- kredyty gotówkowe i ratałne	0	2 161 347	0	34 612	175 596	0	1 951 139	1 951 139
- pożyczki hipoteczne	6 286	206 561	5 133	360	13 539	1 153	192 662	193 815
- kredyty na nieruchomości	8 638	2 305 816	6 435	1 132	28 384	2 203	2 276 300	2 278 503
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	16 527	0	249	2 570	0	13 708	13 708
klienci instytucjonalni	44 818	487 756	24 222	1 270	20 232	20 596	466 254	486 850
instytucje samorządowe	0	205 546	0	38	0	0	205 508	205 508
Razem	59 742	5 412 410	35 790	37 967	244 056	23 952	5 130 387	5 154 339

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości			Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo		oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	Razem
				bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości			
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	6 285	4 705 070	3 497	22 865	150 302	2 788	4 531 903	4 534 691
- kredyty w rachunku bieżącym	0	32 478	0	349	3 520	0	28 609	28 609
- kredyty gotówkowe i ratałne	(2)	2 031 279	0	20 789	100 451	(2)	1 910 039	1 910 037
- pożyczki hipoteczne	6 287	222 311	3 497	260	9 762	2 790	212 289	215 079
- kredyty na nieruchomości	0	2 402 034	0	1 257	34 125	0	2 366 652	2 366 652
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	16 968	0	210	2 444	0	14 314	14 314
klienci instytucjonalni	52 345	525 947	27 930	3 159	21 837	24 415	500 951	525 366
instytucje samorządowe	0	252 842	0	17	0	0	252 825	252 825
Razem	58 630	5 483 859	31 427	26 041	172 139	27 203	5 285 679	5 312 882

Ekspozycje indywidualnie znaczące, dla których wystąpiła przesłanka utraty wartości, ale finalnie nie stwierdzono utraty wartości, włączone są do kalkulacji grupowej szacowania odpisów z tytułu strat poniesionych, lecz niezareportowanych (IBNR).

24.4. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg przesłanki utraty wartości

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	402 603	4 331 429	235 392	36 659	167 211	4 294 770	4 461 981
- kredyty w rachunku bieżącym	5 984	22 873	3 735	306	2 249	22 567	24 816
- kredyty gotówkowe i ratałne	293 239	1 868 108	175 596	34 612	117 643	1 833 496	1 951 139
- pożyczki hipoteczne	36 512	176 335	18 672	360	17 840	175 975	193 815
- kredyty na nieruchomości	62 888	2 251 566	34 819	1 132	28 069	2 250 434	2 278 503
- kredyty w rachunku karty kredytowej	3 980	12 547	2 570	249	1 410	12 298	13 708
klienci instytucjonalni	83 568	449 006	44 454	1 270	39 114	447 736	486 850
instytucje samorządowe	0	205 546	0	38	0	205 508	205 508
Razem	486 171	4 985 981	279 846	37 967	206 325	4 948 014	5 154 339

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	300 766	4 410 589	153 799	22 865	146 967	4 387 724	4 534 691
- kredyty w rachunku bieżącym	6 330	26 148	3 520	349	2 810	25 799	28 609
- kredyty gotówkowe i ratałne	185 551	1 845 726	100 451	20 789	85 100	1 824 937	1 910 037
- pożyczki hipoteczne	36 237	192 361	13 259	260	22 978	192 101	215 079
- kredyty na nieruchomości	68 478	2 333 556	34 125	1 257	34 353	2 332 299	2 366 652
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 170	12 798	2 444	210	1 726	12 588	14 314
klienci instytucjonalni	89 072	489 220	49 767	3 159	39 305	486 061	525 366
instytucje samorządowe	0	252 842	0	17	0	252 825	252 825
Razem	389 838	5 152 651	203 566	26 041	186 272	5 126 610	5 312 882

24.5. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

W poniższej tabeli zaprezentowano zmiany stanów odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

	Stan odpisów aktualizujących na 1 stycznia 2016	Utworzone w okresie	Rozwiązane w okresie	Wykorzystanie*	Stan odpisów aktualizujących na 31 grudnia 2016
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	176 664	123 363	(20 365)	(7 611)	272 051
- kredyty w rachunku bieżącym	3 869	1 523	(1 351)	0	4 041
- kredyty gotówkowe i ratałne	121 240	107 852	(11 833)	(7 051)	210 208
- pożyczki hipoteczne	13 519	6 672	(1 159)	0	19 032
- kredyty na nieruchomości	35 382	6 305	(5 584)	(152)	35 951
- kredyty w rachunku karty kredytowej	2 654	1 011	(438)	(408)	2 819
klienci instytucjonalni	52 926	4 040	(6 405)	(4 837)	45 724
instytucje samorządowe	17	21	0	0	38
Razem	229 607	127 424	(26 770)	(12 448)	317 813

* Spisanie w ciężar odpisów i sprzedaż wierzytelności.

	Stan odpisów aktualizujących na 1 stycznia 2015	Utworzone w okresie	Rozwiązane w okresie	Wykorzystanie*	Stan odpisów aktualizujących na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	126 621	79 150	(20 362)	(8 745)	176 664
- kredyty w rachunku bieżącym	3 466	1 614	(838)	(373)	3 869
- kredyty gotówkowe i ratałne	75 972	64 917	(11 908)	(7 741)	121 240
- pożyczki hipoteczne	10 746	3 899	(1 025)	(101)	13 519
- kredyty na nieruchomości	34 061	7 806	(6 072)	(413)	35 382
- kredyty w rachunku karty kredytowej	2 376	914	(519)	(117)	2 654
klienci instytucjonalni	47 222	11 704	(5 061)	(939)	52 926
instytucje samorządowe	65	0	(48)	0	17
Razem	173 908	90 854	(25 471)	(9 684)	229 607

* Spisanie w ciężar odpisów i sprzedaż wierzytelności

25. Inwestycyjne aktywa finansowe

Stan na 31 grudnia 2016	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Notowane	1 078 679	288 871	1 367 550
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	1 069 691	288 871	1 358 562
- na pokrycie BFG	0	34 884	34 884
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	8 988	0	8 988
Nienotowane	97 007	0	97 007
Akcje	4 019	0	4 019
Instrumenty dłużne wyemitowane przez Narodowy Bank Polski	92 988	0	92 988
Razem inwestycyjne aktywa finansowe	1 175 686	288 871	1 464 557

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w pozycji „Akcje” ujęta została przede wszystkim wartość godziwa akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc. o wartości 3 935 tys. zł.

W dniu 21 czerwca 2016 roku doszło do zamknięcia transakcji przejęcia Visa Europe Limited („Visa Europe”) przez Visa Inc. W wyniku rozliczenia transakcji, które uwzględnia zmienione w stosunku do pierwotnych założeń warunki transakcji, Bank otrzymał następujące wynagrodzenie za swoją akcją w Visa Europe:

- 2 787 tys. euro w gotówce,
- 1 011 szt. akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc.,
- udział w odroczonej płatności w wysokości 0,0214748639%, kwoty przeznaczonej na ten cel (1,12 mld euro), z zastrzeżeniem, że kwota przeznaczona na ten cel może podlegać korektom. Odroczone płatność będzie płatna po trzech latach od zamknięcia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc., w związku z czym przy ujęciu tej części wynagrodzenia Bank zastosował dyskonto w wysokości 2%, które jest rozliczane w czasie w terminie do daty otrzymania środków finansowych z tego tytułu.

W sumie rozpoznane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na pozostałych instrumentach finansowych” wynagrodzenie z tytułu zamknięcia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. wyniosło 16 872 tys. zł, przy czym:

- 12 244 tys. zł w gotówce
- 3 592 tys. zł w akcjach uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc.,
- 1 036 tys. zł w formie odroczonej płatności w gotówce.

Wartość godziwa otrzymanych akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc. zawiera dyskonto z tytułu ograniczeń co do zbywalności akcji oraz ryzyka korekty współczynnika zamiany. Na dzień 31 grudnia 2016 roku współczynnik zamiany nie uległ zmianie w stosunku do daty zamknięcia transakcji (tj. 21 czerwca 2016 roku) - 1 akcja uprzywilejowana serii C zamienna jest na 13,952 akcje zwykłe serii A Visa Inc. Bank zakwalifikował akcje Visa Inc. do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku akcje uprzywilejowane serii C zamienne na akcje zwykłe serii A Visa Inc. wycenione zostały do wartości godziwej w oparciu o cenę akcji zwykłych serii A Visa Inc. dostępną na ten dzień na New York Stock Exchange, przy uwzględnieniu współczynnika zamiany oraz 15% dyskonta związanego z ograniczeniem zbywalności akcji uprzywilejowanych serii C oraz ryzykiem korekty współczynnika zamiany akcji uprzywilejowanych serii C na akcje zwykłe serii A.

Stan na 31 grudnia 2015	Dostępne do sprzedaży		Utrzymywane do terminu zapadalności		Razem	
	tys. zł		tys. zł		tys. zł	
Notowane	788 533		424 481		1 213 014	
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	779 609		394 645		1 174 254	
- na pokrycie BFG	0		32 838		32 838	
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	8 924		29 836		38 760	
Nienotowane	14 814		20 209		35 023	
Akcje	14 814		0		14 814	
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	0		20 209		20 209	
Razem inwestycyjne aktywa finansowe	803 347		444 690		1 248 037	

W pozycji „Akcje” ujęta została wartość godziwa akcji Visa Europe Limited („Visa Europe”). W grudniu 2015 roku Bank otrzymał od Visa Europe informację, że potencjalny wpływ rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. alokowany na Bank miał wynieść w sumie 3 511 tys. euro, w tym 2 614 tys. euro w gotówce i 897 tys. euro w akcjach uprzywilejowanych zamiennych na akcje Visa Inc. Powyższe kwoty mogły zostać skorygowane o koszty transakcji i w wyniku ewentualnych uznanych odwołań członków Visa Europe dotyczących korekty przyznanych kwot z tytułu rozliczenia transakcji. Ponadto, transakcja przewidywała odroczoną płatność typu *earn-out* dla członków Visa Europe płatną po 16 kwartałach od zamknięcia transakcji. Udział w opcji *earn-out* uzależniony był od kwalifikowania się do podziału płatności w gotówce i akcjach oraz udziału w Visa przez 4 lata od daty finalizacji transakcji. Na 31 grudnia 2015 roku wartość odroczonej płatności typu *earn-out* alokowana na Bank nie została określona.

Na bazie powyższej informacji Bank dokonał przeszacowania wartości akcji w Visa Europe do wartości godziwej, gdzie jako wartość godziwą przyjęto alokowaną na Bank wartość gotówkową rozliczenia transakcji oraz wartość przyznanych akcji z uwzględnieniem 6% dyskonta tj. w sumie 3 457 tys. euro (14 733 tys. zł). Wycena została ujęta w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”. W związku z tym, że wartość odroczonej płatności typu *earn-out* na dzień 31 grudnia 2015 roku nie była znana, Bank nie uwzględnił jej w wycenie akcji Visa Europe.

Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – według terminów zapadalności

	Stan na	
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	
Do 1 miesiąca	92 988	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	274 668	86 655
Od 1 roku do 5 lat	775 705	662 483
Powyżej 5 lat	28 306	39 395
O nieokreślonej zapadalności	4 019	14 814
Razem	1 175 686	803 347

Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności – według terminów zapadalności

	Stan na	
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	
Do 1 miesiąca	0	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	35 154
Od 3 miesięcy do 1 roku	10 097	118 160
Od 1 roku do 5 lat	278 774	291 376
Powyżej 5 lat	0	0
Razem	288 871	444 690

Reklasyfikacja papierów wartościowych

W wyniku zmiany intencji, w 2010 roku i w 2014 roku Grupa dokonała reklasyfikacji papierów wartościowych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności zgodnie z kryteriami klasyfikacji opisanymi w MSR 39.

Poniższa tabela prezentuje informacje dotyczące wartości nominalnej, wartości bilansowej i wartości godziwej reklasyfikowanych papierów wartościowych na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

Nazwa	Stan na 31 grudnia 2016			Stan na 31 grudnia 2015		
	Wartość nominalna podlegająca reklasyfikacji	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Wartość nominalna podlegająca reklasyfikacji	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	85 000	86 381	88 872	185 000	189 442	195 302
Razem	85 000	86 381	88 872	185 000	189 442	195 302

Wartości, jakie byłyby ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach, gdyby reklasyfikacja nie nastąpiła

Nazwa	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	9 285	(3 467)	13 881	(6 162)
Razem	9 285	(3 467)	13 881	(6 162)

Wartości, jakie zostały ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach po dokonanej reklasyfikacji

Nazwa	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	9 285	546	13 881	442
Razem	9 285	546	13 881	442

26. Rzeczowe aktywa trwałe

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Budynki i budowle	11 230	11 992
Grunty i inne	499	499
Ulepszenia w obcych obiektach	5 141	5 829
Urządzenia i maszyny	18 359	18 044
Środki trwałe w budowie	3 691	3 659
Środki transportu	59	51
Wypożyczenie	4 734	5 941
Razem	43 713	46 015

Na 31 grudnia 2016 roku Grupa była stroną umów skutkujących powstaniem zobowiązań umownych z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 930 tys. zł.

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku

	Budynki i budowle	Grunty i inne	Ulepszenia w obcych objektach	Urządzenia i maszyny	Środki trwałe w budowie	Środki transportu	Wyposażenie	Środki trwałe razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	19 563	499	18 084	55 358	3 659	87	29 179	126 429
Zwiększenia	158	0	1 750	6 455	3 529	23	1 202	13 117
Zakupy bezpośrednie	104	0	299	4 545	3 529	23	689	9 189
Inne zwiększenia	54	0	1 451	1 910	0	0	513	3 928
Zmniejszenia	(450)	0	(50)	(3 770)	(3 497)	(35)	(1 534)	(9 336)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(50)	(3 768)	(21)	(35)	(1 534)	(5 408)
Inne zmniejszenia	(450)	0	0	(2)	(3 476)	0	0	(3 928)
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	19 271	499	19 784	58 043	3 691	75	28 847	130 210
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	7 571	0	12 255	37 314	0	36	23 238	80 414
Zwiększenia	470	0	2 430	6 123	0	15	2 179	11 217
Amortyzacja	470	0	2 430	6 123	0	15	2 177	11 215
Inne zwiększenia	0	0	0	0	0	0	2	2
Zmniejszenia	0	0	(42)	(3 753)	0	(35)	(1 304)	(5 134)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(42)	(3 751)	0	(35)	(1 304)	(5 132)
Inne zmniejszenia	0	0	0	(2)	0	0	0	(2)
Skumulowana amortyzacja (umorzenia) na koniec okresu	8 041	0	14 643	39 684	0	16	24 113	86 497
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	11 992	499	5 829	18 044	3 659	51	5 941	46 015
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	11 230	499	5 141	18 359	3 691	59	4 734	43 713

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

	Budynki i budowle	Grunty i inne	Ulepszenia w obcych objektach	Urządzenia i maszyny	Środki trwałe w budowie	Środki transportu	Wyposażenie	Środki trwałe razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	19 513	499	16 808	49 424	7 385	224	27 529	121 382
Zwiększenia	50	0	1 470	7 657	3 574	74	3 299	16 124
Zakupy bezpośrednie	13	0	395	3 512	3 574	1	1 344	8 839
Inne zwiększenia	37	0	1 075	4 145	0	73	1 955	7 285
Zmniejszenia	0	0	(194)	(1 723)	(7 300)	(211)	(1 649)	(11 077)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(194)	(1 723)	(15)	(211)	(1 649)	(3 792)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	(7 285)	0	0	(7 285)
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	19 563	499	18 084	55 358	3 659	87	29 179	126 429
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	6 992	0	10 134	33 345	0	224	22 766	73 461
Zwiększenia	579	0	2 292	5 632	0	20	1 849	10 372
Amortyzacja	579	0	2 292	5 632	0	20	1 849	10 372
Inne zwiększenia	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmniejszenia	0	0	(171)	(1 663)	0	(208)	(1 377)	(3 419)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(171)	(1 663)	0	(208)	(1 377)	(3 419)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	0	0	0	0
Skumulowana amortyzacja (umorzenia) na koniec okresu	7 571	0	12 255	37 314	0	36	23 238	80 414
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	12 521	499	6 674	16 079	7 385	0	4 763	47 921
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	11 992	499	5 829	18 044	3 659	51	5 941	46 015

27. Wartości niematerialne

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Koszty zakończonych prac rozwojowych	6 856	7 187
Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	34 525	33 783
Nakłady na wartości niematerialne	33 879	13 152
Wartości niematerialne razem	75 260	54 122

Na 31 grudnia 2016 roku Grupa była stroną umów skutkujących powstaniem zobowiązań umownych z tytułu nabycia wartości niematerialnych w kwocie 10 030 tys. zł.

Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Wartości niematerialne razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto				
wartości niematerialnych na początek okresu	10 284	100 922	13 152	124 358
Zwiększenia	1 609	11 471	28 242	41 322
Przeniesienie z nakładów	1 609	5 906	0	7 515
Zakupy bezpośrednie	0	5 565	28 242	33 807
Zmniejszenia	0	(440)	(7 515)	(7 955)
Sprzedaż, likwidacja	0	(440)	0	(440)
Rozliczenie nakładów	0	0	(7 515)	(7 515)
Wartość brutto				
wartości niematerialnych na koniec okresu	11 893	111 953	33 879	157 725
Skumulowana amortyzacja				
na początek okresu	3 097	67 139	0	70 236
Zwiększenia	1 940	10 729	0	12 669
Amortyzacja	1 940	10 729	0	12 669
Zmniejszenia	0	(440)	0	(440)
Sprzedaż, likwidacja	0	(440)	0	(440)
Skumulowana amortyzacja				
na koniec okresu	5 037	77 428	0	82 465
Wartość netto				
wartości niematerialnych na początek okresu	7 187	33 783	13 152	54 122
Wartość netto				
wartości niematerialnych na koniec okresu	6 856	34 525	33 879	75 260

Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Wartości niematerialne razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	8 057	83 191	3 585	94 833
Zwiększenia	2 227	17 733	20 535	40 495
Przeniesienie z nakładów	2 227	8 741	0	10 968
Zakupy bezpośrednie	0	8 992	20 535	29 527
Zmniejszenia	0	(2)	(10 968)	(10 970)
Sprzedaż, likwidacja	0	(2)	0	(2)
Rozliczenie nakładów	0	0	(10 968)	(10 968)
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	10 284	100 922	13 152	124 358
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	1 520	60 912	0	62 432
Zwiększenia	1 577	6 229	0	7 806
Amortyzacja	1 577	6 229	0	7 806
Zmniejszenia	0	(2)	0	(2)
Sprzedaż, likwidacja	0	(2)	0	(2)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	3 097	67 139	0	70 236
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	6 537	22 279	3 585	32 401
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	7 187	33 783	13 152	54 122

28. Pozostałe aktywa

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Dłużnicy różni i inne aktywa	35 594	25 301
Przychody do otrzymania	19 462	18 671
Rozliczenia kart płatniczych	6 288	5 974
Koszty do rozliczenia w czasie	4 077	3 372
Zapasy związane z działalnością uboczną Banku	1 259	1 650
Pozostałe aktywa	142	432
Razem pozostałe aktywa brutto	66 822	55 400
Odpisy aktualizujące pozostałe aktywa	(20 373)	(17 211)
Razem pozostałe aktywa netto	46 449	38 189

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Wartość odpisów aktualizujących pozostałe aktywa na początek okresu	17 211	15 133
Utworzenie/aktualizacja odpisów	8 077	5 432
Wykorzystanie odpisów	(4 578)	(3 174)
Rozwiązanie odpisów	(337)	(180)
Wartość odpisów aktualizujących pozostałe aktywa na koniec okresu	20 373	17 211

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	37 549	28 407
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	385	68
Od 3 miesięcy do 1 roku	5 919	7 290
Razem krótkoterminowe	43 853	35 765
Od 1 roku do 5 lat	2 530	2 362
Razem długoterminowe	2 530	2 362
Nieokreślony termin zapadalności	66	62
Razem pozostałe aktywa netto	46 449	38 189

Grupa dokonała zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku w zakresie przychodów do otrzymania spisanych w ciężar odpisów aktualizujących, które prezentowane były w pozycji „Rozwiązanie odpisów”. W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przychody do otrzymania spisane w ciężar odpisów aktualizujących ujęte zostały w pozycji „Wykorzystanie odpisów”.

29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące lora	2	10
Razem zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	10

30. Zobowiązania wobec innych banków

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące	18 797	15 883
Depozyty terminowe	3 059	18 557
Razem zobowiązania wobec innych banków	21 856	34 440
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	21 856	34 440
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	0

31. Zobowiązania wobec klientów

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Klienci instytucjonalni:		
Rachunki bieżące	687 950	648 379
Depozyty terminowe	314 192	582 159
Inne zobowiązania, w tym:	17 356	17 205
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	11 679	13 034
Razem - Klienci instytucjonalni	1 019 498	1 247 743
Klienci indywidualni:		
Rachunki bieżące	2 797 845	2 472 821
Depozyty terminowe	1 861 112	1 943 434
Inne zobowiązania, w tym:	46 773	28 619
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	4	4
Razem - Klienci indywidualni	4 705 730	4 444 874
Klienci instytucje rządowe i samorządowe:		
Rachunki bieżące	29 532	33 545
Depozyty terminowe	8 247	16 208
Inne zobowiązania, w tym:	7	7
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	7	7
Razem - Klienci instytucje rządowe i samorządowe	37 786	49 760
Razem	5 763 014	5 742 377
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	1 673 250	2 094 121
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	570 843	489 760
O nieokreślonej zapadalności	3 518 921	3 158 496

32. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Klasyfikacja	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	355 641	503 500
Razem	355 641	503 500

Według terminów zapadalności	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	913	148 903
Od 1 roku do 5 lat	354 728	354 597
Razem	355 641	503 500

Stan na 31 grudnia 2016	Nr serii obligacji	Wartość nominalna	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań
					tys. zł
Obligacje					
Nienotowane	B3	40 000	4,0%	20 sierpnia 2018	40 575
Nienotowane	B4	170 000	WIBOR 6M+1,45pp	17 grudnia 2018	169 986
Nienotowane	B5	145 000	WIBOR 6M+1,80pp	22 grudnia 2019	145 080
Razem		355 000			355 641

W dniu 13 grudnia 2016 roku Bank dokonał, zgodnie z warunkami emisji, wykupu 14 785 sztuk obligacji zwykłych na okaziciela serii B2 o wartości nominalnej 147 850 tys. zł.

W roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku Bank wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z warunków emisji obligacji. Wszystkie wyemitowane obligacje są obligacjami niezabezpieczonymi.

Stan na 31 grudnia 2015	Nr serii obligacji	Wartość nominalna	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań
					tys. zł
Obligacje					
Notowane	B2	147 850	WIBOR 6M+1,40pp	13 grudnia 2016	147 960
Nienotowane	B3	40 000	4,0%	20 sierpnia 2018	40 569
Nienotowane	B4	170 000	WIBOR 6M+1,45pp	17 grudnia 2018	169 910
Nienotowane	B5	145 000	WIBOR 6M+1,80pp	22 grudnia 2019	145 061
Razem		502 850			503 500

W roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku Bank wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z warunków emisji obligacji. Wszystkie wyemitowane obligacje są obligacjami niezabezpieczonymi.

33. Zobowiązania podporządkowane

Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
- pożyczki	43 101	43 100
- obligacje	99 717	98 787
Razem	142 818	141 887

Stan na 31 grudnia 2016	Wartość nominalna	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań podporządkowanych
				tys. zł
Pożyczki				
Poczta Polska	43 000	WIBOR6M+3,25pp	15 stycznia 2021	43 101
Obligacje				
Notowane	50 000	WIBOR 6M+2,80pp	8 czerwca 2026	49 407
Notowane	50 000	WIBOR 6M+3,50pp	5 października 2022	50 310
Razem	143 000			142 818

W dniu 8 czerwca 2016 roku Bank dokonał emisji 500 000 szt. niezabezpieczonych podporządkowanych obligacji na okaziciela serii P1 o wartości nominalnej 50 000 tys. zł. W dniu 23 czerwca 2016 roku Komisja Nadzoru Bankowego wydała decyzję, w której wyraziła zgodę na zaliczenie obligacji podporządkowanych serii P1 jako instrumentów w kapitale Tier II Banku. Pierwsze notowanie obligacji serii P1 w alternatywnym systemie obrotu *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. odbyło się 8 września 2016 roku.

W dniu 8 lipca 2016 roku Bank dokonał przedterminowego wykupu 4 734 sztuk podporządkowanych obligacji na okaziciela o łącznej wartości nominalnej 47 340 tys. zł oznaczonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. kodem PLBPCZT00015 i notowanych w alternatywnym systemie obrotu *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. pod nazwą skróconą BPO0721.

Pozostałe obligacje podporządkowane są przedmiotem obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu na rynku *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Stan na 31 grudnia 2015	Wartość nominalna tys. zł	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań podporządkowanych tys. zł
Pożyczki				
Poczta Polska	43 000	WIBOR6M+3,25pp	15 stycznia 2021	43 100
Obligacje				
Notowane	47 340	WIBOR 6M+3,75pp (do 7 lipca 2016) WIBOR 6M+5,25pp (od 8 lipca 2016 do dnia wykupu)	8 lipca 2021	48 521
Notowane	50 000	WIBOR 6M+3,50pp	5 października 2022	50 266
Razem	140 340			141 887

Obligacje podporządkowane były przedmiotem obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu na rynku *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Zobowiązania podporządkowane, w tym pożyczka podporządkowana i obligacje podporządkowane są instrumentami niezabezpieczonymi.

34. Rezerwy

	Rezerwy na sprawy sporne tys. zł	Rezerwa na odprawy emerytalno- rentowe tys. zł	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tys. zł	Odprawy dla Zarządu tys. zł	Rezerwa na zwrot prowizji klientom tys. zł	Razem tys. zł
Stan na 1 stycznia 2016	29	858	406	166	0	1 459
Utworzenie rezerw	128	150	1 651	2 492	10 130	14 551
Aktualizacja rezerw	0	191	0	0	0	191
Wykorzystanie rezerw	(30)	(26)	0	(985)	0	(1 041)
Rozwiązanie rezerw	(26)	0	(1 809)	(79)	0	(1 914)
Stan na 31 grudnia 2016	101	1 173	248	1 594	10 130	13 246
w tym:						
Krótkoterminowe (do 1 roku)	101	22	248	1 594	10 130	12 095
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	1 151	0	0	0	1 151
Stan na 31 grudnia 2016	101	1 173	248	1 594	10 130	13 246

	Rezerwy na sprawy sporne tys. zł	Rezerwa na odprawy emerytalno- rentowe tys. zł	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tys. zł	Inne rezerwy tys. zł	Razem tys. zł
Stan na 1 stycznia 2015	1 260	668	631	296	2 855
Utworzenie rezerw	182	114	1 837	200	2 333
Aktualizacja rezerw	0	116	0	0	116
Wykorzystanie rezerw	(1 114)	(40)	0	(330)	(1 484)
Rozwiązanie rezerw	(299)	0	(2 062)	0	(2 361)
Stan na 31 grudnia 2015	29	858	406	166	1 459
w tym:					
Krótkoterminowe (do 1 roku)	29	13	406	166	614
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	845	0	0	845
Stan na 31 grudnia 2015	29	858	406	166	1 459

Opis najistotniejszych spraw spornych Grupy, na które spółki Grupy utworzyły rezerwy

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2015 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Prezes UOKiK”) wszczął postępowanie dotyczące ustalenia, czy zostały naruszone zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejmowaniem przez Bank działań polegających na:

- niezamieszczaniu w wiadomościach przesyłanych do konsumentów związanych z jednostronną zmianą postanowień „Regulaminu otwierania i prowadzenia rachunku dla osób fizycznych w Banku Poczтовым S.A.” oraz „Taryfy opłat i prowizji bankowych stosowanych przez Bank Pocztowy S.A. dla Klientów detalicznych” istotnych informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności wprowadzenia proponowanych zmian, tj. niewskazanie umownej podstawy prawnej umożliwiającej dokonanie tych zmian oraz czynników (okoliczności faktycznych), które spowodowały tę zmianę,
- pobieraniu przez Bank opłaty za przesyłanie posiadaczowi raz w miesiącu wyciągu z rachunku z informacją o zmianach stanu rachunku i ustaleniem salda, bez uzyskania przez Bank zgody na inny sposób informowania o zmianach stanu rachunku i ustaleniem salda, co może być uznane za niezgodne z art. 728 § 2 Kodeksu Cywilnego.

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego postępowanie w sprawie nie zakończyło się. Bank oszacował ryzyko związane z tym postępowaniem i tworzy rezerwę na potencjalne zobowiązania z tego tytułu, która na 31 grudnia 2016 roku wyniosła 10 130 tys. zł.

Inne sprawy sporne w toku

W dniu 29 grudnia 2006 roku Prezes UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu przez banki opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję na rynku usług *acquiringowych* związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski oraz nakazał zaniechanie ich stosowania, jednocześnie nakładając na banki kary pieniężne, w tym na Bank w wysokości 2 895 tys. zł (uczestniczący tylko w systemie VISA) (decyzja Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006).

Od powyższej decyzji odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ("SOKiK") złożył Bank oraz inni uczestnicy postępowania. Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmienił kary nałożone na banki, w tym m.in. znacząco zmniejszył wysokość kary nałożonej na Bank.

Na skutek apelacji banków oraz Prezesa UOKiK, Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał dnia 6 października 2015 roku prawomocny wyrok oddalający wszystkie odwołania banków w całości i uwzględniający apelację Prezesa UOKiK. W konsekwencji, uprawomocniła się decyzja Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006, nakładająca na Bank karę w wysokości 2 895 tys. zł., która została zapłacona w dniu 20 października 2015 roku.

Dnia 19 kwietnia 2016 roku Bank wniósł skargę kasacyjną od ww. wyroku. Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego sprawa znajduje się na etapie rozpatrzenia przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Opis najistotniejszych czynników wpływających na ustalenie rezerw na odprawy emerytalno-rentowe

Wyznaczanie rezerw emerytalno-rentowych przy wykorzystaniu metod aktuarialnych, naraża Grupę na ryzyko aktuarialne obejmujące przede wszystkim ryzyko stopy procentowej, ryzyko długowieczności i ryzyko związane z wynagrodzeniem.

Ryzyko	Wpływ na wycenę
Ryzyko stopy procentowej	Spadek stóp oprocentowania nieobciążonych ryzykiem kredytowym instrumentów finansowych spowoduje wzrost wyceny wartości bieżącej rezerw emerytalno-rentowych.
Ryzyko długowieczności	Wartość bieżącą zobowiązań programu określonych świadczeń oblicza się przez odniesienie do najlepszych szacunków śmiertelności uczestników programu zarówno w okresie zatrudnienia, jak i po okresie zatrudnienia. Zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia uczestników programu spowoduje wzrost wartości rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.
Ryzyko wynagrodzeń	Wartość bieżącą zobowiązań programu określonych świadczeń oblicza się przez odniesienie do przyszłego poziomu wynagrodzeń uczestników programu. Wobec tego wzrost wynagrodzeń uczestników programu spowoduje zwiększenie wartości rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.

Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe zostały oszacowane przy wykorzystaniu aktuarialnych metod wyceny rezerw, z zastosowaniem stopy dyskonta, którą na 31 grudnia 2016 roku przyjęto na poziomie 3,6% (3,1% na 31 grudnia 2015 roku). Poniższa tabela prezentuje kwoty ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat oraz w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach w odniesieniu do programu określonych świadczeń.

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe na początek okresu	858	668
Wartości ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, w tym:		
- koszty bieżącego zatrudnienia	124	91
- koszty przeszłego zatrudnienia	0	0
- koszty odsetkowe netto	26	23
Koszty ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	150	114
Wartości ujęte w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach, w tym:		
- aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	235	(49)
- aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	(44)	165
Składniki kosztów ujęte w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach	191	116
Wypłacone świadczenia	(26)	(40)
Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe na koniec okresu	1 173	858

35. Pozostałe zobowiązania

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	28 384	32 533
Rozrachunki międzybankowe	15 375	3 196
Rozliczenia międzyokresowe kosztów	17 411	16 037
Rozliczenia z tytułu zastępczej obsługi kasowej z Poczta Polska	37 233	28 550
Rozliczenia publiczno - prawne	4 409	4 103
Rezerwy na premie, nagrody, wynagrodzenia	1 920	2 544
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	2 407	1 388
Przychody przyszłych okresów	1 470	1 217
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	760	765
Razem	109 369	90 333
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	108 702	90 089
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	667	244

36. Kapitały własne

36.1. Kapitał zakładowy

Stan na 31 grudnia 2016			
	liczba akcji	rok rejestracji	wartość akcji tys. zł
Akcje imienne serii A o wartości nominalnej 10 zł każda	291 300	2011	2 913
Akcje imienne serii B o wartości nominalnej 10 zł każda	9 437 740	2011	94 377
Akcje imienne serii C1 o wartości nominalnej 10 zł każda	1 284 248	2015	12 843
Razem	11 013 288		110 133

Stan na 31 grudnia 2015			
	liczba akcji	rok rejestracji	wartość akcji tys. zł
Akcje imienne serii A o wartości nominalnej 10 zł każda	291 300	2011	2 913
Akcje imienne serii B o wartości nominalnej 10 zł każda	9 437 740	2011	94 377
Akcje imienne serii C1 o wartości nominalnej 10 zł każda	1 284 248	2015	12 843
Razem	11 013 288		110 133

Na 31 grudnia 2016 roku kapitał zakładowy Banku składał się z 11 013 288 akcji o wartości nominalnej 10 zł każda. Akcje Banku zostały całkowicie opłacone. Ogólna charakterystyka akcji została opisana poniżej:

- akcje imienne serii A – w liczbie 291 300 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) nie są uprzywilejowane,
- akcje imienne serii B - w liczbie 7 005 470 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) oraz w liczbie 2 432 270 sztuk (należące do Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.) nie są uprzywilejowane,
- akcje imienne serii C1 – w liczbie 963 186 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) oraz w liczbie 321 062 sztuk (należące do Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.) nie są uprzywilejowane.

Każda akcja daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

W 2016 roku w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2015 roku, nie nastąpiły zmiany w kapitale zakładowym Banku.

36.2. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy jest tworzony z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad ich ceną nominalną oraz z obligatoryjnego 8% odpisu z zysku netto. Szczegółowy podział kapitału zapasowego zaprezentowano w zestawieniu zmian w kapitale własnym.

36.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny w Banku powstaje w wyniku rozpoznania:

- efektu wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży,
- efektywnej części wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne netto,
- zysków i strat aktuarialnych dotyczących wyceny programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia (rezerw emerytalno-rentowych),
- odroczonego podatku dochodowego od wyżej wymienionych pozycji.

Składniki te zostają przeniesione z kapitału z aktualizacji wyceny (z wyjątkiem zysków/strat aktuarialnych z wyceny programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia) w momencie wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części wycenianych aktywów, zakończenia stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych lub w momencie rozpoznania utraty wartości (efekt wyceny jest wtedy odnoszony do skonsolidowanego rachunku zysków i strat).

	Stan na	Skonsolidowane pozostałe całkowite dochody						Stan na
	1 stycznia 2016	Aktualizacja wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Przeniesienie do rachunku zysków i strat w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Rozliczenie wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży utrzymywanych do terminu zapadalności	Zyski/straty z tytułu wyceny zobowiązań dotyczących programu określonych świadczeń	Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Przeniesienie do rachunku zysków i strat aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających w części nieefektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych	31 grudnia 2016
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny								
Z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	12 751	(4 388)	(16 398)	0	0	0	0	(8 035)
- podatek odroczony	(2 992)	1 029	3 847	0	0	0	0	1 884
Z tytułu wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży reklasifikowanych do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:	(1 165)	0	0	442	0	0	0	(723)
- podatek odroczony	275	0	0	(104)	0	0	0	171
Zyski i straty aktuarialne z wyceny wartości zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń, w tym:	254	0	0	0	(154)	0	0	100
- podatek odroczony	(62)	0	0	0	37	0	0	(25)
Z tytułu instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	25	0	0	0	0	(761)	41	(695)
- podatek odroczony	(6)	0	0	0	0	178	(10)	162
Kapitał z aktualizacji wyceny razem	11 865	(4 388)	(16 398)	442	(154)	(761)	41	(9 353)

	Stan na	Skonsolidowane pozostałe całkowite dochody						Stan na
	1 stycznia 2015	Aktualizacja wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Przeniesienie do rachunku zysków i strat w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Rozliczenie wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży utrzymywanych do terminu zapadalności	Zyski/straty z tytułu wyceny zobowiązań dotyczących programu określonych świadczeń	Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Przeniesienie do rachunku zysków i strat aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej nieefektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny								
Z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	4 053	12 678	(3 980)	0	0	0	0	12 751
- podatek odroczony	(952)	(2 974)	934	0	0	0	0	(2 992)
Z tytułu wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży reklasyfikowanych do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:	(1 523)	0	0	358	0	0	0	(1 165)
- podatek odroczony	359	0	0	(84)	0	0	0	275
Zyski i straty aktuarialne z wyceny wartości zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń, w tym:	347	0	0	0	(93)	0	0	254
- podatek odroczony	(83)	0	0	0	21	0	0	(62)
Z tytułu instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	0	0	0	0	0	69	(44)	25
- podatek odroczony	0	0	0	0	0	(16)	10	(6)
Kapitał z aktualizacji wyceny razem	2 877	12 678	(3 980)	358	(93)	69	(44)	11 865

36.4. Pozostałe kapitały rezerwowe

Kapitał rezerwowy tworzony jest zgodnie z Prawem bankowym i statutem Banku z podziału zysku netto. Składa się na niego fundusz ogólnego ryzyka bankowego oraz kapitał rezerwowy. Wartości funduszu ogólnego ryzyka i kapitału rezerwowego zostały zaprezentowane poniżej.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Fundusz ogólnego ryzyka	124 345	114 345
Kapitał rezerwowy	228 736	201 451
Pozostałe kapitały rezerwowe	353 081	315 796

Zmiany w pozostałych kapitałach rezerwowych wynikają z podziału zysku netto Banku za 2015 rok. Szczegóły co do podziału zysku netto Banku za 2015 rok zostały zaprezentowane w nocie 17.

37. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa stanowi cenę, którą Grupa otrzymałaby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciłaby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku Grupa dokonała następującej klasyfikacji według hierarchii wartości godziwej tych aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej oraz tych aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej:

- Poziom I: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) na aktywnych rynkach za identyczne aktywa lub zobowiązania, do których Grupa ma dostęp w dniu wyceny,
- Poziom II: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o dane wejściowe inne niż ceny notowane uwzględnione na Poziomie I, które są obserwowalne w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, albo pośrednio, albo bezpośrednio,
- Poziom III: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o nieobserwowalne dane wejściowe dotyczące danego składnika aktywów lub zobowiązania.

37.1. Instrumenty finansowe niewyceniane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej

Główne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy do wartości godziwej, stanowią składniki wyceniane według zamortyzowanego kosztu lub kosztu historycznego takie jak:

- udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności nieprzeznaczone do obrotu,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- zobowiązania finansowe nieprzeznaczone do obrotu.

Kasa, środki w Banku Centralnym oraz należności od innych banków

Na pozycję składa się wartość środków pieniężnych Grupy utrzymywanych na rachunkach bieżących w innych bankach oraz dłużne papiery wartościowe banków zaklasyfikowane do kategorii pożyczek i należności.

Dla bieżących należności oraz depozytów terminowych Grupy, których termin zapadalności nie przekracza jednego roku oraz pozostałych należności wartość godziwa jest zbieżna z ich wartością bilansową.

Wyznaczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych banków zaklasyfikowanych do kategorii pożyczek i należności odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla dłużnych papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy

pomiędzy wyceną tego papieru z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z tego papieru przy założeniu utrzymania tego papieru do terminu zapadalności.

Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu/Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu

Wartość godziwa należności/zobowiązań z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu ustalana jest metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych z transakcji.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

W pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” Grupa ujmuje kredyty i pożyczki oraz dłużne papiery wartościowe zakwalifikowane zgodnie z MSR 39 do kategorii pożyczki i należności.

Wartość godziwa dla kredytów i pożyczek wyznaczona jest poprzez wyliczenie dla każdego kredytu korekty wartości bilansowej do wartości godziwej. Korekta ta została wyliczona, jako różnica pomiędzy sumą przyszłych przepływów pieniężnych kredytu lub pożyczki, zdyskontowanych rynkową stopą procentową (wg krzywej dochodowości zbudowanej z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS) powiększoną o rynkową marżę produktu a wartością niezapadłego kapitału kredytu na dzień bilansowy. Przyszłe przepływy pieniężne kredytu lub pożyczki obejmowały przepływy kapitałowe, wynikające z umowy oraz przepływy odsetkowe, wyznaczone kalkulacyjnie w oparciu o rynkową krzywą dochodowości zbudowaną z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS według kwotowań z dnia bilansowego, powiększoną o indywidualną marżę kontraktową dla każdego kredytu lub pożyczki. Rynkowa marża produktu została natomiast wyznaczona jako średnia efektywna marża ważona wartością kapitału dla analogicznej grupy produktów udzielonych w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających datę bilansową, a w przypadku braku takich transakcji ostatnią dostępną marżę dla danego typu produktu. Korektę wartości bilansowej do wartości godziwej wyznaczano dla kredytów, dla których przyszłe przepływy finansowe są znane, natomiast dla pozostałych, w tym kredytów w rachunku bieżącym, kredytów z rozpoznaną utratą wartości, dla których utworzono odpis aktualizujący, przyjęto korektę zerową.

Wyznaczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną obligacji z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z obligacji przy założeniu utrzymania obligacji do terminu zapadalności.

Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Wartość godziwa obligacji Skarbu Państwa jest wyznaczana bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku.

Wyznaczenie wartości godziwej innych dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla dłużnych papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną dłużnego papieru wartościowego z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z dłużnego papieru wartościowego przy założeniu utrzymania tego papieru do terminu zapadalności.

Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe nieuwjmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej

W przypadku grup aktywów finansowych utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości i zobowiązań finansowych Grupa uznaje, że wartość godziwa jest zbieżna z wartością bilansową, co wynika z charakteru tych grup np. krótki termin do zapadalności lub wymagalności, unikalny charakter instrumentu. Dotyczy to w szczególności gotówki i środków pieniężnych, bieżących należności i zobowiązań. Wartość godziwą dla depozytów terminowych banków, których termin zapadalności nie przekracza jednego roku oraz pozostałych zobowiązań finansowych stanowi ich wartość bilansowa.

Zobowiązania wobec klientów

Wartość godziwa dla kategorii „Zobowiązania wobec klientów” została wyznaczona poprzez wyliczenie dla każdego depozytu terminowego korekty wartości bilansowej do wartości godziwej. Korekta ta została wyliczona, jako różnica pomiędzy sumą przyszłych przepływów kapitału i odsetek dla okresu od daty bilansowej do terminu wymagalności zdyskontowanych rynkową stopą procentową (wg krzywej dochodowości zbudowanej z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS) powiększoną o aktualną marżę produktu a wartością bilansową salda depozytu. Aktualna marża produktu została wyznaczona dla analogicznej grupy produktów udzielonych w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających datę bilansową jako średnia różnica pomiędzy efektywnym oprocentowaniem depozytu i stopą bazową z dnia bilansowego. Korektę wartości bilansowej do wartości godziwej wyznaczano dla depozytów, dla których przyszłe przepływy finansowe są znane, natomiast dla pozostałych, w tym dla depozytów terminowych z terminem zapadalności do 3 miesięcy od dnia bilansowego przyjęto zerową korektę.

Zobowiązania podporządkowane i zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Wyznaczenie wartości godziwej pożyczki podporządkowanej i zobowiązań z tytułu wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji.

W poniższych tabelach przedstawiono różnice pomiędzy wartością bilansową (wartość bilansowa oprocentowanych aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych została zaprezentowana wraz z narosłymi odsetkami) i szacowaną wartością godziwą aktywów i zobowiązań finansowych Grupy oraz klasyfikację według hierarchii wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy według wartości godziwej.

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Wartość bilansowa tys. zł	Wartość godziwa tys. zł	Wartość bilansowa tys. zł	Wartość godziwa tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	65 365	65 365	426 875	426 875
Należności od innych banków	45 898	45 901	45 346	45 369
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	0	19 794	19 792
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 154 339	5 285 065	5 312 882	5 404 635
osoby fizyczne	4 461 981	4 564 530	4 534 691	4 596 689
- kredyty w rachunku bieżącym	24 816	24 816	28 609	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 951 139	1 977 641	1 910 037	1 837 630
- pożyczki hipoteczne	193 815	210 527	215 079	240 159
- kredyty na nieruchomości	2 278 503	2 337 838	2 366 652	2 475 977
- kredyty w rachunku karty kredytowej	13 708	13 708	14 314	14 314
klienci instytucjonalni	486 850	514 570	525 366	554 876
instytucje samorządowe	205 508	205 965	252 825	253 070
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	288 871	291 488	444 690	453 051
Pozostałe aktywa	46 449	46 449	38 189	38 189
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	2	10	10
Zobowiązania wobec innych banków	21 856	21 856	34 440	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 040	1 040	154 017	154 003
Zobowiązania wobec klientów	5 763 014	5 764 841	5 742 377	5 753 962
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	355 641	356 556	503 500	505 187
Zobowiązania podporządkowane	142 818	143 667	141 887	140 631
Pozostałe zobowiązania	109 369	109 369	90 333	90 333

Stan na	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
31 grudnia 2016	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	0	65 365	0	65 365
Należności od innych banków	0	5 702	40 199	45 901
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	0	58 102	5 226 963	5 285 065
osoby fizyczne	0	38 524	4 526 006	4 564 530
- kredyty w rachunku bieżącym	0	24 816	0	24 816
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	1 977 641	1 977 641
- pożyczki hipoteczne	0	0	210 527	210 527
- kredyty na nieruchomości	0	0	2 337 838	2 337 838
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	13 708	0	13 708
klienci instytucjonalni	0	19 578	494 992	514 570
instytucje samorządowe	0	0	205 965	205 965
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	291 488	0	0	291 488
Pozostałe aktywa	0	0	46 449	46 449
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	2	0	2
Zobowiązania wobec innych banków	0	21 856	0	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	1 040	0	1 040
Zobowiązania wobec klientów	0	3 518 921	2 245 920	5 764 841
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	356 556	356 556
Zobowiązania podporządkowane	0	0	143 667	143 667
Pozostałe zobowiązania	0	0	109 369	109 369

Stan na	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
31 grudnia 2015	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	0	426 875	0	426 875
Należności od innych banków	0	5 155	40 214	45 369
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	19 792	0	19 792
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	0	74 785	5 329 850	5 404 635
osoby fizyczne	0	42 923	4 553 766	4 596 689
- kredyty w rachunku bieżącym	0	28 609	0	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	1 837 630	1 837 630
- pożyczki hipoteczne	0	0	240 159	240 159
- kredyty na nieruchomości	0	0	2 475 977	2 475 977
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	14 314	0	14 314
klienci instytucjonalni	0	31 862	523 014	554 876
instytucje samorządowe	0	0	253 070	253 070
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	403 002	0	50 049	453 051
Pozostałe aktywa	0	0	38 189	38 189
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	10	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	0	34 440	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	154 003	0	154 003
Zobowiązania wobec klientów	0	3 158 496	2 595 466	5 753 962
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	505 187	505 187
Zobowiązania podporządkowane	0	0	140 631	140 631
Pozostałe zobowiązania	0	0	90 333	90 333

37.2. Instrumenty finansowe wyceniane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej

Poniższa tabela pokazuje klasyfikację aktywów i zobowiązań finansowych, które w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentowane są w wartości godziwej, według hierarchii wartości godziwej.

Stan na	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
31 grudnia 2016	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa finansowe, w tym:	1 069 691	94 829	12 923	1 177 443
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	695	0	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	1 146	0	1 146
Inwestycyjne aktywa finansowe	1 069 691	92 988	12 923	1 175 602
- dostępne do sprzedaży	1 069 691	92 988	12 923	1 175 602
Zobowiązania finansowe, w tym:	0	1 137	0	1 137
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	205	0	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	932	0	932

Stan na 31 grudnia 2015	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa finansowe, w tym:	779 609	1 743	23 657	805 009
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	603	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	1 140	0	1 140
Inwestycyjne aktywa finansowe	779 609	0	23 657	803 266
- dostępne do sprzedaży	779 609	0	23 657	803 266
Zobowiązania finansowe, w tym:	0	377	0	377
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	377	0	377

W okresie objętym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca przesunięcia pomiędzy Poziomem I i Poziomem II. Ponadto, nie miały miejsca przesunięcia z oraz do Poziomu III.

W wyniku rozliczenia sprzedaży akcji Visa Europe, Bank na 31 grudnia 2016 roku posiada akcje uprzywilejowane serii C zamienne na akcje zwykłe serii A Visa Inc., które stanowiły część zapłaty za akcje Visa Europe. Z uwagi na zastosowanie w wycenie akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc. dyskonta w wysokości 15% w stosunku do cen rynkowych akcji zwykłych serii A, związanego z ograniczeniem zbywalności akcji uprzywilejowanych serii C oraz ryzykiem korekty współczynnika zamiany akcji uprzywilejowanych serii C na akcje zwykłe serii A, Bank ujmuje te akcje w Poziomie III.

Z uwagi na niewielką skalę transakcji na instrumentach pochodnych do czerwca 2015 roku zawieranych wyłącznie z bankami posiadającymi rating inwestycyjny a od lipca 2015 roku głównie za pośrednictwem KDPW_CCP (transakcje IRS, OIS, FRA w PLN), Grupa w wycenie instrumentów pochodnych nie uwzględnia ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego, które w opinii Grupy ma nieznaczący wpływ na wycenę zawartych transakcji na instrumentach pochodnych.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmiany stanu instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do Poziomu III w 2016 i 2015 roku, których wartość godziwa ustalana jest na podstawie technik wyceny z wykorzystaniem nieobserwowalnych danych wejściowych.

Poziom III	Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	tys. zł
Stan na 1 stycznia 2016	23 657
Zyski lub straty	3 053
rozpoznane w rachunku zysków i strat:	17 365
- przychody z tytułu odsetek	475
- przychody z dywidend	18
- wynik na pozostałych instrumentach finansowych	16 872
rozpoznane w pozostałych dochodach całkowitych:	(14 312)
- zyski/straty z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(14 312)
Zakupy	3 592
Sprzedaże	(16 872)
Zapłacone odsetki	(499)
Dywidendy zapłacone	(8)
Transfery	0
Stan na 31 grudnia 2016	12 923

Potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do Poziomu III na 31 grudnia 2016 roku przy wzroście spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi -1 tys. zł, natomiast przy spadku spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi 1 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w przypadku instrumentów kapitałowych, które są nominowane w USD, zaklasyfikowanych do Poziomu III przy wzroście kursu USD/PLN o 1% potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej wynosi 39 tys. zł, natomiast przy spadku kursu USD/PLN o 1% wynosi -39 tys. zł.

Poziom III	Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	tys. zł
Stan na 1 stycznia 2015	8 866
Zyski lub straty	15 300
rozpoznane w rachunku zysków i strat:	504
- przychody z tytułu odsetek	506
- wynik na pozostałych instrumentach finansowych	(2)
rozpoznane w pozostałych dochodach całkowitych:	14 796
- zyski/straty z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	14 796
Zakupy	0
Sprzedaże	0
Zapłacone odsetki	(509)
Transfery	0
Stan na 31 grudnia 2015	23 657

Potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do Poziomu III na 31 grudnia 2015 roku przy wzroście spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi -1 tys. zł, natomiast przy spadku spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi 1 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w przypadku instrumentów kapitałowych, które są nominowane w EUR, zaklasyfikowanych do Poziomu III przy wzroście kursu EUR/PLN o 1% potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej wynosi 148 tys. zł, natomiast przy spadku kursu EUR/PLN o 1% wynosi -148 tys. zł.

Poniższa tabela prezentuje informacje o danych wejściowych wykorzystywanych do wyceny aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Lp.	Aktywa/zobowiązania finansowe	Wartość godziwa na		Hierarchia wartości godziwej	Techniki wyceny i podstawowe dane wsadowe	Znaczące nieobserwowalne informacje	Zależność wartości godziwej od danych nieobserwowalnych
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015				
		tys. zł	tys. zł				
1	Obligacje Skarbu Państwa	Aktywa: 1 069 691	Aktywa: 779 609	Poziom 1	Cena BID dla pozycji długiej oraz cena ASK dla pozycji krótkiej w danym papierze, kwotowane na aktywnym rynku międzybankowym.	nd.	nd.
2	Bony pieniężne NBP	Aktywa: 92 988	Aktywa: 0	Poziom 2	Zdyskontowany przepływ z papieru przy stopie dyskontowej równej rentowności kupionej.	nd.	nd.
2	Swapy stóp procentowych	Aktywa: 1 839 Zobowiązania: 1 137	Aktywa: 1 743 Zobowiązania: 359	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy oraz czynniki dyskontowe wyznaczone są na podstawie krzywych dochodowości zbudowanych z notowanych stawek WIBOR/LIBOR, FRA oraz IRS.	nd.	nd.
3	FRA	Zobowiązania: 0	Zobowiązania: 18	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy oraz czynniki dyskontowe wyznaczone są na podstawie krzywych dochodowości zbudowanych z notowanych stawek WIBOR/LIBOR, FRA oraz IRS.	nd.	nd.
4	FX swap	Aktywa: 2	Zobowiązania: 0	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Krzywe wykorzystywane do dyskontowania zbudowane są na podstawie notowanych: stawek depo oraz punktów swapowych dla par walutowych.	nd.	nd.
5	Dłużne papiery wartościowe (obligacje komercyjne)	Aktywa: 8 988	Aktywa: 8 924	Poziom 3	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Dyskontowanie przyszłych płatności z papieru wartościowego odbywa się z wykorzystaniem krzywych dochodowości powiększonych o spread kredytowy z tytułu ryzyka kontrahenta.	Stosowane spready obligacji BPS: na 30.06.2016 - 463pb na 31.12.2015 - 463pb	Im wyższy spread, tym niższa wartość godziwa.

W pozycji „Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupa prezentuje instrumenty kapitałowe o wartości godziwej 3 935 tys. zł na 31 grudnia 2016 roku i 14 733 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku. Szczegółowy opis wyceny tych instrumentów został zaprezentowany w notce 25.

W pozycji „Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupa prezentuje instrumenty kapitałowe o wartości bilansowej 84 tys. zł na 31 grudnia 2016 roku i 81 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku, które wyceniane są w koszcie nabycia w związku z tym, że ich wartość godziwa nie może być w wiarygodny sposób określona. Grupa nie ujmuje tych instrumentów w analizie hierarchii wartości godziwej inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

38. Leasing operacyjny

Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres umowny.

Umowy leasingu operacyjnego, w których Grupa występuje jako leasingobiorca, dotyczą przede wszystkim:

- dzierżawy pomieszczeń – umowy zawarte z reguły na 5 lat z możliwością przedłużenia okresu najmu,
- umowy dzierżawy samochodów – zawarte na 48 miesięcy z opcją wykupu po cenie zbliżonej do ceny rynkowej.

Umowy na czas nieokreślony zostały policzone za okres wypowiedzenia. W niektórych umowach zawarte są zapisy uzależniające czynsz od wskaźników inflacji. Nie wystąpiły nieodwoływalne umowy subleasingu.

Na dzień bilansowy Grupa posiadała dwie istotne umowy leasingu operacyjnego dotyczące najmu pomieszczeń:

- umowę ramową w zakresie najmu nieruchomości od Poczty Polskiej S.A. zawartą 2 września 2011 roku. Umowa dotyczy najmu pomieszczeń na potrzeby placówek terenowych Banku. Umowa została zawarta na okres 5 lat. Jeżeli najpóźniej na 12 miesięcy przed upływem tego okresu, żadna ze stron nie złoży wypowiedzenia - po upływie pierwotnego okresu 5-letniego, umowa ramowa przekształci się w umowę zawartą na czas nieokreślony, która będzie mogła zostać rozwiązana z zachowaniem 18 miesięcznego okresu wypowiedzenia. W okresie objętym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Bank nie złożył wypowiedzenia umowy, zatem umowa przekształciła się w umowę na czas nieokreślony. Na warunkach określonych w umowie ramowej zawarte są umowy najmu dla poszczególnych lokalizacji Banku.
- umowę najmu powierzchni dla lokalizacji biura Centrali Banku w Warszawie. Umowa została zawarta 21 maja 2013 roku na czas określony do 14 czerwca 2019 roku, z możliwością przedłużenia na kolejne 5 lat.

Na 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 roku	9 845	8 902
Od 1 do 5 lat	12 512	14 956
Razem	22 357	23 858

Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych na podstawie, których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków własne środki trwałe przez uzgodniony okres umowny.

Umowy leasingu operacyjnego, w których Grupa występuje jako leasingodawca, dotyczą udostępniania powierzchni w Centrali Banku w Bydgoszczy. Umowy zostały zawarte na czas nieokreślony.

Umowy na czas nieokreślony zostały policzone za okres wypowiedzenia. W niektórych umowach zawarte są zapisy uzależniające czynsz od wskaźników inflacji. Nie wystąpiły nieodwoływalne umowy subleasingu.

Na 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 roku	89	89
Od 1 do 5 lat	61	61
Razem	150	150

39. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla potrzeb skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera następujące salda o terminie zapadalności krótszym niż trzy miesiące.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kasa i środki w Banku Centralnym	65 365	426 875
Rachunki bieżące w innych bankach	4 571	3 925
Razem	69 936	430 800

Różnice między bilansowymi zmianami stanu pozycji oraz zmianami stanu tych pozycji wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku przedstawiały się następująco:

Zmiana stanu należności od innych banków	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu	(552)	112 923
Zmiana stanu rachunków nostro - środki pieniężne	646	(918)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	1	(1 207)
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	95	110 798

Zmiana stanu aktywów z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
Bilansowa zmiana stanu aktywów z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	(19 794)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(12)	12
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	19 782	(19 782)

Zmiana wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
Bilansowa zmiana stanu instrumentów pochodnych zabezpieczających	926	(1 140)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	13	1 055
Wycena instrumentów zabezpieczających ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny	(888)	31
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	51	(54)

Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	158 543	(161 105)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	44 879	37 597
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	203 422	(123 508)

Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(372 339)	297 200
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny oraz efekt reklasyfikacji aktywów finansowych pomiędzy kategoriami	(25 116)	11 180
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	1 803	944
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(395 652)	309 324

Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	155 819	(25 971)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(6 267)	(5 487)
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	149 552	(31 458)

Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	(12 584)	30 420
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	57	(56)
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(12 527)	30 364

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań z tytułu papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(152 977)	(23 684)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	11	(11)
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(152 966)	(23 695)

Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	20 637	(749 646)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(4 488)	8 150
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	16 149	(741 496)

Inne pozycje	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Likwidacja środków trwałych i wartości niematerialnych	263	360
Zyski/straty aktuarialne	(191)	(114)
Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	72	246

Grupa przyjęła następujący podział działalności na operacyjną, inwestycyjną i finansową w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych.

Działalność operacyjna stanowi podstawową działalność Grupy, która nie zalicza się do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i sprzedaży składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz uzyskiwaniu wpływów w postaci dywidend otrzymanych w tytułu posiadania udziałów kapitałowych.

Działalność finansowa polega na zawieraniu długoterminowych (powyżej 12 miesięcy) operacji finansowych stanowiących źródło finansowania działalności Grupy tj. emisji dłużnych papierów wartościowych, zaciąganie pożyczek, wykup wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i spłata zaciągniętych pożyczek oraz spłata związanych z nimi odsetek.

40. Pozabilansowe zobowiązania warunkowe

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Finansowe	138 377	171 306
- niewykorzystane linie kredytowe	125 597	159 527
- limity na kartach kredytowych	12 780	11 779
Gwarancyjne	45 315	45 844
- gwarancje udzielone	45 315	45 844
Razem	183 692	217 150

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone według terminów zapadalności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Finansowe	138 377	171 306
Bez określonego terminu	86 984	111 788
Do 1 miesiąca	8 506	4 620
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	5 564	8 171
Od 3 miesięcy do 1 roku	24 483	42 829
Od 1 roku do 5 lat	12 840	3 898
Gwarancyjne	45 315	45 844
Do 1 miesiąca	229	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	23	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	44 638	1 297
Od 1 roku do 5 lat	425	44 547
Powyżej 5 lat	0	0
Razem	183 692	217 150

W ramach zobowiązań warunkowych dominują linie kredytowe. W procesie zarządzania ryzykiem w Grupie udzielone gwarancje oraz zobowiązania dotyczące finansowania traktowane są jako element zaangażowania obciążonego ryzykiem kredytowym. Ocena ryzyka wynikającego z udzielonych gwarancji i zobowiązań dotyczących finansowania stanowi element procesu oceny ryzyka kredytowego wynikającego z innych produktów kredytowych posiadanych przez danych klientów, tzn. wszystkie produkty kredytowe, łącznie z gwarancjami, udzielone konkretnym kredytobiorcom analizowane są równolegle zarówno pod kątem oceny przesłanek utraty wartości, jak i pomiaru odpisów aktualizujących.

W tabeli poniżej prezentujemy zaangażowanie pozabilansowe brutto (linie kredytowe, gwarancje) wobec pięciu największych klientów według stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

Nazwa kredytobiorcy	Stan na
	31 grudnia 2016
	tys. zł
Klient 1	85 000
Klient 2	6 288
Klient 3	5 469
Klient 4	1 475
Klient 5	896
Razem wybrani klienci	99 128

Nazwa kredytobiorcy	Stan na
	31 grudnia 2015
	tys. zł
Klient 1	85 000
Klient 2	8 501
Klient 3	8 168
Klient 4	1 054
Klient 5	1 000
Razem wybrani klienci	103 723

Oszacowana kwota rezerw na udzielone zobowiązania gwarancyjne i zobowiązania dotyczące finansowania na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 245 tys. zł (na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 406 tys. zł). Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe są ewidencjonowane na kontach bilansowych i prezentowane w notcie 34 jako pozycja „Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane według rodzaju	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Gwarancyjne	1 381	1 264
- gwarancje otrzymane	1 381	1 264
Razem	1 381	1 264

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane według terminów zapadalności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Gwarancyjne	1 381	1 264
Do 1 miesiąca	0	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	13	941
Od 1 roku do 5 lat	1 368	323
Razem	1 381	1 264

Główną pozycją w kwocie zobowiązań warunkowych otrzymanych jest gwarancja otrzymana na zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynikających z umowy najmu powierzchni biurowej.

Sprawy sądowe i postępowania administracyjne oraz wezwania do zawarcia ugody stanowiące zobowiązania warunkowe Grupy

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku spółki Grupy nie były stroną w żadnym postępowaniu toczącym się przed sądem lub organem administracji publicznej, którego wartość stanowiłaby, co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

• Sprawy sądowe

Suma roszczeń z tytułu toczących się postępowań, w których spółki Grupy są stroną pozwaną, dla których Grupa szacuje prawdopodobieństwo przegranej na poniżej 50%, wynosiła na 31 grudnia 2016 roku 772 tys. zł (466 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku). W związku z brakiem przesłanek, spółki Grupy nie utworzyły rezerw na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

• Postępowania administracyjne

1) Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2016 roku Prezes UOKiK wszczął postępowanie w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na nieobniżaniu całkowitego kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytu konsumenckiego dotyczącego produktu "Pożyczka na Poczcie" o koszty prowizji, co może naruszać art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego postępowanie w sprawie nie zakończyło się. W związku z wczesnym etapem postępowania, Bank nie utworzył rezerw na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

2) Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2016 roku Prezes UOKiK wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych poprzez:

– zamieszczanie w materiałach reklamowych debetowej karty płatniczej Banku nieprawidłowo sformułowanych komunikatów dotyczących zasad zwolnienia z opłaty miesięcznej za użytkowanie karty,

- uzależnienie zwolnienia konsumenta z opłaty miesięcznej za użytkowanie karty od dokonania rozliczenia operacji bezgotówkowych, w sytuacji gdy dokonanie tego rozliczenia nie zależy od konsumenta, lecz jest zależne od nieokreślonego terminu otrzymania przez Bank rozliczenia operacji od organizacji płatniczej.

W związku z wczesnym etapem postępowania, Bank nie utworzył rezerw na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

Poza opisanymi powyżej postępowaniami w sprawie, na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego wobec Banku prowadzone były przez Prezesa UOKiK następujące postępowania wyjaśniające:

- 1) w celu wstępnego ustalenia, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów, uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach w zakresie ustalenia przez Bank wysokości opłaty za dostęp do informacji o umowach rachunku bankowego rozwiązanych lub wygasłych z przyczyn określonych w ustawie Prawo bankowe, tj. z powodu śmierci posiadacza rachunku albo braku dyspozycji dotyczących rachunku przez okres 10 lat - tzw. rachunki uśpione,
- 2) w celu wstępnego ustalenia, czy wzorce umów stosowane w obrocie konsumenckim przez Bank zawierają niedozwolone postanowienia umowne – w zakresie postanowień umownych dotyczących zmiany stawek opłat i prowizji za czynności bankowe oraz modyfikacji innych warunków umowy w trakcie jej wykonywania,
- 3) w celu wstępnego ustalenia, czy wzorce umowne stosowane przez Bank zawierają niedozwolone postanowienia umowne, a co za tym idzie, czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów, w szczególności w związku ze zmianą wzorców umownych (m.in. Tabele Opłat i Prowizji) określających opłaty za czynności bankowe oraz inne czynności w trakcie trwania umowy zawartej z konsumentem.

Powyższe postępowania mają charakter wyjaśniający, stąd Bank nie zidentyfikował przesłanek do utworzenia rezerw na ewentualne zobowiązania z ich tytułu.

• **Wezwania do zawarcia ugody**

Na skutek uprawomocnienia się w dniu 6 października 2015 roku, decyzji Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006 z dnia 29 grudnia 2006 roku, dotyczącej uznania praktyki polegającej na wspólnym ustalaniu przez banki opłaty *interchange* za ograniczające konkurencję na rynku usług *acquiringowych* związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski (szczegóły zostały zawarte w nocie 34), banki, w tym Bank otrzymały od szeregu podmiotów handlowych wnioski o sądowe zawiązanie do próby ugodowej w zakresie roszczeń o zwrot opłat *interchange*.

W 2016 roku Bank otrzymał 9 takich zawiązań do prób ugodowych. W żadnym z nich Bank nie wyraził zgody na zawarcie ugody.

41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Stan na 31 grudnia 2016			
Rodzaj aktywów Banku stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu tys. zł	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie tys. zł
Obligacje skarbowe	Fundusz ochrony środków gwarantowanych *	32 594	34 884
	Zastaw z tytułu umowy o współpracy w zakresie obsługi kart płatniczych i kredytowych **	zmienne	2 019
	Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ***	1 040	1 040
Razem		33 634	37 943

* Zabezpieczeniu podlega wartość tworzonego przez Bank Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 369 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. 2016 poz. 996).

Wartość bilansową aktywów stanowiących zabezpieczenie na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

** Zabezpieczeniu podlegają wszelkie zobowiązania wynikające z zawartej umowy o współpracy w zakresie personalizacji kart płatniczych organizacji VISA/MasterCard, obsługi i rozliczania transakcji dokonanych na terenie Polski i za granicą przy użyciu kart VISA/MasterCard Banku Pocztowego S.A. oraz obsługi rachunków kart kredytowych.

*** Zabezpieczeniu podlega zobowiązanie do odkupu dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji *sell-buy-back*.

Stan na 31 grudnia 2015			
Rodzaj aktywów Banku stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu tys. zł	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie tys. zł
Obligacje skarbowe	Fundusz ochrony środków gwarantowanych *	21 474	32 838
	Zastaw z tytułu umowy o współpracy w zakresie obsługi kart płatniczych i kredytowych **	zmienne	2 011
	Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ***	154 006	154 017
Razem		175 480	188 866

* Zabezpieczeniu podlega wartość tworzona przez Bank Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (t. jedn. Dz. U. z 2014 roku nr 1866).

Wartość bilansową aktywów stanowiących zabezpieczenie na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

** Zabezpieczeniu podlegają wszelkie zobowiązania wynikające z zawartej umowy o współpracy w zakresie personalizacji kart płatniczych organizacji VISA/MasterCard, obsługi i rozliczania transakcji dokonanych na terenie Polski i za granicą przy użyciu kart VISA/MasterCard Banku Pocztowego S.A. oraz obsługi rachunków kart kredytowych

***Zabezpieczeniu podlega zobowiązanie do odkupu dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji *sell-buy-back*.

42. Sprzedaż pakietów wierzytelności

W 2016 roku Bank zrealizował dwie odrębne transakcje sprzedaży pakietów wierzytelności kredytowych. Transakcje te zostały zawarte 19 września 2016 roku oraz 28 grudnia 2016 roku. Nabywcą pakietów zostały fundusze sekurytyzacyjne, które w toku przeprowadzonego postępowania przetargowego zaoferowały najkorzystniejszą cenę.

W wyniku realizacji ww. transakcji dokonano zbycia 2 041 szt. kredytów o wartości nominalnej kapitału 15,31 mln zł oraz wartości odsetek i innych kosztów w kwocie 8,82 mln zł, objętych w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości tych aktywów (11,41 mln zł). Wynik brutto na transakcji sprzedaży pakietów wierzytelności wyniósł 2,38 mln zł i został ujęty w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

43. Informacje o podmiotach powiązanych

Podmioty powiązane z Grupą to:

- podmiot dominujący: Poczta Polska S.A.,
- podmiot o znaczącym wpływie na Bank: PKO Bank Polski S.A.,
- inne podmioty wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej,
- inne podmioty zależne od PKO Bank Polski S.A.,
- główna kadra kierownicza Grupy: główna kadra kierownicza Banku (członkowie Zarządu, członkowie Rady Nadzorczej, dyrektorzy zarządzający i ich zastępcy, dyrektorzy departamentów i ich zastępcy oraz dyrektorzy biur i ich zastępcy) oraz główna kadra kierownicza spółek zależnych Banku,
- główna kadra kierownicza podmiotu dominującego wobec Banku.

Zgodnie z MSR 24 do podmiotów powiązanych Grupa zalicza jednostki zależne od Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, który sprawuje kontrolę nad Bankiem za pośrednictwem podmiotu dominującego wobec Banku. Na potrzeby skonsolidowanego sprawozdania finansowego przez jednostki zależne od Skarbu Państwa należy rozumieć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe, spółki z większościovym udziałem Skarbu Państwa, których lista jest publikowana na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, Grupa skorzystała ze zwolnień przewidzianych w punktach 25-26 MSR 24 tj. do transakcji zawartych z podmiotami zależnymi Skarbu Państwa, przy braku indywidualnie znaczących transakcji, ograniczyła się do zbiorowego ujawnienia ich zakresu.

W 2016 roku nie miały miejsca niestandardowe znaczące transakcje z podmiotami powiązanymi, których charakter i warunki nie wynikały z bieżącej działalności operacyjnej. Wszystkie transakcje były zawierane na warunkach rynkowych.

Poniżej zaprezentowano charakter istotnych umów z podmiotami powiązanymi:

- umowa o współpracy zawarta w dniu 2 września 2011 roku z późniejszymi zmianami (zawarta przez Bank z Poczta Polską S.A.) określająca obszary i warunki współpracy, ogólne warunki dotyczące wzajemnych relacji, zakazu konkurencji, wzajemnej odpowiedzialności stron. Nie jest to umowa dotycząca bezpośrednio bieżącej działalności operacyjnej, ale ma istotny wpływ na jej kształtowanie,
- umowy związane z pośrednictwem finansowym realizowanym w imieniu i na rzecz Banku w zakresie całej gamy produktów i usług Banku, w tym w szczególności Umowa Agencyjna z 2 września 2011 roku zawarta z Poczta Polską S.A., z późniejszymi zmianami,
- umowy związane z pośrednictwem finansowym realizowanym przez Bank w imieniu i na rzecz Poczty Polskiej S.A. (w tym umowa rachunku bankowego wraz z produktami dodatkowymi),
- umowy zawierane w ramach działalności *bancassurance*, w tym w szczególności umowa agencyjna z Pocztozym Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie S.A. z dnia 8 kwietnia 2015 roku, z późniejszymi zmianami oraz umowa agencyjna z Pocztozym Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych z dnia 30 listopada 2010 roku, z późniejszymi zmianami,
- pakiet umów związanych z obsługą finansową przez Bank, w tym w szczególności umowy o charakterze *cash processingu* (m.in. umowa z Poczta Polską S.A. w sprawie obsługi gotówkowej placówek własnych Banku),
- umowa najmu regulująca zasady i warunki najmu/podnajmu lokali lub pomieszczeń na placówki Banku w ramach infrastruktury sieci placówek Poczty Polskiej S.A.
- umowa dotycząca dzierżawy sprzętu, korzystania z systemu operacyjnego i baz danych.

Rozrachunki oraz przychody i koszty z podmiotami powiązаныmi zostały zaprezentowane w poniższych tabelach:

Stan na 31 grudnia 2016	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	20 844	18	5 376	2 222
Rachunki nostro	0	4	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	5 376	0
Inne należności*	20 844	14	0	2 222
Zobowiązania	148 403	0	735	23 744
Depozyty otrzymane**	63 972	0	734	22 025
Zobowiązania z tyt. sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	1 040
Inne zobowiązania*	41 330	0	1	679
Pożyczka podporządkowana	43 101	0	0	0
Operacje pozabilansowe	85 000	1 136	37	0
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	85 000	1 136	37	0
- udzielone	85 000	0	37	0
- otrzymane	0	1 136	0	0

* Wartość rozliczeń z podmiotem dominującym z tytułu wpłat i wypłat na rachunki bankowe oraz na lokaty prezentowana jest w bilansie Grupy w ujęciu netto.

** Obejmują środki podmiotu dominującego wobec Banku zgromadzone na rachunkach bieżących i rachunkach celowych z tytułu prowadzonej przez ten podmiot działalności, regulowanych na podstawie umów zawartych z Bankiem.

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta (tj. w ujęciu kasowym).

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	16 360	118	175	1 009
- z tytułu odsetek	0	2	172	0
- z tytułu prowizji	16 353	116	3	1 003
- z tytułu innych przychodów	7	0	0	6
Koszty	(59 503)	(790)	(21 563)	(317)
- z tytułu odsetek	(3 653)	(62)	(7)	(297)
- z tytułu prowizji	(40 032)	(130)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(15 818)	(598)	0	(20)
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(21 556)	0

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane zgodnie z ujęciem rachunkowym zaprezentowanym w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	1 636	118	176	7 053
- z tytułu odsetek*	(14 724)	2	169	3 706
- z tytułu prowizji	16 353	116	7	3 341
- z tytułu innych przychodów	7	0	0	6
Koszty	(45 696)	(790)	(21 563)	(317)
- z tytułu odsetek	(3 946)	(62)	(7)	(297)
- z tytułu prowizji	(25 932)	(130)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(15 818)	(598)	0	(20)
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(21 556)	0

* Ujemna wartość przychodów z tytułu odsetek dotyczy kosztów dystrybucji produktów bankowych rozliczanych w ramach efektywnej stopy procentowej, które korygują przychody z tytułu odsetek.

Stan na 31 grudnia 2015	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	13 748	125	6 903	3 009
Rachunki nostro	0	19	0	0
Kredyty udzielone	0	0	6 903	0
Inne należności*	13 748	106	0	3 009
Zobowiązania	273 358	14 057	867	31 559
Depozyty otrzymane**	198 680	14 057	866	28 282
Zobowiązania z tyt. sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	3 000
Inne zobowiązania*	31 578	0	1	277
Pożyczka podporządkowana	43 100	0	0	0
Operacje pozabilansowe	85 000	941	120	277
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	85 000	941	120	277
- udzielone	85 000	0	120	277
- otrzymane	0	941	0	0

* Wartość rozliczeń z podmiotem dominującym z tytułu wpłat i wypłat na rachunki bankowe oraz na lokaty prezentowana jest w bilansie Grupy w ujęciu netto.

** Obejmują środki podmiotu dominującego wobec Banku zgromadzone na rachunkach bieżących i rachunkach celowych z tytułu prowadzonej przez ten podmiot działalności, regulowanych na podstawie umów zawartych z Bankiem.

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta (tj. w ujęciu kasowym).

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	17 031	132	201	7 373
- z tytułu odsetek	0	0	198	0
- z tytułu prowizji	17 013	132	3	7 195
- z tytułu innych przychodów	18	0	0	178
Koszty	(53 637)	(1 917)	(20 892)	(716)
- z tytułu odsetek	(3 978)	(213)	(13)	(716)
- z tytułu prowizji	(38 631)	(111)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(11 028)	(1 593)	0	0
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(20 879)	0

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane zgodnie z ujęciem rachunkowym zaprezentowanym w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	3 837	132	195	11 464
- z tytułu odsetek*	(13 194)	0	190	9 872
- z tytułu prowizji	17 013	132	5	1 414
- z tytułu innych przychodów	18	0	0	178
Koszty	(42 074)	(1 917)	(20 892)	(716)
- z tytułu odsetek	(4 954)	(213)	(13)	(716)
- z tytułu prowizji	(26 092)	(111)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(11 028)	(1 593)	0	0
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(20 879)	0

* Ujemna wartość przychodów z tytułu odsetek dotyczy kosztów dystrybucji produktów bankowych rozliczanych w ramach efektywnej stopy procentowej, które korygują przychody z tytułu odsetek.

Poniższe tabele prezentują informacje o rozrachunkach, przychodach i kosztach z tytułu transakcji z jednostkami Skarbu Państwa i samorządu terytorialnego z wyłączeniem spółek z Grupy Poczty Polskiej oraz Grupy PKO Banku Polskiego S.A.

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	20 151	205 521	20 149	252 825
Należności od innych banków	20 151	0	20 147	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	205 519	0	252 825
Inne należności	0	2	2	0
Zobowiązania	8 231	37 765	9 909	49 681
Depozyty otrzymane	8 230	37 765	9 908	49 676
Inne zobowiązania	1	0	1	5

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	995	6 003	1 047	7 302
- z tytułu odsetek	921	5 803	986	7 188
- z tytułu prowizji	74	200	61	114
- z tytułu innych przychodów	0	0	0	0
Koszty	(250)	(409)	(487)	(712)
- z tytułu odsetek	(2)	(404)	(112)	(708)
- z tytułu kosztów rzeczowych	0	0	(375)	0
- z tytułu innych kosztów	(248)	(5)	0	(4)

Transakcje z jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa innymi niż wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej i PKO Banku Polskiego S.A. są związane z działalnością bankową (udzielanie finansowania, deponowanie środków).

Wysokość kredytów i pożyczek udzielonych członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz podmiotu dominującego wobec Banku

Transakcje zawierane z kadraj zarządzącą zawierane są w ramach standardowej oferty produktowej.

Stan na 31 grudnia 2016	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	246	67	198
Kredyty udzielone	246	67	198
Zobowiązania	79	0	241
Depozyty otrzymane	79	0	241
Operacje pozabilansowe	0	0	47
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	0	0	47
- udzielone	0	0	47

* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	7	7	18
- z tytułu odsetek	7	7	16
- z tytułu prowizji	0	0	2
Koszty	0	0	(3)
- z tytułu odsetek	0	0	(3)

* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

Stan na 31 grudnia 2015	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	153	0	0
Kredyty udzielone	153	0	0
Zobowiązania	83	51	0
Depozyty otrzymane	83	51	0

* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	9	0	3
- z tytułu odsetek	9	0	3
Koszty	(2)	(1)	(1)
- z tytułu odsetek	(2)	(1)	(1)

* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

Wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku i jednostek zależnych od Banku

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Zarząd	3 872	3 466
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	2 747	2 674
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	1 125	792
Rada Nadzorcza	3 071	2 471
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	3 071	2 471
Razem	6 943	5 937

Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej Banku i jednostek zależnych Banku

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	14 551	14 854
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	62	88
Razem	14 613	14 942

44. Struktura zatrudnienia

Struktura zatrudnienia w Grupie na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku kształtowała się następująco:

w pełnych etatach	Stan na	Stan na
	31.12.2016	31.12.2015
Centrala Banku	705	685
Placówki i Oddział Banku	158	155
Mikrooddziały	473	546
Jednostki zależne	210	232
Razem Grupa	1 546	1 618

45. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

W dniu 5 stycznia 2017 roku Bank zawarł umowę kredytu technicznego z Krajową Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w wysokości nie większej niż 36 000 tys. zł. Z tytułu udzielenia kredytu technicznego Bankowi należne jest wynagrodzenie prowizyjne. Kredyt techniczny jest zabezpieczony oprocentowaną kaucją pieniężną w kwocie 40 000 tys. zł. Kredyt techniczny może zostać wykorzystany na dowolny cel z tym, że wykorzystanie i spłacenie kredytu następuje w ciągu dnia operacyjnego. Zawarcie niniejszej umowy nie ma wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Do dnia sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok nie wystąpiły zdarzenia wpływające na sytuację majątkową i finansową Grupy na dzień 31 grudnia 2016 roku lub za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

46. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie

Głównym celem zarządzania ryzykiem w Grupie jest zapewnienie bezpieczeństwa środkom powierzonym przez klientów Grupy oraz zapewnienie skuteczności realizacji celów strategicznych Grupy poprzez podejmowanie decyzji nakierowanych na maksymalizację uzyskiwanych dochodów w dłuższym horyzoncie czasowym, przy podejmowaniu akceptowalnego poziomu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie jest procesem zintegrowanym i odbywa się w oparciu o wymogi nadzorcze oraz o wewnętrzne regulacje zatwierdzone przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Banku. Obowiązujące regulacje wewnętrzne w tym zakresie podlegają okresowej weryfikacji stosownie do zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych funkcjonowania Grupy. Jednostką integrującą podejście do zarządzania ryzykiem w ramach Grupy jest Bank.

W Grupie przyjęto 3-stopniowy schemat organizacji regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Ogólne ramy zarządzania ryzykiem zostały określone w następujących dokumentach przyjętych przez Radę Nadzorczą:

- Generalnych zasadach zarządzania ryzykiem w Banku Pocztowym S.A.,
- Generalnych zasadach zarządzania kapitałem w Banku Pocztowym S.A.,
- Strategii rozwoju Banku Pocztowego S.A. w latach 2015-2018,
- Planie Finansowym Banku Pocztowego S.A. na 2016 rok,
- Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Pocztowym S.A. na 2016 rok.

Ich uszczegółowieniem są, zaakceptowane przez Zarząd Banku, zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Delegują one obowiązki na poziom poszczególnych departamentów i biur oraz zawierają wytyczne dla jednostek zależnych Banku. Na ich podstawie opracowano szczegółowe procedury operacyjne zawierające opis poszczególnych czynności (w tym kontrolnych) przeprowadzanych przez wydziały, zespoły i stanowiska.

W systemie zarządzania ryzykiem uczestniczą:

- Rada Nadzorczą,
- Zarząd,
- komitety ds. zarządzania ryzykiem powołane przez Zarząd, zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi,
- komórki organizacyjne zarządzające poszczególnymi rodzajami ryzyka,
- komórki kontroli (w tym komórka audytu wewnętrznego oraz komórka compliance),
- pozostałe komórki organizacyjne,
- wybrane komórki organizacyjne jednostek zależnych.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz nad kontrolą procesu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, jak również zatwierdza jego główne cele i wytyczne.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za całokształt zarządzania ryzykiem w Banku oraz na poziomie Grupy, jak również podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływającym na skalę i strukturę ryzyka. Zarząd zatwierdza metody zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Obejmują one takie czynności jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie i kontrola, raportowanie, podejmowanie działań zaradczych, a także przegląd i weryfikacja procesu zarządzania wybranym rodzajem ryzyka.

Komitety ds. zarządzania ryzykiem w Banku powoływane są przez Zarząd Banku i uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem. Komitety w Banku pełnią także funkcje opiniodawczą i rekomendacyjną w stosunku do Zarządu Banku w zakresie strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, zasad i procedur realizacji poszczególnych etapów procesu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, a także decyzyjną w zakresie uprawnień delegowanych przez Zarząd Banku. Dotyczy to w szczególności ustalania i monitorowania przestrzegania limitów, a także podejmowania decyzji kredytowych zgodnie z obowiązującym w Banku systemem limitów kompetencji decyzyjnych.

Ze względu na szeroki aspekt i przenikanie poszczególnych rodzajów ryzyka, każdy rodzaj ryzyka posiada komórkę wiodącą, która jest odpowiedzialna za koordynację procesu zarządzania danym rodzajem ryzyka. Komórki te odpowiadają za identyfikację, pomiar, monitoring i koordynację działań zaradczych w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka. Do zadań komórek należy także opracowywanie procedur dotyczących realizacji poszczególnych etapów procesu zarządzania ryzykiem.

W Banku funkcjonuje komórka audytu wewnętrznego, której celem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, procedur i mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. W celu zapewnienia zgodności działania Banku z odpowiednimi prawami, przepisami oraz standardami, w Banku funkcjonuje także wydzielona komórka compliance, której celem działania jest również właściwe zarządzanie ryzykiem braku zgodności.

Docelowa struktura ryzyka Banku oraz na poziomie Grupy jest uwarunkowana zdefiniowanym „apetytem na ryzyko”. Apetyt na ryzyko Banku określa gotowość Banku oraz Grupy do podejmowania określonej wielkości ryzyka w określonym horyzoncie czasowym i jest akceptowany przez Zarząd. Apetyt na ryzyko stanowi istotny element konstrukcji Strategii Banku i Planu Finansowego zatwierdzanych przez Radę Nadzorczą.

Efektom prowadzonych działań w zakresie identyfikacji i pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka jest określenie, które z nich są istotne z punktu widzenia Grupy, ich klasyfikacja z punktu widzenia stałej oceny istotności (ryzyka trwale istotne i okresowo istotne), a także z perspektywy celowości pokrycia danego ryzyka kapitałem.

Jako ryzyko trwale istotne Grupa uznaje następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko stopy procentowej księgi bankowej,
- ryzyko płynności.

Dodatkowo Grupa identyfikuje następujące istotne rodzaje ryzyka:

- ryzyko strategiczne,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyka outsourcingu,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko rezydualne,
- ryzyko koncentracji,
- ryzyko cen instrumentów dłużnych księgi handlowej.

W 2016 roku działalność Banku oraz Grupy była zgodna z wymogami regulacyjnymi wynikającymi z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Dyrektywy Parlamentu i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniającej dyrektywę 2002/87/WE i uchylającej dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

47.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko, na jakie narażona jest Grupa z tytułu zawarcia transakcji kredytowych, skutkujące możliwością nie odzyskania udzielonych kwot, utratą dochodu lub poniesieniem straty finansowej. Jest ono wypadkową z obszaru opracowania i wprowadzenia produktu kredytowego, procesu kredytowania, a z drugiej strony działań ograniczających możliwość poniesienia strat. W ramach ryzyka kredytowego Grupa uwzględnia zarówno ryzyko kontrahenta, jak również ryzyko rozliczenia i dostawy.

Ustalając bieżącą politykę zarządzania ryzykiem kredytowym, Grupa ma przede wszystkim na względzie utrzymanie ustalonego w strategii poziomu apetytu na ryzyko mierzonego wskaźnikiem *NPL*, *NPL cover* oraz poziomem *krzywej vintage*. Inne istotne czynniki brane pod uwagę to utrzymanie właściwego poziomu kapitału, przestrzeganie stosowanych przez Grupę limitów dotyczących działalności kredytowej, analiza mocnych i słabych stron działalności kredytowej Grupy oraz przewidywane możliwości i zagrożenia dla jej dalszego rozwoju. Polityka Grupy w zakresie akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego uwzględnia również cykliczność procesów ekonomicznych oraz zmiany zachodzące w samym portfelu ekspozycji kredytowych.

Grupa kieruje się m.in. następującymi zasadami w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym:

- analizuje ryzyko kredytowe pojedynczej ekspozycji kredytowej, portfela kredytowego i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego,
- stosuje limity wewnętrzne i zewnętrzne wynikające odpowiednio z apetytu na ryzyko w różnych obszarach portfela kredytowego oraz wynikające z Prawa bankowego i realizacji rekomendacji KNF,
- funkcje związane z bezpośrednią analizą wniosków, oceną ryzyka i podejmowaniem decyzji kredytowych są oddzielone od funkcji związanych z pozyskiwaniem klientów (sprzedaż produktów bankowych),
- podstawowym kryterium zawierania transakcji kredytowych jest posiadanie zdolności i wiarygodności kredytowej przez klienta,
- podejmowanie decyzji kredytowych w Grupie odbywa się zgodnie z trybem i kompetencjami określonymi w przepisach wewnętrznych dotyczących oceny ryzyka kredytowego i podejmowania decyzji kredytowych,
- każda transakcja kredytowa od momentu zawarcia do pełnego rozliczenia jest monitorowana w zakresie wykorzystania kredytu, terminowości spłat, prawnych zabezpieczeń kredytu, powiązań kapitałowo-organizacyjnych dłużnika, a w przypadku klientów instytucjonalnych również pod względem bieżącej sytuacji ekonomicznej – finansowej,
- okresowo monitorowana jest sytuacja ekonomiczno-finansowa poszczególnych zakładów ubezpieczeń dostarczających zabezpieczenia kredytów oraz dostarczanie i opłacanie przez klientów polis i cesji praw z polis ubezpieczeniowych,
- okresowo monitorowane są zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz założenia i ramy prawno-ekonomiczne dokonywanych ocen wartości nieruchomości przyjmowanych jako zabezpieczenia ekspozycji kredytowych.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym odbywa się w Grupie na podstawie pisemnych instrukcji i procedur, w których są określone metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka kredytowego. W regulacjach jest określony zakres kompetencji poszczególnych jednostek Grupy w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

W celu wyznaczenia poziomu ryzyka kredytowego Grupa wykorzystuje m. in. następujące metody jego pomiaru:

- prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia powodującego stratę (PD),
- stopy odzysków (RR),
- strata w wyniku zdarzenia powodującego stratę (LGD),
- okres identyfikacji straty (LIP),
- udział i strukturę kredytów z utratą wartości (NPL),
- wskaźnik pokrycia kredytów z utratą wartości odpisami aktualizującymi (*NPL coverage*),
- miary efektywności modeli scoringowych (m.in. Gini, PSI ratio),
- koszt ryzyka.

Grupa przeprowadza cykliczne przeglądy realizacji przyjętej polityki zarządzania ryzykiem kredytowym. Przeglądowi i modyfikacji podlegają przede wszystkim:

- przepisy wewnętrzne dotyczące oceny i monitorowania ryzyka kredytowego klienta oraz weryfikacji wartości prawnych zabezpieczeń - dostosowywane są one do zmieniających się warunków rynkowych, specyfiki działalności typów (grup) klientów, przedmiotu kredytowania oraz określenia minimalnych wymogów stosowania obligatoryjnych form prawnych zabezpieczeń,

- wewnętrzny system limitowania działalności kredytowej oraz ustalania kompetencji decyzyjnych odnośnie podejmowania decyzji kredytowych,
- system identyfikacji, oceny i raportowania ryzyka kredytowego Komitetem Kredytowym, Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej Banku,
- maksymalne poziomy adekwatności wartości wskaźników wykorzystywanych przy ocenie ryzyka kredytowego oraz akceptowane formy wkładu własnego dla detalicznych kredytów mieszkaniowych,
- modele scoringowe oraz narzędzia informatyczne wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

System raportowania w Grupie składa się między innymi z następujących elementów:

- raportowania o poziomie ryzyka kredytowego, w tym analiz *vintage*, informacji o wykorzystaniu limitów oraz jakości i skuteczności procesów kredytowych,
- raportów z przeprowadzonych testów warunków skrajnych, przeglądu limitów oraz analiz *backtestów* dla odpisów aktualizacyjnych,
- analiz rynku nieruchomości oraz badania aktualnej wartości zabezpieczeń ekspozycji kredytowych,
- przeglądu realizacji zasad polityki ryzyka kredytowego.

Grupa przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- raport miesięczny dla Zarządu Banku i Komitetu Kredytowego Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe (w podziale na klasy instrumentów finansowych)

	Wartość bilansowa netto	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	65 365	426 875
Należności od innych banków	45 898	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	695	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 146	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 154 339	5 312 882
- osoby fizyczne	4 461 981	4 534 691
- klienci instytucjonalni	486 850	525 366
- instytucje samorządowe	205 508	252 825
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży :	1 175 686	803 347
- notowane	1 078 679	788 533
- nienotowane	97 007	14 814
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności:	288 871	444 690
- notowane	288 871	424 481
- nienotowane	0	20 209
Pozostałe aktywa	46 449	38 189
Razem	6 778 449	7 092 866

Grupa jest dodatkowo narażona na ryzyko kredytowe z tytułu zawartych transakcji wykazywanych jako udzielone zobowiązania pozabilansowe. Wysokość maksymalnego narażenia na ryzyko kredytowe z tytułu tych transakcji wyraża ich wartość pozabilansowa zaprezentowana w nocie 40.

W celu zapobieżenia nadmiernej koncentracji zaangażowań, Grupa stosuje limity wewnętrzne i zewnętrzne wynikające z apetytu na ryzyko w różnych obszarach portfela kredytowego oraz z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające Rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenie CRR”), Prawa bankowego i realizacji rekomendacji KNF. Szczegółowy wykaz przyjętych i monitorowanych przez Grupę limitów dotyczących działalności kredytowej określają przepisy wewnętrzne dotyczące limitowania działalności kredytowej. W Grupie można wyróżnić wewnętrzne limity koncentracji zaangażowań kredytowych oraz poziomy referencyjne ze względu na:

- rodzaj branży,
- rodzaj zabezpieczenia,
- rodzaj produktu,
- rodzaj klienta.

Poziom wykorzystania poszczególnych limitów monitorowany jest z częstotliwością miesięczną w cyklicznych raportach dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym. W okresach rocznych w Grupie dokonywany jest natomiast przegląd i ewentualna aktualizacja limitów wewnętrznych oraz parametryzacja limitów pod względem bieżącej i planowanej struktury portfela kredytowego, która wynika z przyjętego poziomu apetytu na ryzyko.

Grupa prowadzi działalność jedynie na terenie Polski. Poniższe tabele prezentują zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe w zakresie kredytów i pożyczek udzielonych klientom w poszczególnych województwach.

Struktura geograficzna portfela kredytowego - (wartości bilansowe netto)

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w portfelu kredytowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	
Mazowieckie	2 199	178 373	22 206	394 142	1 333	52 498	8 943	659 694	12,9%
Wielkopolskie	3 988	223 146	28 724	291 165	1 836	36 404	15 209	600 472	11,7%
Kujawsko-pomorskie	3 333	140 273	23 837	306 749	1 048	41 221	21 522	537 983	10,4%
Dolnośląskie	987	216 791	13 945	242 357	948	60 404	19 922	555 354	10,8%
Śląskie	2 915	235 748	26 482	125 695	1 588	27 314	19 550	439 292	8,5%
Pomorskie	1 436	129 599	14 476	201 430	950	57 911	6 489	412 291	8,0%
łódzkie	1 112	113 391	17 349	144 436	717	51 322	14 086	342 413	6,6%
Warmińsko-mazurskie	890	93 896	5 957	124 720	549	42 532	44 181	312 725	6,1%
Zachodniopomorskie	2 075	136 033	9 533	106 259	945	46 003	3 908	304 756	5,9%
Małopolskie	1 575	125 384	12 197	109 847	928	13 457	15 945	279 333	5,4%
Lubuskie	875	81 004	10 985	68 207	613	28 848	7 546	198 078	3,8%
Lubelskie	1 446	87 071	4 165	59 516	654	19 994	8 345	181 191	3,5%
Podkarpackie	610	68 967	1 272	34 679	610	6 473	19 513	132 124	2,6%
Opolskie	382	42 674	1 451	21 183	314	982	349	67 335	1,3%
Świętokrzyskie	450	50 387	1 003	21 200	379	842	0	74 261	1,4%
Podlaskie	535	28 386	232	26 918	296	642	0	57 009	1,1%
Nieprzypisane	8	16	1	0	0	3	0	28	0,0%
Razem	24 816	1 951 139	193 815	2 278 503	13 708	486 850	205 508	5 154 339	100,0%

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w portfelu kredytowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	
Mazowieckie	2 487	177 064	24 999	403 584	1 393	68 082	10 920	688 529	13,1%
Wielkopolskie	4 784	214 177	31 343	305 456	1 903	47 435	23 617	628 715	11,8%
Dolnośląskie	1 222	216 742	14 345	244 294	998	56 043	27 478	561 122	10,6%
Kujawsko-pomorskie	3 740	135 580	26 041	318 499	1 133	41 849	25 692	552 534	10,4%
Śląskie	3 327	250 570	30 060	132 729	1 764	30 710	21 981	471 141	8,9%
Pomorskie	1 605	125 712	16 120	208 999	905	56 324	7 210	416 875	7,8%
Łódzkie	1 309	113 098	19 606	151 843	760	60 965	14 983	362 564	6,8%
Warmińsko-mazurskie	1 046	85 959	6 612	127 511	560	41 353	48 050	311 091	5,9%
Zachodniopomorskie	2 466	127 145	10 777	113 037	1 055	48 919	4 535	307 934	5,8%
Małopolskie	1 824	119 421	13 569	116 097	1 019	13 987	25 912	291 829	5,5%
Lubuskie	880	73 800	12 021	71 520	676	26 341	8 509	193 747	3,6%
Lubelskie	1 578	86 227	5 173	62 774	666	25 530	9 803	191 751	3,6%
Podkarpackie	799	65 580	1 407	36 765	498	5 096	23 734	133 879	2,5%
Świętokrzyskie	534	46 186	1 083	21 951	398	888	0	71 040	1,3%
Opolskie	446	44 598	1 652	22 128	302	1 024	399	70 549	1,3%
Podlaskie	560	28 145	260	29 356	282	778	0	59 381	1,1%
Nieprzypisane	2	33	11	109	2	42	2	201	0,0%
Razem	28 609	1 910 037	215 079	2 366 652	14 314	525 366	252 825	5 312 882	100,0%

Struktura geograficzna portfela kredytowego - (wartości pozabilansowe netto)

Wartość netto zaangażowania pozabilansowego w zakresie kredytów i pożyczek uwzględnia wartość rezerw na zobowiązania pozabilansowe, które zostały zaprezentowane w nocy 31.12.2016 r.

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w zaangażowaniu pozabilansowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	
Mazowieckie	2 976	419	0	1 737	1 331	85 135	0	91 598	50,0%
Dolnośląskie	841	796	30	2 149	753	15 676	0	20 245	11,0%
Pomorskie	1 013	526	0	1 528	819	7 517	0	11 403	6,2%
Śląskie	2 389	314	0	501	1 134	5 977	0	10 315	5,6%
Kujawsko-pomorskie	3 774	363	0	1 238	1 139	2 344	0	8 858	4,8%
Wielkopolskie	4 102	263	0	391	1 746	1 446	0	7 948	4,3%
Łódzkie	1 227	191	80	393	464	4 158	0	6 513	3,6%
Zachodniopomorskie	1 861	697	0	27	853	2 367	0	5 805	3,2%
Warmińsko-mazurskie	734	223	0	390	411	3 311	0	5 069	2,8%
Małopolskie	1 672	200	0	833	1 161	170	0	4 036	2,2%
Lubuskie	1 035	84	0	466	366	1 252	0	3 203	1,7%
Lubelskie	2 089	81	0	194	782	55	0	3 201	1,7%
Podkarpackie	1 008	41	0	0	926	344	0	2 319	1,3%
Podlaskie	840	98	0	100	217	18	0	1 273	0,7%
Świętokrzyskie	625	15	0	0	267	20	0	927	0,5%
Opolskie	353	41	0	5	321	10	0	730	0,4%
Nieprzypisane	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0%
Razem	26 539	4 352	111	9 952	12 690	129 800	0	183 444	100,0%

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w zaangażowaniu pozabilansowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratałne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	
Mazowieckie	3 206	4 424	0	3 736	1 092	95 051	0	107 509	49,7%
Śląskie	2 516	3 308	0	365	1 357	8 572	0	16 118	7,4%
Łódzkie	1 364	1 606	0	652	514	9 607	0	13 743	6,3%
Dolnośląskie	1 003	3 660	0	2 233	705	5 215	0	12 816	5,9%
Kujawsko-pomorskie	3 953	926	0	1 749	806	4 150	0	11 584	5,3%
Wielkopolskie	4 332	1 756	0	600	1 441	1 257	0	9 386	4,3%
Pomorskie	1 230	615	0	456	770	5 796	0	8 867	4,1%
Warmińsko-mazurskie	844	849	0	428	464	3 753	0	6 338	2,9%
Małopolskie	1 546	1 075	28	930	1 112	1 189	0	5 880	2,7%
Lubuskie	1 126	601	0	130	415	3 545	0	5 817	2,7%
Zachodniopomorskie	2 011	1 576	0	392	648	1 076	0	5 703	2,6%
Lubelskie	2 713	338	0	606	618	608	0	4 883	2,3%
Podkarpackie	1 077	660	0	254	895	310	0	3 196	1,5%
Podlaskie	1 274	398	0	194	237	38	0	2 141	1,0%
Świętokrzyskie	729	356	0	93	288	27	0	1 493	0,7%
Opolskie	357	545	0	49	299	13	0	1 263	0,6%
Nieprzypisane	2	0	0	2	1	2	0	7	0,0%
Razem	29 283	22 693	28	12 869	11 662	140 209	0	216 744	100,0%

Struktura branżowa portfela kredytowego

Poniższa tabela prezentuje strukturę koncentracji zaangażowania Grupy w poszczególne branże. W Grupie utrzymuje się dominacja kredytów udzielonych osobom fizycznym.

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa netto	Wartość pozabilansowa netto	Razem zaangażowanie kredytowe netto	Udział procentowy	Wartość bilansowa netto	Wartość pozabilansowa netto	Razem zaangażowanie kredytowe netto	Udział procentowy
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Osoby fizyczne	4 461 981	53 644	4 515 625	84,5%	4 534 691	76 535	4 611 226	83,4%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	343 652	42 775	386 427	7,2%	338 923	42 771	381 694	6,9%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	205 508	0	205 508	3,9%	252 825	0	252 825	4,6%
Pozostała działalność	55 238	86 826	142 064	2,7%	98 707	96 475	195 182	3,5%
Zakwaterowanie	21 663	6	21 669	0,4%	21 941	99	22 040	0,4%
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	16 377	20	16 397	0,3%	19 998	597	20 595	0,4%
Pozostała produkcja wyrobów	15 341	1	15 342	0,3%	16 372	0	16 372	0,3%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	11 061	0	11 061	0,2%	0	0	0	0,0%
Edukacja	8 823	28	8 851	0,2%	13 309	26	13 335	0,2%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	8 229	55	8 284	0,2%	9 116	84	9 200	0,2%
Roboty budowlane specjalistyczne	6 466	89	6 555	0,1%	7 000	157	7 157	0,1%
Razem	5 154 339	183 444	5 337 783	100,0%	5 312 882	216 744	5 529 626	100,0%

Zaangażowanie brutto Grupy wobec dziesięciu największych klientów

Stan na 31 grudnia 2016		Zaangażowanie całkowite	Zaangażowanie bilansowe brutto	Zaangażowanie pozabilansowe	Udział w portfelu kredytowym brutto
Nazwa kredytobiorcy	branża wg PKD	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
Klient 1	Działalność pocztowa i kurierska	85 000	0	85 000	1,6%
Klient 2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	26 300	20 831	5 469	0,5%
Klient 3	Pozostała produkcja wyrobów	15 395	15 395	0	0,3%
Klient 4	Zakwaterowanie	14 956	14 951	5	0,3%
Klient 5	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	14 663	14 663	0	0,3%
Klient 6	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 002	14 002	0	0,3%
Klient 7	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13 377	13 377	0	0,2%
Klient 8	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12 410	12 410	0	0,2%
Klient 9	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9 601	9 601	0	0,2%
Klient 10	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9 183	9 183	0	0,2%
		214 887	124 413	90 474	4,1%

Stan na 31 grudnia 2015		Zaangażowanie całkowite	Zaangażowanie bilansowe brutto	Zaangażowanie pozabilansowe	Udział w portfelu kredytowym brutto
Nazwa kredytobiorcy	branża wg PKD	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
Klient 1	Działalność pocztowa i kurierska	85 000	0	85 000	1,5%
Klient 2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	27 839	19 671	8 168	0,5%
Klient 3	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	19 344	18 834	510	0,3%
Klient 4	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18 501	18 501	0	0,3%
Klient 5	Pozostała produkcja wyrobów	16 528	16 528	0	0,3%
Klient 6	Zakwaterowanie	15 840	15 762	78	0,3%
Klient 7	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	15 523	15 395	128	0,3%
Klient 8	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 207	14 207	0	0,3%
Klient 9	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 101	14 101	0	0,3%
Klient 10	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	11 459	2 958	8 501	0,2%
		238 342	135 957	102 385	4,3%

Struktura jakościowa

Grupa identyfikuje następującą strukturę jakościową aktywów finansowych:

- nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości,
- przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości,
- dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono,
- dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący.

Poniższe tabele prezentują podsumowanie powyższych kategorii jakościowych dla poszczególnych aktywów finansowych wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

A. Struktura jakościowa należności od innych banków

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Należności od innych banków nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	45 898	0	45 898	100,0%	45 346	0	45 346	100,0%
Razem	45 898	0	45 898	100,0%	45 346	0	45 346	100,0%

B. Struktura jakościowa inwestycyjnych aktywów finansowych

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Inwestycyjne aktywa finansowe nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	1 464 557	0	1 464 557	100,0%	1 248 037	0	1 248 037	100,0%
Razem	1 464 557	0	1 464 557	100,0%	1 248 037	0	1 248 037	100,0%

C. Struktura jakościowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Stan na	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość pozabilansowa brutto	Rezerwa	Wartość pozabilansowa netto	Udział w ekspozycji pozabilansowej netto
31 grudnia 2016	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	4 737 389	13 343	4 724 046	91,7%	182 300	161	182 139	99,4%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	220 881	24 395	196 486	3,8%	1 033	29	1 004	0,5%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	27 711	229	27 482	0,5%	28	0	28	0,0%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	486 171	279 846	206 325	4,0%	331	58	273	0,1%
Razem	5 472 152	317 813	5 154 339	100,0%	183 692	248	183 444	100,0%

Stan na	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość pozabilansowa brutto	Rezerwa	Wartość pozabilansowa netto	Udział w ekspozycji pozabilansowej netto
31 grudnia 2015	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	4 929 904	10 812	4 919 092	92,6%	215 815	276	215 539	99,5%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	194 318	14 790	179 528	3,4%	549	18	531	0,2%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	28 429	439	27 990	0,5%	247	2	245	0,1%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	389 838	203 566	186 272	3,5%	539	110	429	0,2%
Razem	5 542 489	229 607	5 312 882	100,0%	217 150	406	216 744	100,0%

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, nieprzeterminowane bez przesłanki utraty wartości

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których Bank nie stwierdził przeterminowania ani nie zidentyfikował przesłanki utraty wartości charakteryzują się akceptowalnym poziomem ryzyka kredytowego. Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów do wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, więc jakość portfela bez opóźnień nie jest prezentowana w bardziej szczegółowych przekrojach (z wykorzystaniem ratingów wewnętrznych).

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	4 112 245	4 219 741
- kredyty w rachunku bieżącym	21 853	24 495
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 717 382	1 721 316
- pożyczki hipoteczne	160 717	177 782
- kredyty na nieruchomości	2 200 775	2 284 290
- kredyty w rachunku karty kredytowej	11 518	11 858
klienci instytucjonalni	419 598	457 321
instytucje samorządowe	205 546	252 842
Razem	4 737 389	4 929 904
Odpis	13 343	10 812
Razem netto	4 724 046	4 919 092
Pozabilans brutto	182 300	215 815
Odpis na pozabilans	161	276
Pozabilans netto	182 139	215 539

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, przeterminowane bez przesłanki utraty wartości

Poniższe tabele prezentują analizę struktury przeterminowań kredytów i pożyczek udzielonych klientom, dla których stwierdzono przeterminowanie ale nie stwierdzono przesłanki utraty wartości.

Stan na				
31 grudnia 2016	1 – 30 dni	31 – 60 dni	61 – 90 dni	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	161 215	36 933	19 529	217 677
- kredyty w rachunku bieżącym	760	136	124	1 020
- kredyty gotówkowe i ratalne	105 210	28 895	16 621	150 726
- pożyczki hipoteczne	12 918	1 658	906	15 482
- kredyty na nieruchomości	41 638	6 049	1 733	49 420
- kredyty w rachunku karty kredytowej	689	195	145	1 029
klienci instytucjonalni	2 944	258	2	3 204
instytucje samorządowe	0	0	0	0
Razem brutto	164 159	37 191	19 531	220 881
Odpis	10 437	7 366	6 592	24 395
Razem netto	153 722	29 825	12 939	196 486
Pozabilans brutto	916	94	23	1 033
Odpis na pozabilans	19	7	3	29
Pozabilans netto	897	87	20	1 004

Stan na				
31 grudnia 2015	1 – 30 dni	31 – 60 dni	61 – 90 dni	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	142 860	33 487	14 501	190 848
- kredyty w rachunku bieżącym	1 307	267	79	1 653
- kredyty gotówkowe i ratalne	87 136	25 203	12 071	124 410
- pożyczki hipoteczne	12 595	1 671	313	14 579
- kredyty na nieruchomości	41 180	6 180	1 906	49 266
- kredyty w rachunku karty kredytowej	642	166	132	940
klienci instytucjonalni	3 052	188	230	3 470
instytucje samorządowe	0	0	0	0
Razem brutto	145 912	33 675	14 731	194 318
Odpis	5 712	4 822	4 256	14 790
Razem netto	140 200	28 853	10 475	179 528
Pozabilans brutto	467	67	15	549
Odpis na pozabilans	11	5	2	18
Pozabilans netto	456	62	13	531

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono

Poniższe tabele prezentują kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono, z uwzględnieniem wpływu finansowego efektu zabezpieczeń na odpis z tytułu utraty wartości.

Stan na 31 grudnia 2016	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono, w tym:								
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń		
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	1 507	0	0	0	0	0	0	0	0
klienci instytucjonalni	26 204	28	6 170	28	5 941	28	229	0	0
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	27 711	28	6 170	28	5 941	28	229	0	0

Stan na 31 grudnia 2015	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono, w tym:								
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń		
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
klienci instytucjonalni	28 429	247	8 583	108	8 144	106	439	2	2
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	28 429	247	8 583	108	8 144	106	439	2	2

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący

Poniższe tabele prezentują kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości oraz utworzono odpis aktualizujący, z uwzględnieniem wpływu finansowego efektu zabezpieczeń na odpis z tytułu utraty wartości.

Wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący, w tym:									
Stan na 31 grudnia 2016	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń		
	tys. zł	tys. zł	bilans tys. zł	pozabilans tys. zł	bilans tys. zł	pozabilans tys. zł	bilans tys. zł	pozabilans tys. zł	
osoby fizyczne	402 603	291	238 273	54	2 881	0	235 392	54	
- kredyty w rachunku bieżącym	5 984	6	3 735	1	0	0	3 735	1	
- kredyty gotówkowe i ratalne	293 239	3	175 596	2	0	0	175 596	2	
- pożyczki hipoteczne	36 512	0	19 825	0	1 153	0	18 672	0	
- kredyty na nieruchomości	62 888	48	36 547	9	1 728	0	34 819	9	
- kredyty w rachunku karty kredytowej	3 980	234	2 570	42	0	0	2 570	42	
klienci instytucjonalni	83 568	40	58 500	4	14 046	0	44 454	4	
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0	
Razem	486 171	331	296 773	58	16 927	0	279 846	58	

Wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący, w tym:									
Stan na 31 grudnia 2015	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń		
	tys. zł	tys. zł	bilans tys. zł	pozabilans tys. zł	bilans tys. zł	pozabilans tys. zł	bilans tys. zł	pozabilans tys. zł	
osoby fizyczne	300 766	431	156 589	95	2 790	0	153 799	95	
- kredyty w rachunku bieżącym	6 330	13	3 520	3	0	0	3 520	3	
- kredyty gotówkowe i ratalne	185 551	3	100 451	1	0	0	100 451	1	
- pożyczki hipoteczne	36 237	0	16 049	0	2 790	0	13 259	0	
- kredyty na nieruchomości	68 478	48	34 125	20	0	0	34 125	20	
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 170	367	2 444	71	0	0	2 444	71	
klienci instytucjonalni	89 072	108	69 277	15	19 510	0	49 767	15	
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0	
Razem	389 838	539	225 866	110	22 300	0	203 566	110	

Finansowy efekt uwzględnienia odzysku z zabezpieczeń dla należności analizowanych indywidualnie wyniósł na 31 grudnia 2016 roku 22,9 mln zł, natomiast na 31 grudnia 2015 roku wyniósł 30,4 mln zł. Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów i rezerw z tytułu utraty wartości byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu i rezerw nie zostały uwzględnione przepływy z zabezpieczeń.

Całkowita wartość bilansowa odpisów dla portfela kredytowego Grupy wyniosłaby w takim przypadku 340,7 mln zł na 31 grudnia 2016 roku, a na 31 grudnia 2015 roku 260,5 mln zł.

Grupa wykorzystuje następujące zabezpieczenia i inne elementy prowadzące do poprawy warunków kredytowania:

- hipoteka wpisana w księdze wieczystej (KW), na pierwszym miejscu; możliwe także dalsze miejsce w KW (jeśli suma wszystkich dokonanych wpisów nie przekracza 50% wartości rynkowej nieruchomości). Stosuje się wpis hipoteki w wysokości 100% wartości transakcji na zabezpieczenie kapitału powiększony, co najmniej o 60% wartości transakcji na zabezpieczenie odsetek, opłat i prowizji oraz kosztów Grupy z tytułu niespłacenia przez kredytobiorcę, kredytu/pożyczki w terminie,
- cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych,
- weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową dla Grupy,
- w przypadku budowy domu/lokalu – cesja wierzytelności z umowy o budowę domu/lokalu z deweloperem/spółdzielnią mieszkaniową,
- przelew środków pieniężnych należących do kredytobiorcy na rachunek Grupy – na podstawie art. 102 Prawa bankowego (depozyty i lokaty bankowe),
- zastaw rejestrowy wraz z blokadą na prawach wynikających z papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa i NBP (bony i obligacje skarbowe),
- cesja praw z jednostek uczestnictwa w zaakceptowanym przez Grupę towarzystwie funduszy inwestycyjnych,
- cesja praw z polisy ubezpieczeniowej w zaakceptowanym przez Grupę towarzystwie ubezpieczeń,
- zastaw finansowy, zastaw rejestrowy, cesja, kaucja lub blokada na innych produktach inwestycyjnych zatwierdzanych indywidualnie przy podejmowaniu decyzji kredytowej.

Wartość godziwa zabezpieczeń hipotecznych dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie, będącą wyceną rynkową co do zasady wyznaczoną przez rzeczoznawcę, wynosiła 4 307,8 mln zł na 31 grudnia 2016 roku oraz 4 479,2 mln zł na 31 grudnia 2015 roku.

Kredyty restrukturyzowane (*forborne*)

Realizowana wobec wybranych ekspozycji kredytowych restrukturyzacja (ang. *forbearance*) oznacza wymuszoną zmianę początkowych warunków obowiązującej umowy kredytu na wniosek banku lub kredytobiorcy, spowodowaną brakiem możliwości spłaty kredytu na obecnych warunkach, w związku z wystąpieniem zdarzenia, które spowodowało pogorszenie sytuacji majątkowej kredytobiorcy oraz powstanie zaległości w spłacie kredytu lub wpływa negatywnie na prognozę spłaty kredytu. Celem działań restrukturyzacyjnych jest w szczególności:

- dostosowanie warunków spłaty zobowiązań wynikających z transakcji kredytowej do aktualnych możliwości dłużnika do regulowania zobowiązań,
- umożliwienie dłużnikowi zrestrukturyzowania zadłużenia bez uruchamiania przez Grupę procedur windykacyjnych powodujących natychmiastową wymagalność całości zadłużenia i pogorszenie zdolności do regulowania zobowiązań,
- poprawienie pozycji windykacyjnej Grupy poprzez przyjęcie dodatkowych zabezpieczeń,
- umożliwienie dłużnikowi zrestrukturyzowania zadłużenia po uruchomieniu przez Grupę procedur windykacyjnych,
- minimalizacja strat Grupy.

Grupa stosuje następujące formy restrukturyzacji:

- zmianę harmonogramu spłat w ramach pierwotnego okresu kredytowania (tj. czasowe obniżenie wysokości raty do kwoty proponowanej przez dłużnika lub wynikającej z posiadanej zdolności do spłaty),
- wydłużenie okresu kredytowania,
- zmianę terminu spłaty raty,
- prolongatę w spłatach,
- zmianę zasad oprocentowania,
- przejęcie długu przez wstąpienie osoby trzeciej na miejsce dłużnika lub przystąpienie do długu osoby trzeciej,
- zmianę algorytmu spłat z malejących na równe,

- ustalenie harmonogramu spłat dla limitu w rachunku bieżącym i kredytu rewalwingowego lub malejącego salda wykorzystanej transakcji kredytowej,
- zmianę sposobu spłat – najpierw kapitał później odsetki,
- czasowe zawieszenie spłat odsetek,
- kapitalizację odsetek/kapitału,
- ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia transakcji,
- sprzedaż wierzytelności,
- konwersję,
- przejęcie zabezpieczeń i rozliczenie w ciężar długu,
- podpisanie nowej umowy kredytowej/porozumienia na spłatę restrukturyzowanego zadłużenia,
- inne działania mające na celu minimalizację strat Grupy.

Działania restrukturyzacyjne mogą polegać na podpisaniu nowej umowy kredytowej. Dotyczy to sytuacji, w której poprzednia umowa została wypowiedziana, a obecnie zachodzą przesłanki, że dłużnik odzyskał całkowicie zdolność kredytową. Po uruchomieniu kredyt podlega oznaczeniu jako kredyt zrestrukturyzowany. Transakcje zrestrukturyzowane podlegają rejestracji i objęte są bieżącym monitoringiem. Prawidłowość realizacji warunków aneksu restrukturyzacyjnego/nowej umowy/porozumienia jest monitorowana w szczególności w zakresie zgodności spłaty zadłużenia z terminami i kwotami określonymi w aneksie restrukturyzacyjnym/nowej umowie/porozumieniu. W przypadku stwierdzenia zagrożenia dla realizacji aneksu restrukturyzacyjnego/nowej umowy/porozumienia, komórka organizacyjna przeprowadzająca monitoring warunków restrukturyzacji podejmuje działania w celu renegotjacji warunków lub przekazania transakcji do windykacji. Rejestr tworzony jest i aktualizowany na bieżąco na podstawie właściwych zapisów w systemach informatycznych Banku. Wyniki monitoringu transakcji objętych restrukturyzacją prezentowane są w okresach kwartalnych na Komitecie Kredytowym Banku. W ramach mechanizmów kontrolnych na koniec każdego kwartału dokonywany jest przegląd oznaczeń transakcji zrestrukturyzowanych.

Zgodnie z Rekomendacją R restrukturyzacja stanowi przesłankę utraty wartości ekspozycji kredytowej, a każda zrestrukturyzowana ekspozycja podlega pomiarowi pod kątem utraty wartości. W przypadku transakcji restrukturyzowanych ponowna klasyfikacja ekspozycji do kategorii ekspozycji bez utraty wartości możliwa jest po zastosowaniu 12 -miesięcznego okresu kwarantanny, podczas którego przeterminowanie transakcji nie może przekraczać 30 dni na koniec żadnego z miesięcy oraz 24 miesięcznego okresu warunkowego.

Poniżej tabele prezentują wartość kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) według stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	5 472 152	5 542 489
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto (<i>forborne</i>):	61 901	56 888
osoby fizyczne:	18 449	9 588
- kredyty gotówkowe i ratalne	10 305	2 498
- pożyczki hipoteczne	2 380	1 645
- kredyty na nieruchomości	5 764	5 445
klienci instytucjonalni:	43 452	47 300
- kredyty w rachunku bieżącym	4 588	4 930
- kredyty operacyjne	9 028	10 216
- kredyty inwestycyjne	24 982	27 355
- kredyty pozostałe	4 854	4 799
instytucje samorządowe	0	0
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom (<i>forborne</i>):	(20 659)	(16 229)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto (<i>forborne</i>)	41 242	40 659

Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto (<i>forborne</i>) według stosowanych zmian warunków spłaty*	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
- zmiana harmonogramu spłat	42 098	37 750
- wydłużenie okresu kredytowania	35 049	30 258
- karencja w spłacie	24 999	23 189
- ustalenie harmonogramu spłat dla limitu	1 062	1 133
- zmiana zasad oprocentowania	22 950	22 915
- przejęcie długu	20	27
- zmiana zabezpieczenia	1 935	727
- przystąpienie do długu	1 390	910
- nowa umowa restrukturyzacyjna	687	51

* Dla jednego kredytu i pożyczki można zastosować kilka zmian warunków spłaty.

Struktura kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) według przesłanki utraty wartości na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku przedstawiała się następująco:

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	12 650	5 799	5 512	45	7 138	5 754	12 892
- kredyty gotówkowe i ratalne	9 436	869	4 430	9	5 006	860	5 866
- pożyczki hipoteczne	1 511	869	434	8	1 077	861	1 938
- kredyty na nieruchomości	1 703	4 061	648	28	1 055	4 033	5 088
klienci instytucjonalni:	25 174	18 278	14 939	163	10 235	18 115	28 350
- kredyty w rachunku bieżącym	4 024	564	1 660	5	2 364	559	2 923
- kredyty operacyjne	6 278	2 750	2 979	24	3 299	2 726	6 025
- kredyty inwestycyjne	10 559	14 423	8 469	129	2 090	14 294	16 384
- kredyty pozostałe	4 313	541	1 831	5	2 482	536	3 018
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0
Razem	37 824	24 077	20 451	208	17 373	23 869	41 242

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	4 804	4 784	1 837	6	2 967	4 778	7 745
- kredyty gotówkowe i ratalne	2 262	236	943	1	1 319	235	1 554
- pożyczki hipoteczne	649	996	137	1	512	995	1 507
- kredyty na nieruchomości	1 893	3 552	757	4	1 136	3 548	4 684
klienci instytucjonalni:	25 441	21 859	14 046	340	11 395	21 519	32 914
- kredyty w rachunku bieżącym	4 476	454	2 049	7	2 427	447	2 874
- kredyty operacyjne	6 190	4 026	2 231	62	3 959	3 964	7 923
- kredyty inwestycyjne	10 661	16 694	8 054	260	2 607	16 434	19 041
- kredyty pozostałe	4 114	685	1 712	11	2 402	674	3 076
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0
Razem	30 245	26 643	15 883	346	14 362	26 297	40 659

Poniższe tabele prezentują podsumowanie kategorii jakościowych kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	18 887	139	18 748	45,5%	19 771	247	19 524	48,0%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	1 899	40	1 859	4,5%	775	4	771	1,9%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	3 291	29	3 262	7,9%	6 097	95	6 002	14,8%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	37 824	20 451	17 373	42,1%	30 245	15 883	14 362	35,3%
Razem	61 901	20 659	41 242	100,0%	56 888	16 229	40 659	100,0%

Poniższe tabele prezentują zmianę wartości bilansowych kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

	wartość netto 1 stycznia 2016	wartość brutto ekspozycji ujętych w okresie	wartość brutto ekspozycji wyłączonych w okresie	spłata należności w okresie	zmiana odpisów aktualizujących w okresie	wartość netto 31 grudnia 2016
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	7 745	9 694	0	(834)	(3 713)	12 892
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 554	8 050	0	(244)	(3 494)	5 866
- pożyczki hipoteczne	1 507	869	0	(134)	(304)	1 938
- kredyty na nieruchomości	4 684	775	0	(456)	85	5 088
klienci instytucjonalni:	32 914	878	0	(4 725)	(717)	28 350
- kredyty w rachunku bieżącym	2 874	753	0	(1 095)	391	2 923
- kredyty operacyjne	7 923	56	0	(1 244)	(710)	6 025
- kredyty inwestycyjne	19 041	0	0	(2 373)	(284)	16 384
- kredyty pozostałe	3 076	69	0	(13)	(114)	3 018
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0
Razem	40 659	10 572	0	(5 559)	(4 430)	41 242

	wartość netto 1 stycznia 2015	wartość brutto ekspozycji ujętych w okresie	wartość brutto ekspozycji wyłączonych w okresie	spłata należności w okresie	zmiana odpisów aktualizujących w okresie	wartość netto 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	5 889	2 262	0	(832)	426	7 745
- kredyty gotówkowe i ratalne	476	1 797	0	(39)	(680)	1 554
- pożyczki hipoteczne	1 499	0	0	(95)	103	1 507
- kredyty na nieruchomości	3 914	465	0	(698)	1 003	4 684
klienci instytucjonalni:	34 354	1 235	0	(4 508)	1 833	32 914
- kredyty w rachunku bieżącym	2 509	889	0	(841)	317	2 874
- kredyty operacyjne	8 789	346	0	(2 529)	1 317	7 923
- kredyty inwestycyjne	20 133	0	0	(976)	(116)	19 041
- kredyty pozostałe	2 923	0	0	(162)	315	3 076
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0
Razem	40 243	3 497	0	(5 340)	2 259	40 659

Wartość przychodów odsetkowych od kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) w 2016 roku i 2015 roku przedstawiała się następująco.

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	416	252
- kredyty gotówkowe i ratalne	377	95
- pożyczki hipoteczne	21	38
- kredyty na nieruchomości	18	119
klienci instytucjonalni:	129	830
- kredyty w rachunku bieżącym	2	82
- kredyty operacyjne	17	23
- kredyty inwestycyjne	62	598
- pożyczki hipoteczne	48	0
- kredyty pozostałe	0	127
instytucje samorządowe	0	0
Razem	545	1 082

47.2. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest to ryzyko wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań Grupy na skutek niekorzystnego ukształtowania się struktury aktywów i zobowiązań. Źródłem ryzyka płynności może być niedopasowanie strumieni pieniężnych, nagłe wycofanie depozytów przez deponentów, koncentracja źródeł finansowania oraz portfela kredytowego, utrzymywanie nieadekwatnego poziomu portfela aktywów płynnych, ograniczona płynność aktywów, niedotrzymanie zobowiązań przez kontrahentów Banku lub inna nieprzewidziana sytuacja na rynku finansowym.

Ryzyko płynności Grupy jest zarządzane na poziomie Banku, ponieważ ze względu na specyfikę działalności spółek zależnych ponoszone przez nie ryzyko płynności jest nieistotne.

Utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności wiąże się ze znalezieniem optymalnego rozkładu pomiędzy wielkością potrzeb płynnościowych Banku przejawiających się w zapotrzebowaniu na środki finansowe, a wielkością i kosztem utrzymywanych rezerw płynnościowych pozwalających na generowanie nadwyżki środków pieniężnych. Celem zatem zarządzania ryzykiem płynności Banku jest bilansowanie wpływów i wypływów środków z transakcji bilansowych i pozabilansowych w celu zapewnienia efektywnych kosztowo źródeł finansowania, generowania nadwyżek finansowych i odpowiedniego ich wykorzystania. Bank kształtuje strukturę aktywów i zobowiązań, zapewniającą osiągnięcie zakładanych wskaźników finansowych, przy zaakceptowanym przez Bank poziomie ryzyka płynności oraz w ramach zdefiniowanego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko oraz zdefiniowanej w jego ramach tolerancji na ryzyko płynności określonej przez Zarząd Banku.

Bank kieruje się m.in. następującymi zasadami w procesie zarządzania ryzykiem płynności:

- utrzymywany jest akceptowalny poziom płynności, którego podstawą jest utrzymanie odpowiedniego zasobu aktywów płynnych,
- główne źródło finansowania aktywów Banku stanowią stabilne środki finansowania,
- podejmowane są działania w celu utrzymywania poziomu ryzyka płynności w ramach przyjętego profilu ryzyka,
- nadzorcze miary płynności utrzymywane są powyżej ustalonych limitów.

Zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których określone są metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka płynności. W regulacjach tych określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem płynności.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad zgodnością polityki w zakresie zarządzania płynnością ze strategią i planem finansowym oraz definiuje apetyt na ryzyko płynności. Z kolei Zarząd Banku odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania płynnością oraz monitorowanie efektywności tego procesu. Zarządza on kierunkowo płynnością oraz ustala, w oparciu o przyjęty apetyt na ryzyko płynności, tolerancję na ryzyko płynności, jak również zatwierdza rodzaje i wysokości wewnętrznych limitów i progów ostrzegawczych dla poszczególnych miar płynności. Bezpośredni nadzór nad ryzykiem płynności sprawuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Odpowiada on m.in.: za strategię finansowania Banku, zatwierdza rodzaje i wysokości wewnętrznych limitów i progów ostrzegawczych dla miar płynności,

monitoruje poziom nadzorczych miar płynności w trybie dziennym, ustala wysokość korekt stawek transferowych w ramach systemu wewnętrznych funduszy, sprawuje bezpośredni nadzór i kontrolę nad poziomem płynności w przypadku uruchomienia planu awaryjnego płynności. Za pomiar oraz raportowanie ryzyka płynności odpowiada Departament Ryzyka i Zarządzania Kapitałem. Operacyjne zarządzanie ryzykiem płynności jest umiejscowione w Departamencie Skarbu w zakresie płynności krótkoterminowej oraz w Departamencie Kontrolingu w zakresie płynności średnio- oraz długoterminowej.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem płynności, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Bank co najmniej raz w roku dokonuje przeglądu oraz weryfikacji zasad oraz procedur, w tym także wewnętrznych limitów płynności.

W celu określenia poziomu ryzyka płynności Bank wykorzystuje różne metody jego pomiaru i oceny, w tym:

- metodę kontraktowej i urealnionej luki płynności,
- badanie stabilności i koncentracji bazy depozytowej,
- metodę nadwyżki aktywów płynnych nad pasywami niestabilnymi,
- limity strukturalne,
- testy warunków skrajnych.

W ramach monitorowania ryzyka płynności Bank przeprowadza szereg testów warunków skrajnych. Na bazie dziennej Bank przeprowadza standardowe testy warunków skrajnych dla dwóch horyzontów czasowych (7 dni oraz 1 miesiąc) dla trzech różnych rodzajów scenariuszy („Run-na-Bank”, „Kryzys Rynkowy”, „Scenariusz Połączony”), które są analizowane w dwóch wariantach („dotkliwym” oraz „mniej dotkliwym”).

Poniższa tabela przedstawia wyniki standardowych dziennych testów warunków skrajnych Banku wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku i dostosowanych do wymogów stawianych instytucjom kredytowym przez znowelizowaną Rekomendację P.

Stan na 31 grudnia 2016		Rodzaj Scenariusza		
Horyzont czasowy	Wariant	Run-na-Bank	Kryzys Rynkowy	Scenariusz Połączony
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
1 miesiąc	Scenariusz dotkliwy	310 798	657 508	447 512
	Scenariusz mniej dotkliwy	578 532	817 888	709 972
7 dni	Scenariusz dotkliwy	532 565	733 938	626 098
	Scenariusz mniej dotkliwy	851 674	979 360	790 338

Stan na 31 grudnia 2015		Rodzaj Scenariusza		
Horyzont czasowy	Wariant	Run-na-Bank	Kryzys Rynkowy	Scenariusz Połączony
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
1 miesiąc	Scenariusz dotkliwy	215 879	529 633	306 310
	Scenariusz mniej dotkliwy	477 677	740 941	622 594
7 dni	Scenariusz dotkliwy	358 237	577 812	459 536
	Scenariusz mniej dotkliwy	669 844	839 971	642 657

W scenariuszu „Run-na-Bank” podstawowym elementem będącym podstawą analizy jest utrata zaufania uczestników rynku do Banku, przejawiająca się w wypływie środków klientów poprzez zwiększony poziom nieodnawiania niezabezpieczonego finansowania oraz wypływ części środków, których kontraktowy termin wymagalności przypada poza horyzont danego scenariusza. Poziom wypływu środków klientów jest zależny od rodzaju kontrahenta, ale również typu środków oraz cech produktów, których dotyczą (Bank zakłada dla przykładu zwiększone wypływy dla środków internetowych lub produktów posiadających ponadprzeciętne warunki oprocentowania).

W scenariuszu „Kryzys Rynkowy” głównym elementem będącym podstawą analizy jest ograniczenie dostępnego finansowania na rynkach hurtowych oraz spadek wartości aktywów finansowych połączone ze zwiększonym zapotrzebowaniem na środki zgłaszanym przez klientów poprzez wykorzystywanie udzielonych im zobowiązań pozabilansowych. Dodatkowo w ramach tego scenariusza rozwoju wydarzeń założone zostały restrykcje w wymienialności walut, wystąpienie warunków skrajnych w wielu walutach równocześnie oraz ograniczenie wielkości

środków dostępnych w sektorze bankowym co przekłada się również na wypływ środków klientów w związku z ograniczeniem możliwości kredytowania się przez klientów w sektorze.

„Scenariusz Połączony” stanowi kombinację obu powyższych scenariuszy, w szczególności zakłada on wystąpienie scenariusza „Kryzysu Rynkowego” (szoku systemowego) i wystąpienie ponadprzeciętnych problemów Banku jednocześnie z pojawiającymi się zwiększonymi odpływami środków klientów.

Standardowe testy warunków skrajnych opisane powyżej są dodatkowo uzupełniane o analizy wrażliwości, które badają wpływ zmiany przyjętych założeń na wynik każdego ze scenariuszy. Uzupełnieniem standardowych testów warunków skrajnych są historyczne testy warunków skrajnych, które pozwalają zarówno na monitorowanie zagrożenia w dodatkowych horyzontach czasowych (od kilku dni do 1 roku), jak również o różnej sile natężenia warunków stresowych. Dopełnieniem powyższych analiz są przeprowadzane w okresach kwartalnych odwrotne testy warunków skrajnych, które polegają na określaniu znacząco negatywnego rezultatu, a następnie ustalaniu przyczyn i skutków, które mogłyby do niego doprowadzić. Przynajmniej w okresach rocznych Bank przeprowadza również wewnętrzne kompleksowe testy warunków skrajnych, w których analizuje się wpływ warunków skrajnych na sytuację finansową, płynnościową oraz kapitałową w celu zaplanowania ewentualnych działań nakierowanych na ograniczenie negatywnego wpływu scenariuszy sytuacji kryzysowych.

Testy warunków skrajnych w Banku wykorzystane są do określenia zapotrzebowania Banku na aktywa płynne zarówno w ramach bieżącej działalności, jak również w ramach opracowywania planów finansowych, gdzie minimalna wielkość aktywów płynnych jest definiowana m.in. poprzez prognozy scenariuszy testów warunków skrajnych. Przeprowadzane testy warunków skrajnych dostarczają dodatkowych informacji w zakresie stopnia podatności Banku na zakłócenia powodowane przez czynniki podlegające analizom, a także wykorzystywane są w procesie ustalania wielkości limitów w zakresie ryzyka płynności.

W powiązaniu ze standardowymi testami warunków skrajnych dla ryzyka płynności Bank opracował zestaw Wskaźników Wczesnego Ostrzegania dla identyfikacji zwiększonego ryzyka lub pojawiających się słabych punktów pozycji płynnościowej czy potencjalnego wzrostu zapotrzebowania na płynność. Wskaźniki Wczesnego Ostrzegania identyfikują negatywne trendy, umożliwiają dokonanie oceny ryzyka i ewentualne podjęcie działań redukujących ekspozycję Banku na nowopowstałe ryzyko. Zatem nie tylko same wyniki przeprowadzanych testów warunków skrajnych, ale również i zmiany w czynnikach ryzyka w nich zawartych stanowią element aktywacyjny dla uruchomienia awaryjnych planów Banku w zakresie ryzyka płynności.

W celu ograniczania ryzyka płynności Bank stosuje limity płynności oraz progi ostrzegawcze nałożone na wybrane miary, m.in. na wskaźniki płynności czy niedopasowanie skumulowanych urealnionych przepływów wynikających z aktywów i pasywów oraz pozycji pozabilansowych w poszczególnych pasmach czasowych.

Zgodnie z Uchwałą KNF nr 386/2008 z 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (z późn. zm.) Bank monitoruje oraz przestrzega nadzorczych wskaźników płynności. W 2016 roku Bank spełniał wymagania w zakresie minimalnych poziomów nadzorczych miar płynności wskazanych w powyższej Uchwale KNF.

Począwszy od października 2015 roku Bank zobowiązany jest do utrzymywania minimalnego poziomu w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych (tzw. „LCR”), który to obowiązek wynika z rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych wydanego w związku z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012. Minimalny poziom wskaźnika LCR obowiązujący Bank wynosi 60% od 1 października 2015 roku, 70% od 1 stycznia 2016 roku, 80% od 1 stycznia 2017 roku i 100% od 1 stycznia 2018 roku.

Na 31 grudnia 2016 roku wskaźniki płynności kształtowały się w ramach obowiązujących limitów ograniczających ryzyko płynności. Poniższa tabela przedstawia nadzorcze miary płynności wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015	Limit
M1 (w tys. zł)	885 293	520 331	0
M2	2,48	1,60	1
M3	4,13	4,85	1
M4	1,18	1,16	1
LCR	148%	131%	70%*

*Minimalny wymóg nadzorczy wynosił 60% w okresie od 1 października 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko płynności:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku, Departamentu Skarbu i Departamentu Kontrolingu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej Banku i Zarządu Banku.

Bank posiada zdefiniowane plany awaryjnego działania w sytuacji nagłych wahań poziomu bazy depozytowej. Z analizy szybko dostępnych źródeł finansowania wynika, iż w sytuacjach hipotetycznie obniżonej płynności, Bank jest w stanie pozyskać środki w odpowiedniej wysokości, bez uruchamiania, tzw. planów awaryjnych. Na 31 grudnia 2016 roku Bank dysponował wystarczającym zasobem aktywów płynnych, aby przetrwać w sytuacji urzeczywistnienia się sytuacji kryzysowych.

Nadwyżka płynności określona zgodnie ze znowelizowaną Rekomendacją P przedstawiała się następująco:

Nadwyżka płynności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Podstawowa nadwyżka płynności	1 248 135	1 194 944
Rachunki bieżące w bankach	4 569	3 920
Środki w NBP (ponad rezerwę obowiązkową)	(142 611)	223 969
Dłużne papiery skarbowe	1 295 049	967 055
Dłużne papiery NBP	91 128	0
Uzupełniająca nadwyżka płynności	17 542	62 095
Dłużne papiery bankowe	17 542	62 095
Nadwyżka płynności	1 265 677	1 257 039

Urealnione luki płynności

Poniższa tabela przedstawia urealnione luki płynności dla Grupy wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa bilansowe razem	1 395 066	243 959	336 799	607 205	2 679 431	3 108 046
Pasywa bilansowe razem	517 159	286 061	287 381	406 901	3 906 989	1 717 182
Luka urealniona bilansowa	877 907	(42 102)	49 418	200 304	(1 227 558)	1 390 864
Luka skumulowana bilansowa	877 907	835 805	885 223	1 085 527	(142 031)	1 248 833
Zobowiązania pozabilansowe	15 893	12 000	7 099	13 014	14 442	0
Luka urealniona ogółem	862 014	(54 102)	42 319	187 290	(1 242 000)	1 390 864
Luka skumulowana ogółem	862 014	807 912	850 231	1 037 521	(204 479)	1 186 385

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa bilansowe razem	1 342 562	258 419	361 249	610 610	2 677 533	3 183 901
Pasywa bilansowe razem	615 658	251 060	254 226	539 085	3 939 032	1 648 998
Luka urealniona bilansowa	726 904	7 359	107 023	71 525	(1 261 499)	1 534 903
Luka skumulowana bilansowa	726 904	734 263	841 286	912 811	(348 688)	1 186 215
Zobowiązania pozabilansowe	20 934	8 113	7 395	18 111	2 375	0
Luka urealniona ogółem	705 970	(754)	99 628	53 414	(1 263 874)	1 534 903
Luka skumulowana ogółem	705 970	705 216	804 844	858 258	(405 616)	1 129 287

Aktywa oraz zobowiązania finansowe Grupy według ich daty zapadalności i wymagalności na podstawie umownych niezdyktowanych płatności

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa									
Kasa oraz środki w Banku Centralnym	65 365	0	0	65 365	0	0	0	0	65 365
Należności od innych banków	5 702	0	10 036	15 738	30 160	0	30 160	0	45 898
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	695	0	695	0	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	1 146	1 146	0	0	0	0	1 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	103 653	89 867	379 738	573 258	1 519 915	2 919 666	4 439 581	141 500	5 154 339
Inwestycyjne aktywa finansowe:	92 988	0	284 765	377 753	1 054 479	28 306	1 082 785	4 019	1 464 557
- dostępne do sprzedaży	92 988	0	274 668	367 656	775 705	28 306	804 011	4 019	1 175 686
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	0	10 097	10 097	278 774	0	278 774	0	288 871
Pozostałe aktywa	37 549	385	5 919	43 853	2 530	0	2 530	66	46 449
Aktywa razem	305 257	90 252	681 604	1 077 113	2 607 779	2 947 972	5 555 751	145 585	6 778 449
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	10 114	5 587	73 686	89 387	18 433	0	18 433	86 984	194 804

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	0	0	2	0	0	0	0	2
Zobowiązania wobec innych banków	21 856	0	0	21 856	0	0	0	0	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 040	0	0	1 040	0	0	0	0	1 040
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	205	0	0	205	0	0	0	0	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	932	0	932	0	932
Zobowiązania wobec klientów	494 979	464 933	713 338	1 673 250	564 690	6 153	570 843	3 518 921	5 763 014
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	913	913	354 728	0	354 728	0	355 641
Zobowiązania podporządkowane	0	0	0	0	0	142 818	142 818	0	142 818
Pozostałe zobowiązania	107 835	463	404	108 702	382	285	667	0	109 369
Zobowiązania razem	625 917	465 396	714 655	1 805 968	920 732	149 256	1 069 988	3 518 921	6 394 877

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa									
Kasa oraz środki w Banku Centralnym	426 875	0	0	426 875	0	0	0	0	426 875
Należności od innych banków	5 155	0	0	5 155	40 191	0	40 191	0	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0	0	19 794	0	0	0	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	603	0	603	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	1 140	0	1 140	0	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	91 086	102 648	382 304	576 038	1 504 579	3 096 723	4 601 302	135 542	5 312 882
Inwestycyjne aktywa finansowe:	0	35 154	204 815	239 969	953 859	39 395	993 254	14 814	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	0	0	86 655	86 655	662 483	39 395	701 878	14 814	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	35 154	118 160	153 314	291 376	0	291 376	0	444 690
Pozostałe aktywa	28 407	68	7 290	35 765	2 362	0	2 362	62	38 189
Aktywa razem	571 317	137 870	594 409	1 303 596	2 502 734	3 136 118	5 638 852	150 418	7 092 866

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	0	0	10	0	0	0	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	0	0	34 440	0	0	0	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	0	0	154 017	0	0	0	0	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	377	0	0	377	0	0	0	0	377
Zobowiązania wobec klientów	668 986	507 054	918 081	2 094 121	483 638	6 122	489 760	3 158 496	5 742 377
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	148 903	148 903	354 597	0	354 597	0	503 500
Zobowiązania podporządkowane	1 260	0	608	1 868	0	140 019	140 019	0	141 887
Pozostałe zobowiązania	76 441	13 200	448	90 089	73	171	244	0	90 333
Zobowiązania razem	935 531	520 254	1 068 040	2 523 825	838 308	146 312	984 620	3 158 496	6 666 941

Działalność w zakresie pozyskiwania finansowania

Bank pozyskuje finansowanie mające na celu zabezpieczenie płynności na jego bezpieczny bieżący rozwój przede wszystkim poprzez:

- rozwój bazy depozytowej klientów w obszarze detalicznym jako główny element wzrostu źródeł finansowania,
- depozyty instytucjonalne jako finansowanie uzupełniające.

Ponadto, w zależności od sytuacji rynkowej i popytu na produkty depozytowe, Bank zakłada również możliwość emisji obligacji krótkoterminowych.

Bank prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania finansowania długoterminowego ukierunkowaną na poprawę płynności długoterminowej przede wszystkim poprzez:

- rozwój bazy depozytów długoterminowych od osób prywatnych,
- emisje własnych obligacji długoterminowych.

Mając na celu optymalne dostosowanie struktury terminowej źródeł finansowania do struktury posiadanych aktywów, przy podejmowaniu decyzji co do finansowania, Bank bierze pod uwagę poziomy nadzorczych miar płynności oraz wewnętrznie ustanowione limity płynności.

Struktura źródeł finansowania Grupy dostosowana jest do potrzeb wynikających z jego działalności kredytowej. Dywersyfikacja źródeł finansowania wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku przedstawiono w poniższej tabeli:

	Stan na 31 grudnia 2016	Struktura	Stan na 31 grudnia 2015	Struktura
	tys. zł	%	tys. zł	%
Zobowiązania klientowskie bez środków Poczty Polskiej i Grupy*	5 710 211	82%	5 551 668	77%
Kapitał własny	523 442	8%	542 485	8%
Obligacje płynnościowe*	355 000	5%	502 850	7%
Dług podporządkowany*	143 000	2%	140 340	2%
Pozostałe zobowiązania	114 404	2%	84 893	1%
Zobowiązania Poczty Polskiej i Grupy Poczty*	86 205	1%	217 901	3%
NBP i inne banki*	3 059	0%	18 500	0%
Transakcje repo	1 245	0%	154 393	2%
Razem (suma bilansowa)	6 936 566	100%	7 213 030	100%

* wartość kapitału bez naliczonych odsetek, prowizji rozliczanych metodą ESP, pozostałych zobowiązań oraz rezerw, które zostały zaprezentowane w pozycji „Pozostałe zobowiązania”

47.3. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe jest to ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego Grupy oraz jej kapitału w rezultacie wrażliwości na zmienność parametrów rynkowych (cen na rynku). Ryzyko rynkowe dotyczy pozycji bilansowych, jak i pozabilansowych. W Grupie ryzyko rynkowe dzieli się na ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe i ryzyko korekty wyceny kredytowej (ryzyko CVA - ang. *Credit Valuation Adjustment*).

Nadrzędnym celem zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku i Grupie jest optymalizowanie procesu zarządzania ekspozycjami przy jednoczesnej ochronie wyniku finansowego.

Ryzyko rynkowe Grupy jest zarządzane na poziomie Banku, ponieważ ze względu na specyfikę działalności spółek zależnych ponoszone przez nie ryzyko rynkowe jest nieistotne.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są określone cele zarządzania ryzykiem rynkowym, metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka rynkowego. W regulacjach tych określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem rynkowym, zgodnych z najlepszą praktyką bankową Bank dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

W Banku występuje organizacyjne wyodrębnienie jednostek odpowiedzialnych za kontrolę, monitorowanie oraz zarządzanie ryzykiem rynkowym.

Raporty ryzyka rynkowego sporządzane są z podziałem na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej, ryzyko stopy procentowej księgi handlowej, ryzyko walutowe oraz ryzyko instrumentów pochodnych. Dzielne raporty służą do zarządzania operacyjnego ryzykiem rynkowym, natomiast raporty okresowe sporządzane są w celach zarządczych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku ryzyko wyceny korekty kredytowej jest w opinii Banku nieznaczące i dotyczy tylko kilku transakcji pochodnych zawartych z bankami posiadającymi rating inwestycyjny. Wymóg kapitałowy z tytułu CVA wyniósł 12 tys. zł na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 49 tys. zł na dzień 31 grudnia 2015 roku.

W zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym Bank w 2015 roku rozpoczął stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów mieszkaniowych opartych na stawce WIBOR 3M z wykorzystaniem transakcji IRS. W 2016 roku Bank rozpoczął stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów mieszkaniowych opartych na stawce WIBOR 6M z wykorzystaniem transakcji IRS. Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku wartość nominalna transakcji IRS opartych na stawce WIBOR 3M na potrzeby rachunkowości zabezpieczeń wyniosła 140 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość nominalna transakcji IRS opartych na stawce WIBOR 6M na potrzeby rachunkowości zabezpieczeń wyniosła 75 mln zł.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest to ryzyko, na jakie narażony jest wynik finansowy oraz kapitały Banku oraz Grupy z powodu niekorzystnych zmian stóp procentowych.

Ryzyko stopy procentowej wynika z następujących źródeł:

- ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania – polegającego na niedopasowaniu wielkości przeszacowywanych w danym czasie aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, ryzyko to wyraża się w zagrożeniu przychodów Banku, w tym przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- ryzyka bazowego – wynikającego z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych produktów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania,
- ryzyka krzywej dochodowości – polegającego na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszonymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku,
- ryzyka opcji klienta – powstającego, gdy klient zmienia wielkość i harmonogram przepływów gotówkowych aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, do czego ma prawo zgodnie z umową kredytową lub depozytową, bez ponoszenia dodatkowych kosztów oraz z różnymi typami instrumentów dłużnych zawierających opcje typu *call* lub *put*, dające możliwość np. wcześniejszego wykupu instrumentu.

Bank dostosowuje zarządzanie ryzykiem stopy procentowej do rodzaju i skali prowadzonej działalności. W Banku ryzyko stopy procentowej dzieli się na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej i księgi handlowej.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest kształtowanie struktury aktywów i pasywów, zapewniające ochronę wartości bieżącej oraz wyniku odsetkowego Banku dla księgi bankowej, a także uzyskiwanie korzyści finansowych poprzez zawieranie transakcji w instrumentach stopy procentowej na własny rachunek w ramach księgi handlowej, przy zaakceptowanym poziomie ryzyka stopy procentowej.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, które określają między innymi metody:

- identyfikacji ryzyka,
- wyliczania miar ryzyka (pomiar ryzyka),
- limitowania ekspozycji na ryzyko – określanie dopuszczalnego poziomu ryzyka,
- monitorowania pozycji i zmian w poszczególnych księgach, portfelach oraz poziomu wykorzystania limitów,
- raportowania ekspozycji na ryzyko,
- zabezpieczania ekspozycji narażonej na ryzyko stopy procentowej.

Pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej księgi bankowej dokonywane jest m.in. za pomocą następujących miar ryzyka:

- BPV (ang. *Basis Point Value*) – oznacza wyrażone w wartościach pieniężnych ryzyko stopy procentowej, jakie wiąże się z utrzymaniem danej pozycji przy zmianie stóp procentowych o jeden punkt bazowy,

- NII (ang. *net interest income*) – oznacza zmianę wyniku odsetkowego netto będącą różnicą między przychodami i kosztami odsetkowymi przy założonym poziomie zmiany stopy procentowej,
- wartości luki BPV w poszczególnych przedziałach przeszacowania,
- *Duration* – miara ryzyka stopy procentowej interpretowana jako średni czas trwania instrumentu lub portfela,
- wskaźników przedpłat kredytów i zrywalności depozytów dla poszczególnych typów produktów i podmiotów.

Z kolei pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej księgi handlowej dokonywane jest m.in. za pomocą następujących miar ryzyka:

- BPV oraz wartości luki BPV w poszczególnych przedziałach przeszacowania,
- wartości zagrożonej (VaR).

Dodatkowo Bank przeprowadza testy warunków skrajnych polegające na analizie wrażliwości, badającej wpływ zmian stóp procentowych na wartość bieżącą pozycji narażonych na ryzyko w oparciu o założone zmiany krzywej dochodowości, a także wpływ zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Grupy. Bank w ramach testów warunków skrajnych dokonuje pomiaru swojej ekspozycji z wykorzystaniem zestawu różnych scenariuszy dla ryzyka stopy procentowej. Bank wykorzystuje scenariusze zakładające m.in.:

- nagłe równoległe przesunięcie w górę i w dół krzywej dochodowości na różną skalę,
- nagłe nachylenia i zmiany kształtu krzywej dochodowości (np. rosnące/spadające/niezmienione krótkoterminowe stopy procentowe, kiedy średnioterminowe lub długoterminowe stopy procentowe zmieniają się w innym tempie lub nawet w przeciwnym kierunku),
- ryzyko bazowe (w tym wynikające ze zmian w relacjach między najważniejszymi stopami rynkowymi),
- potencjalne zmiany w zachowaniu różnych rodzajów aktywów lub zobowiązań w ramach zakładanych scenariuszy.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej i księgi handlowej:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Na potrzeby wyliczenia miar ryzyka księgi bankowej wartość bieżąca kredytów i depozytów wyznaczana jest w oparciu o stawki referencyjne wynikające z terminów ich przeszacowania i korekty płynnościowej z wykluczeniem marży komercyjnej realizowanej na produkcie. Dodatkowo testy warunków skrajnych dla przesunięcia krzywej w dół odbywają się przy założeniu, że oprocentowanie pozycji wrażliwych na ryzyko stopy procentowej nie obniży się poniżej 0%.

Poniższe tabele przedstawiają poziom ryzyka stopy procentowej księgi bankowej (miara BPV i testy warunków skrajnych) według stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Zestawienie BPV księgi bankowej

	BPV (1 p.b.)	
	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
księga bankowa	144	5

Wyniki testów warunków skrajnych na +/- 200 p.b. księgi bankowej

	Zmiana wartości bieżącej księgi bankowej	
	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
200 p.b. w dół	(32 658)	69
200 p.b. w górę	24 797	1 359

Poniższa tabela pokazuje zmianę rocznego wyniku odsetkowego w okresie 12 miesięcy następujących po dacie bilansowej przy zmianie stóp o +/- 100 p.b. i założonej niezmienności bilansu wg stanu na dzień bilansowy. Analiza uwzględnia następujące założenia:

- w przypadku spadku stóp: oprocentowanie kredytów nie będzie przekraczało ustawowego oprocentowania maksymalnego a oprocentowanie depozytów (terminowych i rachunków bieżących) nie spadnie poniżej 0%;
- w przypadku wzrostu stóp: dla nieoprocentowanych rachunków bieżących oprocentowanie nie wzrośnie.

Roczna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stóp o +/- 100 p.b.

	Zmiana rocznego wyniku odsetkowego	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
100 p.b. w dół	(31 963)	(29 045)
100 p.b. w górę	19 150	14 589

W 2016 roku i 2015 roku działalność handlowa Banku w zakresie stopy procentowej ograniczała się do transakcji na polskich papierach skarbowych w złotych. Bank nie zawierał spekulacyjnych transakcji pochodnych na własny rachunek oraz transakcji pochodnych z klientami. W 2016 roku Bank nie posiadał otwartych pozycji spekulacyjnych stopy procentowej na koniec dnia.

Poniższa tabela przedstawia poziom ryzyka stopy procentowej księgi handlowej (miara BPV) według stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Zestawienie BPV księgi handlowej

	BPV (1 p.b.)	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
księga handlowa	0	0

Poniżej przedstawione są aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe Grupy sklasyfikowane według kryterium ryzyka stopy procentowej – terminu przeszacowania dla pozycji o oprocentowaniu zmiennym lub terminu zapadalności/wymagalności dla pozycji o oprocentowaniu stałym, według stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	60 094	0	0	0	0	5 271	65 365
Należności od innych banków	0	0	40 000	0	0	5 898	45 898
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	695	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	0	1 146	1 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 016 917	2 100 261	910 988	8 054	0	118 119	5 154 339
Inwestycyjne aktywa finansowe:	168 000	0	291 000	972 600	20 000	12 957	1 464 557
- dostępne do sprzedaży	168 000	0	281 000	705 600	20 000	1 086	1 175 686
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	0	10 000	267 000	0	11 871	288 871
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	43 713	43 713
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	75 260	75 260
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	31	31
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	0	0	0	0	0	39 113	39 113
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	46 449	46 449
Razem aktywa	2 245 011	2 100 261	1 241 988	980 654	20 000	348 652	6 936 566

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	2	2
Zobowiązania wobec innych banków	20 984	0	0	0	0	872	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przrzeczeniem odkupu	1 040	0	0	0	0	0	1 040
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	205	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	0	932	932
Zobowiązania wobec klientów	4 100 429	455 352	662 911	524 100	20	20 202	5 763 014
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	315 000	40 000	0	641	355 641
Zobowiązania podporządkowane	43 000	0	100 000	0	0	(182)	142 818
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	5 001	5 001
Rezerwy	0	0	0	0	0	13 246	13 246
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	109 369	109 369
Kapitały	0	0	0	0	0	523 442	523 442
Razem zobowiązania i kapitały	4 165 453	455 352	1 077 911	564 100	20	673 730	6 936 566
Luka	(1 920 442)	1 644 909	164 077	416 554	19 980	(325 078)	0

Pozycje pozabilansowe							Razem
Transakcje stopy procentowej:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa	0	0	140 000	120 000	0	0	260 000
Zobowiązania	140 000	20 000	100 000	0	0	0	260 000
Luka	(140 000)	(20 000)	40 000	120 000	0	0	0
Luka razem	(2 060 442)	1 624 909	204 077	536 554	19 980	(325 078)	0

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	421 682	0	0	0	0	5 193	426 875
Należności od innych banków	0	0	40 000	0	0	5 346	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 782	0	0	0	0	12	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	603	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	0	1 140	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 939 936	2 361 130	885 468	2 205	0	124 143	5 312 882
Inwestycyjne aktywa finansowe:	75 000	50 000	194 000	849 600	30 000	49 437	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	75 000	0	94 000	572 600	30 000	31 747	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	50 000	100 000	277 000	0	17 690	444 690
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	46 015	46 015
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	54 122	54 122
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	98	98
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	0	0	0	0	0	19 929	19 929
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	38 189	38 189
Razem aktywa	2 456 400	2 411 130	1 119 468	851 805	30 000	344 227	7 213 030

Grupa w powyższej tabeli dokonała zmiany sposobu prezentacji kredytów i pożyczek przeterminowanych oraz odpisów aktualizujących w kwocie 108 431 tys. zł, które w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku były ujmowane w przedziale „Do 1 miesiąca” w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym kredyty i pożyczki przeterminowane oraz odpisy aktualizujące zostały zaprezentowane w przedziale „Aktywa/zobowiązania nieoprocentowane”.

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	10	10
Zobowiązania wobec innych banków	32 893	0	0	0	0	1 547	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 006	0	0	0	0	11	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	377	377
Zobowiązania wobec klientów	3 875 860	537 146	879 183	438 128	25	12 035	5 742 377
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	462 850	40 000	0	650	503 500
Zobowiązania podporządkowane	90 340	0	50 000	0	0	1 547	141 887
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	2 145	2 145
Rezerwy	0	0	0	0	0	1 459	1 459
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	90 333	90 333
Kapitały	0	0	0	0	0	542 485	542 485
Razem zobowiązania i kapitały	4 153 099	537 146	1 392 033	478 128	25	652 599	7 213 030
Luka	(1 696 699)	1 873 984	(272 565)	373 677	29 975	(308 372)	0

Pozycje pozabilansowe							Razem
Transakcje stopy procentowej:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa	0	0	150 000	360 000	0	0	510 000
Zobowiązania	272 480	20 000	225 000	0	0	0	517 480
Luka	(272 480)	(20 000)	(75 000)	360 000	0	0	(7 480)
Luka razem	(1 969 179)	1 853 984	(347 565)	733 677	29 975	(308 372)	(7 480)

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku i Grupy oraz poziomu jego kapitałów z tytułu niekorzystnych zmian kursów walutowych.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ochrona wyniku finansowego z tytułu różnic kursowych oraz uzyskiwanie korzyści finansowych poprzez zawieranie transakcji walutowych na własny rachunek przy zaakceptowanym poziomie ryzyka.

Bank w procesie zarządzania ryzykiem walutowym mierzy to ryzyko poprzez:

- wyliczanie pozycji całkowitej Banku,
- wyliczanie pozycji w poszczególnych walutach,
- wyliczanie wartości zagrożonej (VaR),
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

Wartość narażona na ryzyko (VaR) definiowana jest jako maksymalna strata, którą może ponieść Bank w założonym horyzoncie czasowym, z określonym prawdopodobieństwem. Bank wylicza wartości VaR metodą symulacji historycznej przy założeniu 99,2% przedziału ufności i 10-dniowego okresu utrzymywania pozycji.

Testy warunków skrajnych będące dopełnieniem miary VaR dla ryzyka walutowego służą określeniu potencjalnej straty, na jaką narażony jest Bank przy wystąpieniu bardzo niekorzystnych (skrajnych) zmian kursów walutowych.

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym Bank codziennie monitoruje:

- wartość pozycji w poszczególnych walutach,
- limity ograniczające wartość VaR oraz całkowitą pozycję walutową,
- limity stop-loss ograniczające wartość straty w okresie dziennym, tygodniowym i miesięcznym.

Statystyka miary VaR dla ryzyka walutowego w 2016 roku oraz wg stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

	Wartość minimalna w 2016 roku	Wartość maksymalna w 2016 roku	Wartość średnia w 2016 roku	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
VaR	4	461	157	235	409

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko walutowe:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Poniższa tabela zawiera zestawienie wartości pozycji walutowych dla USD, EUR, GBP, CHF w 2016 roku według stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku. Wartość maksymalna, minimalna i średnia zostały przedstawione w odniesieniu do wartości bezwzględnych pozycji (w tys. waluty).

	Wartość minimalna w 2016 roku	Wartość maksymalna w 2016 roku	Wartość średnia w 2016 roku	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys.	tys.	tys.	tys.	tys.
USD	0	1 044	440	879	(66)
EUR	5	3 500	449	(164)	3 328
GBP	0	36	15	13	27
CHF	7	50	25	32	39

W 2016 roku i 2015 roku ryzyko walutowe Grupy kształtowało się na niskim poziomie, co wynikało z niewielkiego udziału aktywów i pasywów walutowych w sumie bilansowej (poniżej 2%). Wartość całkowitej pozycji walutowej w okresie od 31 grudnia 2015 roku do lutego 2016 roku przekroczyła 2% funduszy własnych. W okresie od lutego 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wartość całkowitej pozycji walutowej nie przekraczała 2% funduszy własnych.

Poniżej przedstawione są aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe Grupy na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku według podziału walutowego.

Stan na	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
31 grudnia 2016									
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	62 624	2 200	497	495	118	0	0	46	65 365
Należności od innych banków	42 721	1 551	351	1 014	243	135	33	477	45 898
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	695	0	0	0	0	0	0	0	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 146	0	0	0	0	0	0	0	1 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 153 690	649	147	0	0	0	0	0	5 154 339
Inwestycyjne aktywa finansowe:	1 460 538	84	19	3 935	942	0	0	0	1 464 557
- dostępne do sprzedaży	1 171 667	84	19	3 935	942	0	0	0	1 175 686
- utrzymywane do terminu zapadalności	288 871	0	0	0	0	0	0	0	288 871
Rzeczowe aktywa trwałe	43 713	0	0	0	0	0	0	0	43 713
Wartości niematerialne	75 260	0	0	0	0	0	0	0	75 260
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	31	0	0	0	0	0	0	0	31
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	39 113	0	0	0	0	0	0	0	39 113
Pozostałe aktywa	45 402	1 047	237	0	0	0	0	0	46 449
Razem aktywa	6 924 933	5 531	1 251	5 444	1 303	135	33	523	6 936 566

Stan na 31 grudnia 2016	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Zobowiązania wobec innych banków	21 856	0	0	0	0	0	0	0	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 040	0	0	0	0	0	0	0	1 040
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	205	0	0	0	0	0	0	0	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	932	0	0	0	0	0	0	0	932
Zobowiązania wobec klientów	5 755 978	5 260	1 189	1 762	422	4	1	10	5 763 014
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	355 641	0	0	0	0	0	0	0	355 641
Zobowiązania podporządkowane	142 818	0	0	0	0	0	0	0	142 818
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 001	0	0	0	0	0	0	0	5 001
Rezerwy	13 246	0	0	0	0	0	0	0	13 246
Pozostałe zobowiązania	109 356	6	1	7	2	0	0	0	109 369
Razem zobowiązania	6 406 075	5 266	1 190	1 769	424	4	1	10	6 413 124
Kapitały	523 442	0	0	0	0	0	0	0	523 442
Razem pasywa	6 929 517	5 266	1 190	1 769	424	4	1	10	6 936 566
Zaangażowanie netto	(4 584)	265	61	3 675	879	131	32	513	0
Pozycje pozabilansowe	183 446	(1 084)	(245)	0	0	0	0	(51)	182 311
Aktywa	183 640	52	12	0	0	0	0	0	183 692
Pasywa	194	1 136	257	0	0	0	0	51	1 381
Luka	178 862	(819)	(184)	3 675	879	131	32	462	182 311

Stan na	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
31 grudnia 2015									
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	424 421	2 266	532	131	34	0	0	57	426 875
Należności od innych banków	42 073	1 471	345	994	255	156	40	652	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0	0	0	0	0	0	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	603	0	0	0	0	0	0	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 140	0	0	0	0	0	0	0	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 311 704	1 178	276	0	0	0	0	0	5 312 882
Inwestycyjne aktywa finansowe:	1 233 223	14 814	3 476	0	0	0	0	0	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	788 533	14 814	3 476	0	0	0	0	0	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	444 690	0	0	0	0	0	0	0	444 690
Rzeczowe aktywa trwałe	46 015	0	0	0	0	0	0	0	46 015
Wartości niematerialne	54 122	0	0	0	0	0	0	0	54 122
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	98	0	0	0	0	0	0	0	98
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	19 929	0	0	0	0	0	0	0	19 929
Pozostałe aktywa	37 519	670	157	0	0	0	0	0	38 189
Razem aktywa	7 190 641	20 399	4 786	1 125	289	156	40	709	7 213 030

Stan na	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
31 grudnia 2015									
Zobowiązania	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	0	0	0	0	0	0	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	0	0	0	0	0	0	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	0	0	0	0	0	0	0	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	377	0	0	0	0	0	0	0	377
Zobowiązania wobec klientów	5 734 759	6 205	1 456	1 374	352	0	0	39	5 742 377
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	503 500	0	0	0	0	0	0	0	503 500
Zobowiązania podporządkowane	141 887	0	0	0	0	0	0	0	141 887
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 145	0	0	0	0	0	0	0	2 145
Rezerwy	1 459	0	0	0	0	0	0	0	1 459
Pozostałe zobowiązania	90 297	29	7	7	2	0	0	0	90 333
Razem zobowiązania	6 662 891	6 234	1 463	1 381	354	0	0	39	6 670 545
Kapitały	542 485	0	0	0	0	0	0	0	542 485
Razem pasywa	7 205 376	6 234	1 463	1 381	354	0	0	39	7 213 030
Zaangażowanie netto	(14 735)	14 165	3 323	(256)	(65)	156	40	670	0
Pozycje pozabilansowe	216 522	(636)	(149)	0	0	0	0	0	215 886
Aktywa	216 845	305	72	0	0	0	0	0	217 150
Pasywa	323	941	221	0	0	0	0	0	1 264
Luka	201 787	13 529	3 174	(256)	(65)	156	40	670	215 886

Pochodne instrumenty finansowe

W ofercie Grupy znajdują się instrumenty pochodne, jednak Grupa nie jest aktywnym uczestnikiem rynku instrumentów pochodnych. W ramach operacji wykonywanych przez Grupę zawierane są transakcje pochodne w celach zarządzania ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej i dotyczą one transakcji IRS, OIS i FRA w PLN oraz transakcji FX SWAP. W 2016 roku oraz 2015 roku Grupa nie zawierała spekulacyjnych transakcji pochodnych na własny rachunek oraz transakcji pochodnych z klientami.

Grupa codziennie wycenia instrumenty pochodne wykorzystując model zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Podstawą wyceny są ogólnodostępne stawki oraz kwotowania rynkowe. Z uwagi na nieznaczącą skalę transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych do czerwca 2015 roku wyłącznie z bankami posiadającymi ratingi inwestycyjne, a od lipca 2015 roku rozliczanych głównie poprzez KDPW CCP (transakcje IRS, OIS i FRA w PLN), Grupa w wycenie instrumentów pochodnych nie uwzględnia ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego, które w opinii Grupy ma nieznaczący wpływ na wycenę zawartych transakcji pochodnych.

Grupa przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji w instrumentach pochodnych:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Dodatkowo Grupa przeprowadza testy warunków skrajnych polegające na analizie wrażliwości, badającej wpływ zmian stóp procentowych na wycenę instrumentów pochodnych o założone zmiany krzywej dochodowości.

47.4. Ryzyko operacyjne

Grupa określa ryzyko operacyjne jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka reputacji, którymi zarządza się odrębnie, natomiast uwzględnia ryzyko prawne.

Zgodnie z przyjętymi założeniami w Banku jak również w Grupie, funkcjonuje struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmująca wszystkie komórki organizacyjne, oddziały, placówki i mikrooddziały oraz jednostki zależne. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez wszystkich dyrektorów w podległych im obszarach.

W ramach bieżącego zarządzania podejmowane są działania mające na celu ocenę skali występującego ryzyka, ograniczenie skutków występujących zdarzeń oraz redukcję możliwości wystąpienia ryzyka w przyszłości. Nadzór nad całościowym procesem zarządzania ryzykiem operacyjnym sprawuje Zarząd Banku. Funkcję opiniodawczą w zakresie podejmowanych działań mających wpływ na ryzyko operacyjne pełni Komitet Ryzyka Operacyjnego. Z kolei funkcja koordynowania procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym została umiejscowiona w Pionie Ryzyka.

Każdy pracownik w ramach swojego stanowiska pracy identyfikuje zdarzenia ryzyka operacyjnego, które następnie są gromadzone w dedykowanej do tego celu bazie danych. Zdarzenia są na bieżąco weryfikowane przez tzw. koordynatorów ryzyka operacyjnego oraz monitorowane przez komórkę koordynującą pod względem liczby występujących zdarzeń oraz wielkości strat. Monitorowanie zagrożeń pozwala na podejmowanie działań w zakresie ograniczania skutków zdarzeń oraz wdrażania instrumentów ograniczających ryzyko.

W ramach identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego Grupa monitoruje wykorzystanie apetytu na ryzyko operacyjne, kształtowanie się kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI), a także cyklicznie przeprowadza proces samooceny ryzyka operacyjnego. Proces samooceny obejmuje wszystkie komórki organizacyjne centrali Banku a także spółki zależne.

W Grupie przygotowywane są cykliczne raporty dotyczące narażenia na ryzyko operacyjne tj. raport kwartalny dla Komitetu Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym (KRO), Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

Mając na względzie ograniczanie ryzyka operacyjnego, Grupa nieustannie optymalizuje procesy w ramach struktur Banku oraz w obszarze współpracy z podmiotami Grupy, jak i z Poczta Polska S.A.

Dodatkowo w zakresie ograniczania ryzyka operacyjnego w Grupie obowiązują między innymi procedury związane z realizacją Generalnych zasad polityki bezpieczeństwa Banku Poczty S.A., dotyczące przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy, przeciwdziałania przestępczości, zasad ochrony zasobów Banku, zarządzania ciągłością działania, ochrony danych osobowych, informacji niejawnych i tajemnicy przedsiębiorcy oraz zasad zarządzania bezpieczeństwem informacji w systemach teleinformatycznych.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Grupa dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

47.5. Pozostałe ryzyka

Poza powyżej wymienionymi i szczegółowo opisanymi rodzajami ryzyka Grupa identyfikuje i ocenia następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko strategiczne,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko outsourcingu.

Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności to ryzyko wystąpienia skutków nieprzestrzegania przez Grupę przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Grupę standardów postępowania. Grupa uwzględnia także ryzyko braku zgodności generowane zarówno przez Bank jak również przez jednostki zależne oraz zarządza ryzykiem braku zgodności wynikającym ze współpracy Grupy z Poczta Polską S.A.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności jest realizowany na podstawie pisemnych zasad i procedur. Określają one podstawowe zasady działania pracowników Grupy, wyjaśniają główne procesy identyfikujące ryzyko braku zgodności oraz umożliwiają zarządzanie ryzykiem braku zgodności na wszystkich szczeblach organizacji Grupy.

Zakres zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje następujące obszary:

- zgodność działania Grupy z przepisami prawa i wymogami obowiązującymi banki,
- przestrzeganie właściwych standardów rynkowych, dobrych praktyk i kodeksów postępowania przyjętych przez sektor bankowy,
- przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu,
- przeciwdziałanie przestępczości na szkodę Grupy.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje identyfikację ryzyka, pomiar, monitorowanie, ograniczanie i raportowanie.

Identyfikacja ryzyka braku zgodności jest procesem ciągłym i odbywa się:

- na etapie opiniowania przepisów wewnętrznych przez komórkę ds. obsługi prawnej pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa i wymogami obowiązującymi banki,
- z wykorzystaniem wyników testów zgodności oraz procesów samooceny zgodności przepisów wewnętrznych Grupy,
- na podstawie bieżących analiz m.in.: bazy zdarzeń ryzyka operacyjnego, protokołów z kontroli funkcjonalnej następnej oraz raportów z audytów wewnętrznych, rejestru spraw sądowych, informacji o reklamacjach i skargach klientów mających związek z ryzykiem braku zgodności, informacji od kierujących komórkami o występujących ryzykach braku zgodności, zgłoszeń popełnienia przestępstwa.

Zidentyfikowane przypadki występującego ryzyka braku zgodności komórka ds. compliance ewidencjonuje w bazie zdarzeń ryzyka braku zgodności.

Proces pomiaru ryzyka braku zgodności jest realizowany w okresach kwartalnych przez komórkę ds. compliance przy wykorzystaniu arkusza oceny ryzyka uwzględniającego prognozowany wpływ skutków ryzyka braku zgodności na organizację oraz klientów i prawdopodobieństwo jego wystąpienia, a także inne kryteria takie jak np.:

- liczba występujących zdarzeń ryzyka braku zgodności lub rzeczywistych strat z tytułu występującego ryzyka,
- liczba krytycznych artykułów, informacji w prasie oraz zarzutów wobec Banku w zakresie ryzyka braku zgodności.

Wynikiem pomiaru jest ocena poziomu ryzyka wg 3 stopniowej skali (poziom niski, średni, wysoki).

W zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności wynikającym ze współpracy Grupy z Poczta Polską S.A. komórka ds. compliance ewidencjonuje zdarzenia ryzyka braku zgodności oraz monitoruje działania dotyczące wyjaśnienia i ograniczenia ryzyka braku zgodności.

Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne jest to ryzyko na jakie narażona jest Grupa, jej wynik finansowy i kapitał, z tytułu niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, braku lub wadliwej realizacji przyjętej strategii oraz zmian w otoczeniu biznesowym lub niewłaściwej reakcji na zachodzące w nim zmiany.

W kwietniu 2015 roku Rada Nadzorcza Banku zatwierdziła „Strategię rozwoju Banku Pocztowego S.A. w latach 2015-2018”, której założenia wyznaczyły tempo rozwoju Banku i spółek zależnych Banku utrzymując dotychczasowy kierunek rozwoju.

Istotne zmiany w otoczeniu Grupy, m.in. nowa Strategia Grupy Poczty Polskiej, perspektywa włączenia w realizację programów rządowych jak również niepełna realizacja dotychczasowych założeń strategicznych stały się przesłanką do rozpoczęcia pracy nad nową Strategią Banku, która zostanie opracowana do połowy 2017 roku wraz z funkcjonalnym systemem zarządzania strategicznego oraz monitorowania realizacji założonych celów strategicznych.

Ryzyko cyklu gospodarczego

Ryzyko cyklu gospodarczego to ryzyko długotrwałego wpływu niekorzystnej fazy cyklu gospodarczego (np. spowolnienia lub recesji) na wynik finansowy lub poziom kapitałów własnych Banku.

Sytuacja w gospodarce wpływa na kondycję sektora bankowego i w związku z tym Grupa prowadzi stały monitoring wskaźników makroekonomicznych obrazujących stan polskiej gospodarki, jak również raz w miesiącu przygotowuje szczegółowe raporty makroekonomiczne będące podstawą do podejmowania odpowiednich decyzji przez władze Banku.

Ryzyko cyklu gospodarczego ujawnia się w przypadku pogorszenia koniunktury gospodarczej. W przypadku wzrostu bezrobocia, wzrostu podatków, wzrostu wskaźnika *CPI* (inflacji) lub jego istotnego i trwałego spadku (deflacji), wzrostu stóp procentowych lub występowania istotnych zmian kursów walutowych należy liczyć się z możliwością pogorszenia sytuacji finansowej klientów (w tym Nestorów, jako grupy docelowej Banku), co może przełożyć się na obniżenie ich zdolności do terminowego regulowania zaciągniętych zobowiązań oraz popytu na produkty oferowane przez Bank (depozyty, kredyty). Pogorszenie się koniunktury może spowodować również wzrost odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek lub ograniczyć wzrost wartości portfela kredytowego Banku na skutek mniejszego popytu na kredyt oraz niższej liczby klientów spełniających warunki umożliwiające uzyskanie pożyczki. W warunkach utrzymującej się niestabilnej sytuacji rynkowej, spowolnienia gospodarczego i rosnącego bezrobocia może również nastąpić istotny spadek wartości aktywów klientów Banku, m.in. wartości nieruchomości stanowiących zabezpieczenie udzielanych przez Bank kredytów.

Ze względu na wciąż niestabilne otoczenie zewnętrzne w 2016 roku, zarówno makroekonomiczne jak i polityczne, mające potencjalny wpływ na aktywność gospodarczą w kraju, ocena ryzyka cyklu gospodarczego w Banku była utrzymywana na poziomie istotnym. Pomimo dobrych fundamentów polskiej gospodarki, poprawy sytuacji na rynku pracy i stabilności finansów publicznych, wydarzenia na świecie takie jak kryzys migracyjny w Europie, referendum w Wielkiej Brytanii w sprawie jej wyjścia z UE, spowolnienie gospodarcze w Chinach, nadal tłący się konflikt rosyjsko-ukraiński oraz wciąż stosunkowo niski poziom cen ropy naftowej i związane z nim procesy deflacyjne, rodziły ryzyko ewentualnego dalszego łagodzenia polityki pieniężnej, zazwyczaj negatywnie odbijającego się na sektorze bankowym.

Ryzyko reputacji

Jest to ryzyko związane z pogorszeniem się reputacji Grupy, czyli jego reputacji w oczach klientów i interesariuszy, obecnych lub potencjalnych. Skutkiem pogorszenia reputacji może być niekorzystny wpływ na kapitał Banku, czyli negatywny wpływ na planowany wynik finansowy Grupy, m.in. poprzez odpływ klientów oraz spowolniony lub zahamowany napływ nowych.

Zarządzanie ryzykiem reputacji ma na celu zapewnienie dobrego wizerunku Banku i jego spółek zależnych, jak również zminimalizowanie prawdopodobieństwa pogorszenia się jego reputacji, a co za tym idzie niekorzystnego wpływu na kapitał Banku. Zarządzanie ryzykiem reputacji realizowane jest poprzez:

- stały monitoring i analizę zdarzeń oraz przekazów medialnych, mogących mieć wpływ na wizerunek Banku i jego spółek zależnych oraz, w razie konieczności, realizację działań zaradczych,
- okresowe raportowanie na temat poziomu ryzyka reputacji.

Ryzyko outsourcingu

Ryzyko outsourcingu jest to ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania Grupy, jego majątku lub pracowników.

Powierzenie czynności bankowych oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podmiotom zewnętrznym niesie ze sobą konieczność przeprowadzenia przez Grupę szeregu analiz, zarówno przed, jak i w trakcie współpracy z insourcerem. Ocena istotności ryzyka outsourcingu zależy od zakresu zleczanych czynności oraz liczby podmiotów wykonujących te czynności w imieniu i na zlecenie Grupy. Powierzenie szerokiego zakresu czynności małej liczbie podmiotów zewnętrznych powoduje ryzyko koncentracji i potencjalne problemy związane z zapewnieniem terminowego wykonania czynności, w przypadku zaprzestania przez te podmioty świadczenia usług. Z kolei zbyt duża liczba insourcerów powoduje, że Grupa nie może wykluczyć możliwości utraty choćby częściowej kontroli nad wykonywaniem zleczonych czynności.

Zarządzanie ryzykiem outsourcingu odbywa się w Grupie na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są zawarte metody identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania ryzyka outsourcingu. W regulacjach tych określono także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie powierzenia czynności bankowych oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podmiotom zewnętrznym.

Kluczowe informacje na temat ryzyka outsourcingu są okresowo prezentowane na posiedzeniach Komitetu Ryzyka Operacyjnego.

47. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy realizowane jest na poziomie Banku. Ma ono na celu utrzymywanie posiadanych przez Bank kapitałów własnych na poziomie nie niższym niż wymagany przez zewnętrzne i wewnętrzne regulacje. Regulacje te uzależniają wymagany poziom kapitałów od skali działalności i ryzyka podejmowanego przez Bank.

Mając na uwadze powyższy cel Bank regularnie:

- identyfikuje ryzyka istotne z punktu widzenia swojej działalności,
- zarządza ryzykami istotnymi,
- wyznacza kapitał wewnętrzny, który zobowiązuje się posiadać na wypadek materializacji ryzyka,
- kalkuluje i raportuje miary adekwatności kapitałowej,
- alokuje kapitał wewnętrzny na obszary biznesowe,
- przeprowadza testy warunków skrajnych,
- porównuje potrzeby kapitałowe z posiadanym poziomem kapitałów własnych,
- integruje proces oceny adekwatności kapitałowej z procesem opracowywania Strategii Banku, planów finansowych i sprzedażowych.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty w celu bieżącego monitorowania adekwatności kapitałowej:

- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz dla Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

W 2016 roku poziom współczynnika wypłacalności, współczynnika kapitału Tier 1 oraz wewnętrznego współczynnika wypłacalności Banku kształtował się powyżej wymaganego minimalnego poziomu regulacyjnego.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania kapitałowego, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Bank dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

Fundusze własne i współczynnik wypłacalności

Dla celów wyznaczania funduszy własnych Bank stosuje metody wynikające z Rozporządzenia CRR. Fundusze własne Banku składają się z funduszy podstawowych Tier 1 (CET1) oraz funduszy Tier 2 w ujęciu jednostkowym (Bank na mocy przepisów Rozporządzenia CRR zwolniony jest z ustalenia wymogów kapitałowych na poziomie skonsolidowanym).

W 2016 roku fundusze podstawowe Tier 1 Banku obejmowały:

- instrumenty kapitałowe spełniające warunki, o których mowa w Rozporządzeniu CRR,
- agio emisyjne związane z instrumentami, o których mowa w punkcie powyżej,

- zyski zatrzymane, w tym zyski z bieżącego okresu lub zyski roczne przed podjęciem formalnej decyzji potwierdzającej ostateczny wynik finansowy w danym roku po uzyskaniu uprzedniego zezwolenia właściwego organu,
  - skumulowane inne całkowite dochody,
  - kapitały rezerwowe,
  - fundusz ogólnego ryzyka,
  - niezrealizowane zyski i straty wyceniane według wartości godziwej (w kwotach uwzględniających przepisy przejściowe, o których mowa w art. 467 oraz art. 468 Rozporządzenia CRR),
  - inne pozycje funduszy podstawowych Tier 1, określone w Rozporządzeniu CRR,
- i uwzględniały korekty z tytułu:
- wartości niematerialnych według ich wyceny bilansowej,
  - filtrów ostrożnościowych oraz
  - innych pozycji pomniejszających fundusze podstawowe Tier 1, określonych w Rozporządzeniu CRR.

W czerwcu 2016 roku, Bank dokonał emisji obligacji podporządkowanych serii P1 o wartości nominalnej 50 000 tys. zł i dacie zapadalności 8 czerwca 2026 roku. W dniu 23 czerwca 2016 roku Bank uzyskał zgodę KNF na zaliczenie ww. obligacji jako instrumentów w kapitale Tier 2 (sygn. DBK/DBK2/7100/5/4/2016/AN).

Jednocześnie w lipcu 2016 roku Bank dokonał wcześniejszego wykupu obligacji podporządkowanych Serii BP0721 o wartości nominalnej 47 340 tys. zł, które na podstawie decyzji KNF z dnia 04 października 2011 roku (sygn. DNB/IV/7100/2/5/IL/11) zostały zaliczone do funduszy uzupełniających (obecnie kapitału Tier 2) Banku. W dniu 23 czerwca 2016 roku Bank uzyskał zezwolenie KNF na wcześniejszy wykup ww. obligacji (sygn. DBK/DBK2/7100/4/5/2016/AN).

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku fundusze Tier 2 Banku stanowiły środki pieniężne pochodzące z uzyskanej w 2014 roku pożyczki podporządkowanej udzielonej przez Poczta Polska S.A. oraz dwóch emisji obligacji podporządkowanych (przeprowadzonych odpowiednio w 2012 roku oraz 2016 roku).

Poniższa tabela prezentuje wartości funduszy własnych, współczynnika wypłacalności oraz współczynnika Tier 1 na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Fundusze własne	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kapitał podstawowy Tier 1	460 126	480 417
Opłacone instrumenty kapitałowe	110 133	110 133
Agio	55 356	55 691
Zyski zatrzymane, w tym:	2 724	25 086
- zysk (zweryfikowany zysk za II kwartał)	10 011	25 086
- strata (część nieznanego zysku bieżącego)	(7 287)	0
Skumulowane inne całkowite dochody	(9 273)	11 908
Korekty z tytułu niezrealizowanych zysków/strat z instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1*	(789)	(8 146)
Kapitał rezerwowy	252 862	225 577
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	124 345	114 345
Inne wartości niematerialne	(74 749)	(53 362)
Dodatkowe korekty wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	(483)	(815)
Kapitał uzupełniający Tier 2	134 715	126 138
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier 2	134 715	93 000
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier 2	0	33 138
Fundusze własne	594 841	606 555

* Korekta dotyczy usunięcia części dodatniej wyceny z tyt. niezrealizowanych zysków w okresie przejściowym.

Wymogi kapitałowe	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie, w tym dla ekspozycji	288 913	293 382
z wagą ryzyka 0%	0	0
z wagą ryzyka 20%	3 336	4 128
z wagą ryzyka 35%	41 643	43 364
z wagą ryzyka 50%	488	2 535
z wagą ryzyka 75%	170 588	176 316
z wagą ryzyka 100%	60 275	57 036
z wagą ryzyka 150%	4 189	5 454
z wagą ryzyka 250%	8 371	4 540
pozostałe wagi ryzyka	0	0
z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania	23	9
Korekta wyceny kredytowej (CVA)	12	51
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego	0	1 201
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	42 319	41 270
Całkowity wymóg kapitałowy	331 244	335 904
Współczynnik wypłacalności	14,4%	14,4%
Tier 1	11,1%	11,4%

Grupa dokonała zmiany w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w sposobie prezentacji ekspozycji z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania oraz ekspozycji wymogu kapitałowego dla ryzyka kredytowego z wagą ryzyka 100% i 250%, w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku. Zmiany polegały na:

- wyodrębnieniu ekspozycji z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania jako osobnej pozycji (w sprawozdaniu finansowym za 2015 rok była prezentowana jako pozycja w wymogu kapitałowym dla ryzyka kredytowego z wagą ryzyka 4%),
- wprowadzeniu korekty wartości ekspozycji wymogu kapitałowego dla ryzyka kredytowego z wagą ryzyka 100% i 250% w wyniku korekt dokonanych na pozycjach aktywów - podatek odroczone oraz zapasy.

Powyższe zmiany nie miały wpływu na wartość współczynnika wypłacalności oraz Tier 1 w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2015 r.

Podpisy wszystkich członków Zarządu

---

23 marca 2017 roku   Sławomir Zawadzki   Prezes Zarządu

---

23 marca 2017 roku   Jerzy Konopka   Członek Zarządu

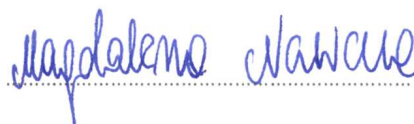
---

23 marca 2017 roku   Robert Kuraszkiewicz   Członek Zarządu

---

23 marca 2017 roku   Magdalena Nawara   Członek Zarządu

---

23 marca 2017 roku   Krzysztof Telega   Członek Zarządu

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

---

23 marca 2017 roku   Michał Sasim   Dyrektor Departamentu
Rachunkowości
